Poštarina plaćena u gotovu.

Nova Revija
Vjeri i Nauci

14 — 17 VIII 1930.

Uređuje

O. P. Grabić

prof. bogosl.

GOD. IX. MAKARSKA 1930 BROJ 4-5

19908

SADRŽAJ:

F. S. MILOVANOV: **Kraljevski dan** (Dies Christi Regis Eucharistici) str. 249 — 250

G. P. GRABIĆ: **Euharistija u životu i u borbi sa nevjerom** (Eucharistia in relatione ad antinomias rationis et ad ejus efficientiam in vita humana) 251—264

F. L. BAJIĆ: **Kruh života** (Panis vitae) 265—282

Dr. J. BOŽITKOVIĆ: **Agape i Euharistija u poslanici 1. Kor. 11, 17—34** (Sur les agapes et l' Eucharistie dans l' épître 1. Cor. 11, 17—34) 283—293

Dr. K. KRŽANIĆ: **Socijalna funkcija Euharistije** (De functione Eucharistiae in vita sociali) 294—311

Fr. I. RADIĆ: **Crvena internacionala i Katolička Crkva** (Boljševismus et Ecclesiae castra, duce Jesu Eucharistico) 311—321

Dr. O. KNEZOVIĆ: **Euharistija i inteligencija** (Nostrorum hominum doctorum relatio ad congressum Zagrabiensem) 322—326

Fr. A CIKOJEVIĆ: **Pjesma i Euharistija** (Poesis et Eucharistia) 327—336

Fr. R. R.: **Euharistija središte teologije** (Explicatio imaginis sic dictae „Disputa del Sacramento") 337—342

KULTURNI POGLEDI

Štovanje euharistijskog Srca Isusova — Tragovi vjere u Euharistiju kod najstarijih krivovjeraca i otpadnika. — Sveučilišni profesor-Euharistijska duša. — Veliki katolički sociolog i Euharistija. — Novi prijedlog o pričesti vjernika. — „Bon Pere" i Euharistija. — Legitimnost euharističkoga kulta. — Sv. Paškal Baylon zaštitnik euharističnih kongresa i društava. — Sv. Augustin o presv. Euharistiji. — Euharistija i crkveno jedinstvo. str. 343 — 362

KNJIŽEVNI PREGLED.

Spačil Th., Doctrina Theologiae Orientis separati de ss. Eucharistia. — Schott A., Das vollständige Römische Messbuch. — Kniewald Dr., Sveta Misa. — Bajić O. L., Svećenička svjetska zajednica prijatelja Srca Isusova. — Bopp Dr. L., Liturgische Erziehung. — Jurkić S., Blažena Imelda Lambertini. — Siebert C., Heilige Zeit der Kindheit. str. 363 — 367.

VJESNIK.

Međunarodni euharistični kongres u Kartagi. — Euharistični kongres u Sevilli. — Euharistične misije u Częstohowi. — Tal. nacion. euharistični kongres u Loretu. — Češkoslov. odio na međunarodnom euharističnom kongresu u Kartagi. — Euharistični kongres u Aripaldi. — Prvi poljski nacionalni euharistični kongres. str. 368—374.

CHRONICA.

Triumphus Jesu Eucharistici in oppido Supetar. str. 375—376

Euharistija središte teologije

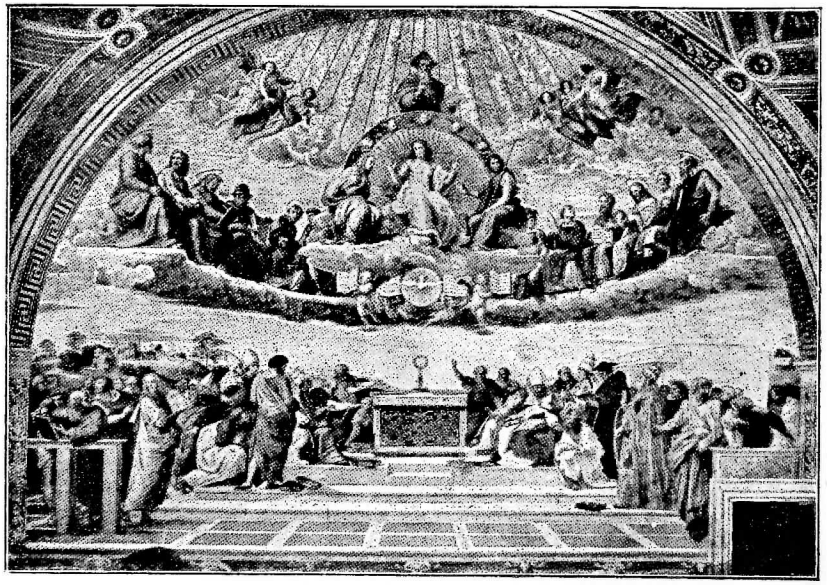

„Disputa del Sacramento“

(Vidi str. 337.)

NOVA REVIJA

GOD. IX. MAKARSKA 1930 BROJ 4-5

KRALJEVSKI DAN

17-VIII-1930

Croatia poenitens et devota

TI SI!...

VJERA TE NAŠA VIDI I SRCE TE LJUBI!...
UZ PLAMEN VOŠTANIH SVIJEĆA,
U MIRISU NAŠEGA CVIJEĆA,
O GOSPODE, PRATIMO TEBE.

JEST, TI SI!

LAGAHU NAMA, DUŠMANI LAGAHU GRUBI,
DA TUĐIN HRVATSKOJ TI SI,
DA NIKAD NAS LJUBIO NISI,
ZALUDU DA DUŠA NAM ZEBE...

SLAGAŠE!...

DUŠE NAM GINU... LJUBILE TEBE SU ONE,
A NJIH SI LJUBIO I TI...
AH, SLATKO JE TVOJIMA BITI!...
TAD TEBE SU OTET NAM HTJELI

VUCI!...

DUGO SMO RIJEČI SLUŠALI VARAVE ONE
I DUGO LUTALI BIJEDNI,
I MRAZ NAS JE DAVIO LEDNI,
I NAŠI SU BOSTANI SVELI...

GOSPODE!

TEŠKI LI DANI BIJAHU, OLOVNE NOĆI
BEZ TVOJE LJUBAVI VRUĆE!...
DAN VAPISMO I USKRSNUĆE
IZ NEVJERE, NEHAJA, SMRTI...

VRATI SE!

ZVALI SMO TEBE... ZNALI SMO DA ĆEŠ NAM DOĆI!
... I SADA EVO TE S NAMA,
SAD PJESMA NAM ORI SE SAMA,
A DUŠMANI KLONIŠE STRTI. —

HVALA!

HVALA TI, DOBRI! VELIKI GOSPODE, HVALA!
U SJAJU KRALJEVSKOG DNEVA
SVA HRVATSKA POKAJNA PJEVA:
O VELIKA TAJNO, O ZDRAVO!

HOSTIJO SVETA!

S POLJA, BREGOVA, S MEKANIH JADRANSKIH ŽALA
SAV ROD TE HRVATSKI PRATI,
I RAJI GA OTSJEV TI ZLATI,
TI HRVATSKE BESMRTNA SLAVO!

F. S. Milovanov

Euharistija u životu i u borbi sa nevjerom.

O. Petar Dr. Grabić, franjevac Split - Dobri

Ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀντρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ξωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ὁ τρῶγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, κἀγώ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμερᾳ.

„Ako ne jedete tijela Sina čovječjega i ne pijete krvi njegove, nemate života u sebi. Tko jede tijelo moje i pije krv moju, ima život vječni i ja ću ga uskrsnuti na sudnji dan". Sv. Ivan, VI., 53—54.

*

Summarium. — *Eucharistia in relatione ad antinomias rationis et ad ejus efficientiam in vita humana.* — (Occasione congressus eucharistici — Zagreb — discussio theologico — apologetica.)

*

Effertur doctrina eucharistica concilii Tridentini, legitime profluens ex fontibus divinae Revelationis: s. Scriptura et Traditione; contra quam frustra antinomiae rationis proponuntur. — Eucharistica vitalitas ex effectibus hujus Sacramenti apparet: unio cum Christo, augmentum gratiae et virtutum, remissio peccatorum venialium atque poenarum; quod et psychologicis ac practicis considerationibus illustratur.

*

1. — Euharistički supranacionalizam

Naš će bijeli Zagreb u mjesecu kolovozu ove godine slaviti rijetko, možda još i neviđeno slavlje. Na njemu ćemo vidjeti veliko mnoštvo i nejake djece i sijedih staraca, snažnih mladića i zrelih muževa; siromašna svijeta i bogate gospode; neuke čeljadi i naobraženih ljudi. Tom zgodom ne ćemo se susretati sa samim našim ljudima Hrvatima, Srbima i Slovencima, nego će naše društvo biti pomiješano i sa Mađarima, Nijemcima, pa i sa Ta-

lijancima. I nacionalnim tuđincima tih će dana među nama biti mjesta.

Nikakva svjetovna misao nije sposobna da oko sebe okupi tako raznovrsnu skupinu ljudi, kao što ćemo je tada vidjeti. Narodna slavlja brojno su zastupana, ali preko narodne svijesti i preko državnih granica tuđinci ne osjećaju zanosa za sličnim priredbama. Svaki narod gleda sebe. Ni ideja drugih zborova: znanstvenih, trgovačkih, staleških, stranačkih, radničkih i sovjetskih ne pokazuje magične snage okupljana masa u jednom zanosu, u jednoj Vjeri, kao što je živa Vjera u stvarnu prisutnost Boga-Čovjeka pod oblicima kruha i vina; što će se na najsvečaniji način proslaviti u banskom hrvatskom gradu.

Tih dana će ljudi raznoliko gledati na ovo slavlje i u raznim ga bojama promatrati. Pravi i prosvijetljeni učesnici slavlja znati će, čemu zapravo ima ono da služi, posebno pak pastiri katoličke Crkve, koji su ga upriličili. No, i među samim katolicima treba pripustiti mnogo stupnjeva i u vjerskom poznanju i u djelotvornoj živoj vjeri; pa se ni kod njih na jednak način ne proživljuje misao vodilja ovakih euharističkih kongresa. O kongresu će razmišljati i naša braća pravoslavne vjere, te se njihova razmišljanja ne će s našim podudarati; makar da jedinstvo zajedničke Vjere u Otajstvo Ljubavi imalo bi nas ujedinjivati i u ovoj velebnoj duhovnoj manifestaciji. Naše će slavlje i takovi promatrati, koji plove vodama nevjere, pa će cijeniti da su naši iskazi plod zaostalosti, praznovjerja i neznanja; dok se to opravdano za nevjeru može da kaže.

Ovi i slični razlozi ponukaše me, da za euharistički kongres napišem članak o značenju Euharistije i o njezinoj životnoj snazi: bilo za vjernike bilo za one, koji u nju ne vjeruju; premda nijednoga razumnoga razloga ne mogu iznijeti protiv naše Vjere u otajstvenoga Isusa.

2. — Glas Tridentinskog Sabora

U procjenjivanju kršćanskog euharističkog života i euharističkog slavlja nužno je da i mi vjernici imamo pred očima njegovo pravo značenje. To je isto važno i za inovjerce, da upoznadu naš pravi katolički nauk. Ovo nije bez vrijednosti ni za same bezvjerce, koji se uzalud muče, da dokažu besmislenost naše sv. Vjere. Mi smo katolici sretni, što i u ovoj, kao i u drugim našim vjerskim istinama, možemo da iznesemo pravo nepatvoreno tuma-

čenje zajamčeno neprevarljivim auktoritetom sv. majke Crkve. Sve što se odnosi na Euharistiju, uglavnom, imamo sadržano u aktima tridentinskoga Sabora, pa je dosta imati to pred očima, e da znamo, što se mora vjerovati, kad se radi o presv. Euharistiji: „U ovom je Otajstvu pod prilikama kruha i vina sam Spasitelj Isus, Bog — Čovjek, sa čovječanstvom i Božanstvom, s dušom i tijelom i to uistinu, stvarno i bitno (vere, realiter et substantialiter). Katoličkom se nauku protivi bilo kakovo tumačenje u slikovitom ili prenešenom smislu.

Nikako nam nije dopušteno držati, da išta ostaje poslije posvećenja od bitnosti kruha i vina u onom posvećenom kruhu osim samoga Tijela i krvi Gospodnje i osim samih prilika (manentibus dumtaxat speciebus) kruha i vina; dok je nepokolebiva vjerska istina, da se ondje mjesto kruha tijelo Gospodnje nalazi, a mjesto vina njegova presv. krv. Ovu otajstvenu izmjenu Crkva je posvetila sa riječju Transubstancijacija (Transubstantiatio).

Isus se cio nalazi pod oblicima kruha i vina i on se još jednako cio nalazi i u odijeljenim čestima sv. hostije i u rastavljenim kapljicama posvećenog vina.

Tijelo se i krv Gospodnja nalaze trajno pod sv. prilikama, sve do njihova oštećenja, a ne samo za ono vrijeme, dok mi blagujemo tijelo Gospodnje i dok pijemo njegovu presv. krv.

Nije glavni plod Euharistije oproštenje grijeha nego ona ima i mnoštvo drugih duhovnih plodova.

Isusa u svetotajstvu Euharistije treba da štujemo onim štovanjem, koje se Bogu dolikuje (cultus latriae), da ga posebnom svetkovinom častimo, da mu svečanim ophodima javnu čast iskazujemo i da ga u našim crkvama, vjernicima na čast i poklon izlažemo. Naše štovanje Euharistije nije nikakvo idolopoklonstvo nego prirodno Božje pravo, da ga kao Boga i Čovjeka u ovom Otajstvu štujemo.

Naše je pravo Euharistiju čuvati i u našim svetohraništima i sa svom časti nositi ga vjernicima radi duhovne pomoći i utjehe.

Dužnost je svih kršćana, koji su u dobi razuma, da se pričeste na godinu jedamput i to barem o Uskrsu.

I svećeniku je prosto, koji posvećuje, da samoga sebe pričesti. Sama vjera nije dovoljna, da se ko dostojno pričesti. Da ovo veliko Otajstvo ne bude za smrt i na osuđenje onima, koji ga uživaju, oni, koji su svijesni, da im je duša opterećena teškim grijehom, makar da su se u sebi za nj i savršeno pokajali, kad imadu

pri ruci ispovjednika, treba da se svakako prije sv. Pričesti ispovjede".

Iznešeni nauk veže svakoga katolika i on je sadržan u kanonima tridentinskoga Sabora. (Denzinger — Bannwart: Enchiridion Symbolorum... editio 16 et 17, Friburgi 1928, p. 290—291; 883—893.)

3. — Riječi Boga - Čovjeka

Površnom promatraocu mogao bi se pričiniti nauk otaca tridentinskoga sabora bez veće važnosti, kada se u njemu ne bi ogledala povijesna, vjerska i otajstvena istina euharističke institucije, koju je sam Isus, Bog - Čovjek, svojim božanskim auktoritetom učvrstio. Ovu nam činjenicu sv. Knjige Novoga Zavjeta s nesumnjivom jasnoćom prinose. Evangelist sv. Matej (XXVI, 26—29) evo šta o tom piše: „Kad su oni blagovali, uze Isus kruh i blagoslovi i prelomi i dade učenicima svojim i reče: Uzmite i jedite; ovo je tijelo moje. I uzevši kalež zahvali i dade im govoreći: Pijte iz njega svi; jer je ovo krv moja Novoga Zavjeta, koja se prolijeva za mnoge na oproštenje grijeha". I druga nam dva evangelista sa kojom izmjenjenom riječi (Marko, XIV, 22; Luka XXII, 19) prinose identičnu stvar. Sam naučitelj naroda sv. Pavao gleda u Euharistiji pravo jelo tijela Gospodinova i pravo pilo njegove krvi: „Dakle, kojigod bude nedostojno jeo kruh ovaj ili pio kalež Gospodnji, bit će kriv tijelu i krvi Gospodnjoj. Zato neka čovjek ispituje sam sebe, pa tada od kruha onoga neka jede i od kaleža neka pije. Jer tko nedostojno jede i pije, sud sebi jede i pije, ne razlikujući tijela Gospodnjega". (I Korinćanima, XI, 27—29).

4. — U valovima nevjere

Krćanska je starina za prvih deset vjekova bila jednodušna u vjerovanju ovog euharističkoga otajstva. Iako je bilo polemika u prošlim vjekovima (Nestorius, Paschasius Radbertus, Scotus Erigena, Rabanus Maurus i t. d.), no one nijesu krećale u stvarno pojimanje otajstva i u njegovo realno značenje. U jedanaestom vijeku (Berengar 1000—1088) počimnju pokušaji sa nekakvim simboličkim tumačenjima, koje se na koncu očito odraziše u krivovjerstvu protestanata. Zwinglijevci su naučavali, da vino i kruh samo označuju tijelo i krv Gospodinovu. Prema tome bi sv. Pričest bila samo neko svečano spominjanje smrti Gospodinove, a ne

pravo blagovanje njegova tijela i njegove krvi. Luter je još podržavao stvarnu prisutnost Gospodinovu u Otajstvu, iako je sa svojom interpretacijom o tobožnjoj impanaciji, prema kojoj bi se istodobno uz tijelo Gospodinovo i uz njegovu krv, stvarno nalazio kruh i vino, a Krist u ovome dvome, upao u vjersku zabludu, koja poriče jedino ispravni nauk Crkve, sadržan pod riječju transubstancijacija. Calvin je htio da igra ulogu posrednika, pa je naučavao nekakvu dinamičnu Kristovu prisutnost u ovom otajstvu. Modernizam i novije protestanstvo, zatrovano subjektivističkom filozofijom, ne ostaviše nikakva traga vjerskim naravnim i nadnaravnim istinama. Utopiše se u gnjiloj nevjeri!

5. — Božanska snaga pri ljudskoj pobuni

Svi su razlozi za katoličku tezu o stvarnosti tijela i krvi Gospodnje u Euharistiji, jer je to očito iz okolovština, koje su pratile ovo najveličanstvenije djelo Božje ljubavi. Isusovi neprijatelji dobro su ga razumjeli, kada su se na njegove riječi međusobno prepirali: „Kako ovaj može dati nama tijelo svoje da jedemo?" Krist se nije smeo radi njihove oporbe nego i dalje ustraje u svom naučavanju: „Ako ne jedete tijela Sina čovječjega i ne pijete krvi njegove, nemate života u sebi". Nijesu sami Židovi koji ne mogu da razume i ne će da prime u poniznosti vjere ovo Otajstvo. Radi ovoga ga i mnogi njegovi učenici ostaviše: „Otada mnogi od njegovih otidoše natrag i nisu više išli s njime". Situacija je bila ozbiljna i za dvanaestoricu apostola. Sam Isus se našao ponukanim, da ih upita: „Ne ćete li i vi da otidete?" No, oni nijesu od njega pošli. Sv. Petar, kao poglavica apostola, odgovorio mu je: „Gospodine kome ćemo ići? Ti imaš riječi od života vječnoga".

Da je Isus govorio u bilo kojem prenešenom simboličkom ili alegorijskom smislu ove bi činjenice bile neprotumačive. Ne bi bilo razloga oporbi Židova ni ostavljanju učenika, jer bi im njegove riječi bile razumljive. No, buduć se radilo o Otajstvu i to o Otajstvu prvoga reda, tada su shvatljivi i teškoća vjere i otpor Židova.

6. — Zajednički izvor zabluda

Isusovi savremenici ostaviše ga, jer mu ne htjedoše vjerovati, kad je govorio o blagovanju tijela i krvi. On je kazivao ono, što ljudi kao ljudi nijesu mogli da razume. U drugu ruku nijesu ima-

li volje da mu se poslušno predadu kao Bogu-Čovjeku, ponizno vjerujući, da svemogući Bog može dosta, pače neizmjerno, toga činiti, što mi obični slabi i nemoćni ljudi niti možemo niti razumijemo. I u ovom Otajstvu uhvatio se u koštac nevoljni čovjek sa tobožnjim svojim razumom, koji mu je Bog dao, da u ime njegovo pobija djela Božja; ne uviđajući, koliko griješi pred Bogom i pred samim zdravim razumom, ali po naravi svojoj čednim. Ljudska se nevjera uglavnom oslanjala na iste razloge još od Isusovih vremena pa sve do naših dana. (A. Reville: Manuel d'instruction religieuse, 250—251). Da vidimo, na što se nevjera oslanja u borbi protiv Euharistije i to u ime zdravoga razuma.

7. — Filozofsko - apologetska spekulacija

Mi vjerujemo, da se pod prilikama kruha i vina nalazi Tijelo i krv Gospodnja, ali naša Vjera nesamo ne traži nego pače isključuje opstojnost tijela i krvi Gospodnje u kemičko-fizičkom obliku, kao da je Isus na taj način prisutan, imajući sve osobine zamjetljive, osjetne prisutnosti. Mi Isusa ne vidimo, ne čujemo i ne možemo ticati. Mi vjerujemo u njegovu realnu, otajstvenu prisutnost, koja je različna od njegove zemaljske prisutnosti, a različna je i od prisutnosti poslije njegova slavnoga Uskrsnuća za 40 dana. Naš bi se razum mogao s pravom da buni, kad bi mi vjerovali u fizičnu prisutnost sa svim osjetnim vlastitostima, a kad tamo od svega toga u Euharistiji ništa nema, onda ta buna nije na mjestu. Mi vjerujemo u njegovu realnu prisutnost, ali otajstvenu ili sakramentalnu. Tu razum ne može da otkrije bilo koju proturječnost, jer takova stvar nadilazi njegovu moć; pa po sebi nema pravo da što kaže. Slijepac o bojama ne može da sudi!

Mi smo vezani uz materiju, pa nam je neobično, ako sve ne materijaliziramo. Ne pojimljeno, kako može biti Isus sa svojim tijelom i sa svojom krvi pod oblicima kruha i vina, a da on tu nema osjetne i zamjetljive prisutnosti t. j. da česti njegova tijela ne odgovaraju česti ma kruha i vina ili uopće prostora?! To je za duh lakše shvatiti, kao na pr. o našoj duši, da je sva kolika u svemu našemu tijelu i isto tako sva kolika u pojedinoj česti našega tijela. Za bitnost je tijela to teže pojmiti, kao što mi vjerujemo, da je Isus u cijeloj hostiji i u pojedinim njezinim česti ma, razumije se sa svojim tijelom. No, mi i u običnom umovanju razlikujemo bît neke stvari od njezine prostornosti. Uprav se bît stvari ne pokriva sa njezinom prostornosti, ma koliko ona tvarna bila. Skolastici bi kazali, aliud est substantia rei materialis, aliud

est ejus extensio. Na pr. bitnost vode jednako se nalazi u jednoj jedincatoj kaplji kao i u čitavom neizmjernom oceanu. Iako u Euharistiji tijelo i krv Isusova nijesu prostorno porazmješteni, stoga se ne smije kazati, da njegovo tijelo nije ondje, jer ovo dvoje nije bitno međusobno spojeno.

Poganski filozof Aristotel (Met. I. 6, c. 13), koji nije ništa znao ni mogao znati o kršćanskom otajstvu Euharistije, po zdravom umovanju nazreo je razliku između unutrašnje količoće i vanjske (quantitas dimensiva interna et externa) pa su skolastici s pravom govorili, da se može jednu i drugu rastavljeno pomišljati i da nema nikakve kontradikcije, kad bi one i stvarno rastavljene ostale. Bitno je svojstvo tjelesa, da ona po prirodi imadu i svoje djelove u prostoru, da su protegnuta, ali nikako nije bitno, da se ona bez ove prostornosti ne mogu ni pomisliti. Ovaj su nauk poganskog filozofa skolastici zgodno upotrebili u obrani Euharistije, te su kazali: Tijelo je i krv Isusova zaista pod oblicima kruha i vina te bi imali pravo i na dimenzivni kvantitet t. j. da budu i u prostoru te da ih i na vanjski način osjetimo. Ako pak to nije, nije to radi toga, što bi tijelu i krvi Gospodnjoj što falilo u pogledu njihove bîti ili stvarnosti nego za to, što je on po svojoj Božanskoj volji izabrao ovakav mistični način prisutnosti među ljudima.

Dakle zdrav razum ni sa strane prirodne filozofije nema prava da se diže protiv ovoga kršćanskoga Otajstva.

8. — Otajstvo Božjeg kauzaliteta

Razum nalazi poteškoću u Euharistiji i sa strane osjetnih svojstava, koja se u njoj nalaze poslije svećeničkog posvećenja. Sa posvećenjem prestaje biti kruh i vino i postaje tijelo i krv Gospodnja. Ovo kaže Vjera. No što razum vidi po svjedočanstvu svojih sjetila? On ne vidi, da se što promjenilo. Bijela hostija ostala je jednakoga oblika, jednake boje i jednakog ukusa. Isto se ima kazati i o vinu. Nastaje pitanje, kako to da ove osjetne vlastitosti (Akcidenti, oblici, prilike i t. d. kako se ovo nazivlje i može nazvati) ostaju kao u zraku bez temelja, bez subjekta, bubuć da tu nema ni kruha ni vina?

I filozofi i teolozi dosta su se namučili s mnoštvom raznih teorija, koje su imale unijeti ponešto svijetla u ovo Otajstvo Vjere. Kako sad stvari stoje ovo je za nas najbolji način, kojim

se može da posvijetli i sa strane zdrava razuma u nedokučivo carstvo ovoga Otajstva.

Po razumu znamo, da je Bog Stvoritelj i uzdržavaoc svega svijeta i svih stvari. Aristotel uči, a i mi to vjerojatnim držimo, da je bitna razlika između stvari ili bolje biti neke stvari i njezinih vlastitosti. U našem slučaju bitnost kruha nije vezana ni na oblik, ni na boju, ni na okus; i ako se u fizičko kemičkom svijetu sve ovo u stvarnosti spaja i sačinjava jednu cjelinu. Obično su u kruhu i vinu i njihove vlastitosti. Tako je Bog odredio. No, nema nikakva proturječja, ako mi pomislimo, da Bog svojom svemogućom desnicom u stvari podrži vlastitosti kruha i vina, makar da oni tu nijesu. Da li je ovako u našem slučaju? Razum neka o tom šuti, jer to nije njegov posao. Vjera tu ima riječ. Ona je već rekla, da se u Euharistiji nalaze tijelo i krv Gospodinova!

9. — Analogije bilokacija i multilokacija

Po nauku sv. Vjere Isus nije samo sa proslavljenim svojim tijelom u Raju, sjedeći na desnu svoga nebeskoga Oca nego se on nalazi i na tisuće i tisuće drugih mjesta t. j. svugdje gdje ima posvećenih čestica kruha i vina.

I ovo su velike poteškoće za obični ljudski razum. Mi redovno znamo, da svako tijelo zauzimlje jedan određeni prostor. Neko tijelo po prirodnim zakonima ne može da bude na dva mjesta. Bilokacije i multilokacije idu u red čudesa i u red nadnaravni. Nesamo tjelesa, kao opipni predmeti, imadu jedno određeno mjesto, nego se to ima kazati o duhovnim bićima i o onim, koji su na sličan način u prirodi prisutna kao i duhovna bića. Dakako, da u prostoru nije jednako prisutna naša duša, kao i naše tijelo, koje svojim trupom i svojim udima: glavom, nogama, rukama itd. zauzimlje određeni prostor, ali se i naša duša nalazi barem posredno preko tijela u prostoru, u koliko se ona ne nalazi na više mjesta nego samo ondje gdje je naše tijelo i to nama na jedan nepredodžben način.

Ako ove naše pojmove prenesemo na Euharistiju, jasno je, da se Isusovo fizičko tijelo može da nađe i da se nalazi po svojoj naravi, sa svim svojim čestima samo na jednom mjestu. Takova je, barem bitno, Isusova prisutnost u kraljevstvu nebeskomu. O mogućnostima, da li se jedno to isto tijelo može istodobno nalaziti na više mjesta ili na više prostora na pr. u Zagrebu, Parizu, New-Yorku, kao što se to čestokrat u životima svetaca propovijeda i

kao što to sv. Pismo kaže o susretaju Saula na putu u Damask sa samim Gospodinom, dalo bi se mnogo raspravljati; ali bez pozitivnoga priloga za ovu stvar, o kojoj pišem. Ovdje nas Vjera ne veže, da vjerujemo, e je Isus u Euharistiji prisutan prisutnošću tjelesa u prostoru. On nije tako tu prisutan. On je prisutan sakramentalnim načinom, ali, dakako, realnim načinom. Istina, ovo je za nas otajstvo. No, imamo nekih analogija, koje nas upućuju, kako i u prirodi ima stvari, koje su sve na jednom mjestu i opet sve u pojedinim čestima. Na pr. ljudska je duša sva u ljudskom tijelu, ali je ona bitno jedna te ista t. j. svakolika i u pojedinim čestima svoga tijela: ista i u našem mozgu i malom prstu od noge. Sličnost nije potpuna sa Euharistijom, ali se ipak ne vidi kontradikcije, da jedna te ista stvar bude na više mjesta na sakramentalan način. Tim više tu nema kontradikcije, kada se i u fizičnim bilokacijama i multilokacijama filozofi razilaze, da li i ovaki načini bivovanja uključuju proturječje ili ga ne uključuju. Zaista bi se bilo vrlo teško braniti od proturječja, kad bismo mi vjerovali, da je Isus u Euharistiji kao što je obično svako fizičko tijelo u prostoru, jer bi nas dnevno iskustvo po prstima tuklo. Ali, kada mi kažemo, da je on u Euharistiji na sličan način, kao što je duša u svom tijelu, tada se u najmanju ruku ne može da nam predbaci bilo koji besmisao, a spasili smo ono što je najbitnijega u ovom Otajstvu: pravu, stvarnu i bitnu prisutnost Krista Gospodina u Euharistiji. Iznešeni je mentalitet naše franjevačke škole, dok sv. Toma i dominikanska škola potpuno zabacuje ovu poteškoću i preko nje naprosto prelaze, veleći da sakramentalna prisutnost uopće nije prostorna, i prema tome, da bi raspravljanje bilo deplasirano u ovom i u ovako upućenom pravcu. Ovo bi bio zaista zgodan izlaz, kad nas s druge strane ne bi sama Vjera vezala na nepokolebivo vjerovanje, da se u onoj maloj određenoj hostiji, baš ondje i na onom mjestu, nalazi pravo tijelo Gospodnje, dakle ipak barem definitivno, kako misli Duns Skot na jednom određenom mjestu i u svim posvećenim česticama.

10. — Euharistička sinteza katoličke dogmatike

Nije samo u tome snaga Euharistije, što se ona uspješno može da bori protiv prigovora nevjere, nego je u tome, što se baš u njoj u svojoj najsavršenijoj sintezi susreću osnovne istine kršćanske vjere.

Kršćanstvo vjeruje u Boga Stvoritelja. Ono zna, da je Bog izim drugih stvorova stvorio i čovjeka, razumno biće: sastavljeno

od tijela i duše. Nije ga stvorio kao jedno prosto, prirodno čeljade, nego ga je obdario sa posvećujućom milosti i sa ostalim vanrednim darovima prve nevinosti. Čovjek sa istočnim grijehom Boga je uvrijedio. Izgubio prvu nevinost i posvećujuću milost. Iz nesretnoga, grješnog stanja nije se sam mogao da izbavi i da on, kao grješan, pravdi Božjoj zadovolji. Iz ljubavi prema nesretnom čovjeku sam se Sin Božji odlučio da postane čovjekom i da ga sa svojom smrću na križu otkupi od grijeha; da mu nanovo pribavi aktualnu i habitualnu milost, po kojoj će ponovno biti dijete Božje još na ovom svijetu sa pravom kraljevstva nebeskoga na drugome. u vječnom životu.

Isus je Sin Božji sve ovo na dlaku ispunio. No, on je htio, da još i više učini. Ustanovio je i sv. Sakramente, koji su kao vodovi njegovih brojnih milosti. No ni to nije bilo dosta njegovoj Božanskoj ljubavi. Žrtvovao se na Kalvariji mjesto nas grješnika Ocu nebeskome, da zadovolji Božjoj pravdi za naše grijehe. Htio je po svećenicima ovu Žrtvu proslijediti do konca svijeta pretvaranjem kruha i vina u svoje presv. tijelo i presv. krv. Isusova je želja i volja bila radi više naše koristi i radi većega jedinstva s nama, da nam pruža svoje tijelo za hranu i svoju krv za piće. Euharistija je najkonkretniji izraz naše Vjere, jer u njoj očima Vjere gledamo Boga. Isus je Sin Božji. Pravi Bog. U njoj vidimo našeg Spasitelja: Isusa Boga — Čovjeka. U njoj je i Presv. Trojstvo, jer po jedinstvu jedne Božanske Naravi, gdje je jedna osoba Presv. Trojstva, tu su i druge dvije: Bog Otac i Duh Sveti. Dakle nema jačega ni zornijega jedinstva, u kom bi se čovjek s Bogom sjedinjivao nego li je dostojno blagovanje presv. Euharistije. On u njoj nalazi kao u svom izvoru sve Božanske snage, koje u naravi i u nadnaravi potekoše, jer nam se ovdje sam Bog dariva. U glavnom bi ovo bila dogmatska i teološka sinteza sve kršćanske Objave!

11. — Životna i socijalna snaga Euharistije

Krivovjerje i nevjera imadu krivo, kad kažu, da je ovo otajstvo bez vrijednosti i koristi za život. Oni se ljuto varaju. Naša Vjera uopće nije jedna pusta i prazna teorija ili filozofska hipoteza nego je ona istina, put i život. Ovo posebno vrijedi za Euharistiju. Mi to možemo nesamo dogmatski dokazati nego i iskustvom našega kršćanskoga života potvrditi.

Isus je rekao: „Tko jede tijelo moje i pije krv moju — razumije se dostojno bez smrtnoga grijeha — ostaje u meni i ja u njemu". Sv. Ivan, VI, 56. Ovo međusobno ostajanje ili ujedinjenje dvovrsno je, vanjsko i nutrnje. U Euharistiji je pravo tijelo i prava krv Gospodinova. Mi to blagujemo na vanjski, vidljivi način. Ovdje je vidljivo ujedinjenje našega tijela sa Gospodnjim. Dakako, da ono dugo ne traje, jer u probavnom postupku čestice se brzo izmjenjuju, ali za to ostaje duhovno, mistično jedinstvo po milosti, koju ovo Otajstvo umnaža trajno i plodno. Hugo je od sv. Viktora dobro govorio, kad je kazao, da Euharistija djeluje: De ore in cor; preko usta u srce! Isus je ovo mistično jedinstvo usporedio sa svojim, koje ima sa Ocem nebeskim, kad je kazao: „Kao što je mene poslao živi Otac, i ja živim poradi Oca, i koji jede mene i on će živjeti poradi mene". Sv. Ivan, VI, 57.

Posve je prirodno, što su sv. Oci u sv. pričesti gledali neko božansko uzvišenje za kršćanina. Po Inkarnaciji, po Uupućenju Bog je postao Čovjekom; a po Pričesti čovjek postaje Bogom, jer se hrani njegovim tijelom i njegovom krvi.

Euharistija ima i svoj jaki, solidaristički utjecaj. Tko se dostojno pričešćuje on osjeća kao nigdje, da u njemu Isus živi i da on živi radi njega. Sv. Pavao je to osjećao: „A ja više ne živim, nego živi u meni Krist. A što sad živim u tijelu, živim u vjeri Sina Božjega, koji me je ljubio i predao sebe za mene". Galać. II, 20. Ovo jedinstvo veže da živemo u jedinstvu ljubavi sa svim onim, što je Isusovo; a njegovo je u prvom redu Isusovo mistično tijelo, Crkva sveta; Njegovi su i svi ljudi, jer je sve bez razlike svojom presv. krvi otkupio. Dakle svaki od nas u Euharistiji nalazi najjačeg poticaja za pravu i požrtvovnu ljubav, jer je za sve Krst Čovjekom postao, trpio i umrao. Svima je samoga sebe ostavio za hranu. Nije do njega, ako ljudi bježe. Do njih je, jer ne će da ga slijede!

Ovaj čisto socijalni momenat međusobne ljubavi i međusobnoga jedinstva klasično su izrazili sv. Pavao i sv. Augustin. Pišući u prvoj poslanici Korinćanima evo šta kaže: „Kalež blagoslova, koji blagosiljamo, nije li zajednica krvi Kristove? Kruh, koji lomimo, nije li zajednica tijela Kristova? Budući, da je jedan kruh, jedno smo tijelo mnogi; jer svi u jednome kruhu imamo zajednicu". I. Korić. X, 16—17. — sv. je Augustin rekao o Euharistiji (In Joan. 36, 13), da je ona znak jedinstva i vez ljubavi: O signum unitatis! O vinculum caritatis!

Ovo se i u životu očituje u obitelji, koja kršćanski živi; među kršćanima, koji razumiju i žive po svojoj Vjeri; među sve-

čenstvom, koje je dostojno toga imena. Crkva se u ovom pravcu dnevno legitimira sa svojim svecima, mučenicima, sa svojim karitativnim i apoštolskim, socijalnim i prosvjetnim radom!

12. — Euharistija kao lijek ljudskoj pohoti

Pozitivna svetost, koja izvire iz Euharistije, a očituje se u jačim stupnjevima posvećujuće milosti i u većoj brojnosti aktualnih milosti, ima i drugih blagoslovljenih učinaka. U onoj mjeri u kojoj raste u nama po Euharistiji ljubav Božja, u toj mjeri opada neuredna ljubav prema zemaljskim grješnim stvarima. Iako mogu postojati mali grijesi na duši čovjeka, koji se pričešćuje, nesumnjivo ih pobožno primanje Euharistije uklanja. Ovo je značenje i našega liturgičkoga pozdrava poslije Mise i sv. Pričesti, kad jedan drugome kažemo: Prosit! T. j. bilo ti na oproštenje grijeha!

Svi smo mi smrtnici, izuzevši Bl. Djevicu, podvrgnuti pohoti našega pokvarenoga tijela. Sv. je Pavao to osjećao, a i svaki od nas odrasle čeljadi to osjeća. I ovdje Euharistija vidno pomaže. Ona ne pomaže na taj način, barem ne u običnom kršćanskom životu, da bi u nama ubila neurednu pohotu za nedopuštenim tjelesnim užicima, ali bez sumnje njezinu snagu slabi i napetost umanjuje. To je svaki od nas mogao na sebi da osjeti, ako se je brižno i dostojno pričestio. Ovo je mišljenje prešlo i u pastoralno-pedagošku metodu, kada propovjednici i ispovjednici baš ljudima pohote najviše preporučuju dostojnu sv. Pričest, jer je Božansko i djevičansko tijelo Isusovo najmoćnija duhovna hrana čistih i djevičanskih duša. Ovu istinu ne treba posebno dokazivati kršćanima, koji čisto žive, a pogotovo redovnicama, redovnicima i svećenicima, jer oni svoju vjernost mogu da zahvale samo dostojnom blagovanju ovoga nebeskog kruha. Još je jedna dobra posljedica i za naše tijelo po Euharistiji, jer nas blagovanje tijela Gospodnjega usposobljava za slavno uskrsnuće u najposljednji dan. Ne smeta ništa, kad ovo pravo i ne bi bilo uzročno-fizično, kao što su mnogi stručnjaci naučavali. Za nas je važno, da mi imamo pravo na Uskrsnuće, pa to bilo i samo moralno pravo, jer je neprevarljivo po Krstovom obećanju i po našim vrhunaravnim zaslugama.

13. — Ljudsko poštenje i heroizam

Slijepac kod zdravih očiju može da poreče praktičnu vrijednost plodova sv. Euharistije u ljudskoj duši, ako je promatramo

samu za se ili u vezi sa njezinom okolinom. Euharistija traži, a daje i snagu za vršenje dekaloga, na kome počiva kao na granitnim stupovima vas naš privatni i javni život. Ona traži unutrašnje i vanjsko poštenje i pred Bogom i pred ljudima. Prava i dužnosti izviru iz Božjeg izvora i ona su sveta i nepovrediva. Što ovo znači za usavršenje pojedinaca, obitelji, države i čovječanstva, svak to vidi. Ako nam slabo ide, to je s toga, što se ne služimo s ovim duhovnim snagama. No Euharistija ima još i obilnijih plodova. Ona nas kao nikakvo drugo sredstvo usposobljuje na veće duhovne podvige. Mi smo se po njoj kadri žrtvovati za obitelj, za narod, za državu. Pače smo za naše ideale s radošću spremni i krv prolijevati. To kršćanstvo i danas dokazuje u Kini, Meksiku i Rusiji. Ova se krv lije ne samo za slobodu vjere nego i za slobodu ljudske savjesti i ljudske kulture.

14. — Apologija vjerske slobode

Vjera nije privatna stvar, kao što bi nevjera htjela. Ona je i javni čin Bogu Stvoritelju; a kod nas kršćana i Bogu Otkupitelju i Posvetitelju. Svi kršćani bez razlike imadu pravo, a imadu i dužnost, da svoju Vjeru javno ispovjedaju. Boljševizam je prolazna pojava bezvjerske nastranosti i pokvare. Ovom božanskom i prirodnom pravu katolički je episkopat pogodovao svojom odlukom o održanju euharističkog kongresa u Zagrebu. Mnogima to nije pravo. Veli se, da Hrvati hoće da izrabe ovaj kongres u svoje političko-stranačke svrhe. To je jedna kleveta za nas Hrvate katolike. Ta barem mi, koji živemo u tisućljetnoj katoličkoj kulturi, morali bi znati i zaista znamo, da se vjerske istine uopće, a pogotovo svetotajstveni Isus ne smije zlorabiti za niske i zemaljske ciljeve. On je sam po sebi dostojan našega javnoga poštovanja, jer je naš Bog i Otkupitelj a i naša nebeska hrana u ovoj dolini suza. Je li nam dopušteno kao Hrvatima i katolicima, u koliko smo pravi vjernici, vjerovati, da će nas Euharistija pomoći u svim našim duhovnim i vremenim potrebama? To je po sebi jasno. Naši su stari bez razlike narodnosti, bili Hrvati ili Srbi, išli u borbu protiv Turčinu, i krijepili se tijelom Gospodnjim, koje ih je okrijepljivalo u njihovim strašnim nevoljama. Ovaku je vjersku praksu i naš pjesnik Mažuranić ovjekovječio u svom epu Smail-Agi:

„Tader starac — svećenik — oči podigao,
Blage oči i bijele ruke,
Ter je četu oprostio grjeha,

Pak je Bogom darivati stade:
Svakom momku po česticu daje
Tajne piće hljeba nebeskoga,
Svakom momku po kapljicu daje
Tajna pića vina nebeskoga". (Četa.)

Svakom je Hrvatu — katoliku jasno, kako bi bilo uzaludno Hrvatu — nevjerniku izrabljivati euharistički kongres u svoje niske vremenite svrhe, jer to za nj, koji u Euharistiju ne vjeruje, ne bi bilo nikakve koristi; ne bi mu bilo hvajde ni radi Hrvata — katolika, jer ovi po samoj svojoj Vjeri oduravaju takav zločin zloupotrebe, buduć bi to bio i nacionalni hrvatski grijeh, koji bi za sobom potezao pedepsu Božju. Hrvati — katolici znadu šta hoće sa ovim kongresom. Oni hoće da na najsvečaniji način, ondje gdje to mogu da učine, pred našom državom i pred cijelim svijetom iskažu čast Bogu-Spasitelju; moleći ga, da im i unaprijed bude u pomoći u duhovnim i vremenim potrebama; prožeti s kršćanskom ljubavi prema svima i svakome, ma kakovim se ko imenom zvao i ma kojim se krstom krstio!

F. L. Bajić — Visovac

Kruh života.

Summarium. — *Panis vitae.* — 1. In christofidele vita Christi abscondita est mediante gratia sanctificante, cuius exemplar est in homine ad instar gratiae hypostaticae unionis in Christo. 2. Gratia agit secundum naturam, proinde nova natura hominis indiget suo nutrimento; Eucharistia vero in sacrificio missae est nutrimentum cordis spiritualis, sed in communione est verus cibus, oris spiritualis. 3. Dispositiones animae, quos promovet devotio dicta liturgica, maximi sunt momenti in participatione fructuum eucharisticorum.

Kristov je život u nama

Temeljna je nauka objavljene vjere, da je kršćanski život navrtak Kristova života u čovjeku. Stara kršćanska izreka zove kršćanina drugim Kristom: *Christianus alter Christus.* Krist je to objavio na više mjesta, naročito govoreći o Euharistiji: Ko jede moje tijelo i pije moju krv, u meni ostaje, a ja u njemu;[1] Ja sam trs, vi loze, koji ostaje u meni, i ja sam u njemu.[2] Sv. Pavao toliko je u svojim posebnim objavama dobro shvatio uzvišenu nauku, da Krist i Njegov božanski život jest sadržaj kršćanina i njegova duhovnoga života, da o tome otajstvu potanko i više puta uči prve kršćanske općine. Galaćane (4, 19) zove svojom djecom, koju s mukom rađa, dok se Krist ne izobrazi u njima. Efežanima piše (14, 15), da im je Krist glava; Kološanima (3, 3—4), da je Krist život njihov, jer da su umrli sebi, a život im je sakriven sa Kristom u Bogu. Rimljanima (13, 14) zapovijeda, da se obuku u Krista. O sebi svjedoči, da ne živi on, već živi u njemu Krist (Gal. 2, 20).

Ko je Taj, što otajstvenim načinom živi u kršćanima?

Krist je pravi Bog i pravi čovjek ne samo u sebi, već i u kršćaninu. *Perfectus Deus, perfectus homo. Deus est ex substantia Patris ante saecula genitus: et homo est ex substantia matris in saeculo natus.*[3]

Krist je pravi Bog: Ja i Otac jedno smo.[4] Krist je ljudima

[1] Iv. 6, 55. — [2] Iv. 15, 5. — [3] Symb. Athanasianum. — [4] Iv. 10, 30. —

očitovao Boga, a sebe s Njime poistovjetovao: Ovo je život vječni: da poznadu tebe samoga Boga pravoga i koga si poslao, Isusa Krista.[5] Krist je postao čovjekom, da ljudi čovječjim načinima vide, čuju Boga u Njegovim djelima. Ozdravljeni slijepac od rođenja priznaje javno pred židovskim sudom o Kristu: Kad on ne bi bio od Boga ,ne bi mogao ništa čudesna činiti. Iza te izjave pita Isus slijepca: Vjeruješ li ti u Sina Božjega? Odgovori on: Tko je, Gospodine, da vjerujem u njega? Reče mu Isus: I vidio si ga, i koji govori s tobom, onaj je. A on reče: Vjerujem, gospodine. I pade ničice i pokloni mu se kao Bogu.[6] Mnogi Židovi videći muku i smrt Isusovu i prigodne čudesne pojave zavapiše udarajuci se u prsa: Doista ovaj bijaše sin Božji.[7] Boga u naravi nitko nikada nije vidio, jer prebiva u nepristupačnome svijetlu.[8] Niko ne zna, tko je Otac doli Sin i kome Sin hoće da objavi.[9] Dakle u Kristu se Bog objavio ljudima. Krist je Bog i Bog je Krist. To Isus prizna Filipu: Ko vidi mene, vidi i Oca.[10]

Krist je i pravi čovjek. Riječ tijelom postade i prebiva među nama.[11] Marija rodi Sina svoga prvenca i povi ga u pelenice i metne u jasle.[12] Ljudi ovoga svijeta vidjeli su u Isusu sina drvodjelčeva.[13] Krist je gladnio, žednio, spavao, tjelesno se umarao, veselio se i plakao, umr'o je i bio pokopan u grob.[14] Čovjekom je ostao i iza uskrsnuća. Pipajte — kaže apostolima — i vidite, da imam tijelo i kosti![15]

Čemu je Bog postao Kristom, Bogom-Čovjekom?

Općeniti zakon vladao je čitavim životom i djelom Kristovim, naime da On postane što sličnijim čovjeku, da čovjeka učini što sličnijim Sebi. Bog uze oblik sluge, da nas preodredi, da budemo jednaki slici Sina njegova, da On bude prvorođenac među mnogom braćom.[16] Sv. Augustin veoma snažno istakao je Kristovu misiju među ljudima poznatom izrekom: Bog je postao čovjekom, da čovjek postane Bogom. Dakle svrha je Kristova utjelovljenja, da on ljude otajstveno utjelovi Sebi, a preko sebe Bogu. Nitko ne dolazi k Ocu doli kroza me.[17] Budete li vršili moje zapovijedi, prebivaćete u mojoj ljubavi, kaošto sam i ja vršio Oca moga zapovijedi, i prebivam u njegovoj ljubavi.[18]

[5] Iv. 17, 3. — [6] Iv. 9, 33—38. — [7] Mat. 27, 54. —
[8] 1. Iv. 4, 12 i 1. Tim. 6, 16. — [9] Luk. 10, 22. —
[10] Iv. 10, 8. — [11] Iv. 1, 14. [12] Luk. 2, 7. — [13] Mat. 13, 55. —
[14] Mat. 4, 2; Iv. 4, 7.; Mat. 8, 24.; Iv. 4, 6; Luk.. 10, 21; 19, 41. —
[15] Luk. 24, 39. [16] Rim. 8, 29. — [17] Iv. 14, 6—18.
[18] Iv. 15, 10. —

Vjera, krštenje i Euharistija tri su osnovne zapovijedi, koje nas utjelovljuju u Krista. Oni su vrela novoga, nadnaravnoga, Kristova života u kršćaninu. Isus odgovori učenicima: Imajte vjeru Božju. Učenici mole: uzmnoži nam vjeru. Sam Krist molio je za Petra ,da ne oslabi njegova vjera i da u njoj utvrđuje svoju braću.[19] Nikodemu je izjavio: Ako se tko ne preporodi... ako se tko ne rodi vodom i Duhom Svetim, ne može ući u kraljevstvo Kristovo. Ko bude vjerovati i krsti se, biće spašen, inače ne.[20] O Euharistiji naviješta: Ne budete li blagovali tijela Sina čovječjega i pili njegove krvi, nećete imati života u vama.[21]

Vjera u Krista naviješta i započima inkorporaciju kršćanina u Krista, krštenje ju ostvaruje, a Euharistija ju dovršuje i hrani. Krist po vjeri stanuje u srcima našim.[22] U krštenju umremo i uskrsnemo zajedno sa Kristom ,postanemo novo stvorenje, gdje nema Grka ni Židova, obrezana i neobrezana, divljaka ni Skita, roba ni slobodnjaka, nego sve i u svemu Krist. Koji se god u Krista krstiste, Krista obukoste, te ste svi jedno u Kristu Isusu.[23] Ko blaguje tijelo Kristovo, prebiva u Kristu, a Krist u njemu.[24]

Dakle krštenje sa vjerom preobrazi čovjeka u Krista. Otada u Kristu i u vjerniku isti je život Kristov. Podržaje taj život Duh Božji i Kristov. Euharistija još savršenije ,ne samo moralno, već i fizično presađuje život Kristov u vjernika. Po njoj su i tjelesno Krist i kršćanin jedno. To predočiva sv. Pavao Korinćanima (1, 10, 16—17): Kruh, koji lomimo, nije li zajednica tijela Kristova? Budući da je jedan kruh, jedno smo tijelo mnogi, jer svi u jednome kruhu imamo zajednicu.

Onda kršćanin u Kristu postaje novim čovjekom sa novim životom: posinovljeno dijete Božje i brat Kristov. Sam Duh svjedoči — uvjerava Pavao Rimljane — sa našim duhom, da smo djeca Božja (8, 16). Krist sa Duhom Svetim prebiva u kršćaninu. Duh Sveti daje kršćaninu svoga duha, koji ga čini sličnim Bogu, čije je dijete, sličnim Kristu, čiji je brat, u kojemu duhu imamo rasti do savršenstva Kristova.

Osvrnimo se pobliže na ovaj Duha Svetoga duh, koji stvara u kršćaninu nadnaravni organizam.

[19] Mar. 11, 22; Luk. 17, 5; Luk. 22, 32. —
[20] Iv. 3, 35; Mrk. 16, 16. — [21] Iv. 6, 54. —
[22] Efež. 3, 17. —
[23] Kol. 2, 12; Kol. 3 11; Gal. 3, 27. —
[24] Iv. 6, 56.

Ekonomija Kristova otkupljenja preporodila je čovjeka na novi, nadnaravni život, u kojemu se rađamo ne od krvi ni od volje tjelesne ni volje muževlje, nego od Boga, od Duha.[25] Ovim novim rođenjem dionici smo vlastite božanske Kristove naravi, Njegova intimnoga života, kojim je on Bogom jednim u naravi sa Ocem i Duhom, a druga je osoba Trojstvena. Krist od Oca iz sebe novim preporodom dijeli nam svoje božanske naravi i života. Ja sam došao — tvrdi Isus — da ljudi imadu život i da ga imadu izobilja.[26] Po Kristu nije dakle čovjek samo u malome čitav naravni svijet, mikrokosmos, kako su ga nazivali stari filozofi sa sv. Grgurom Velikim,[27] već u Njegovoj milosti je mali bog. Ja rekoh: Bogovi ste i sinovi Previšnjega svi. Vrag obećavajući praroditeljima bogatstvo[28] lišio ih je dioništva Božje naravi. Otkupitelj naprotiv ostvario je čovjekovu težnju da bude sličan Bogu ne samo u razumnoj naravi, već i u otajstvenoj nadnaravi. Tko ostaje u meni — kaže Krist — i ja u njemu ostajem. Tolika je ova po duhu Svetoga Duha zajednica među Kristom-Bogom i čovjekom-kršćaninom, da ko se sdruži sa Gospodinom, jedan je duh.[29]

Krist čineći kršćanina dionikom Božje naravi gledom na čovjeka veoma istinito imitirao je njegovu razumnu narav, a gledom na sebe slijedio je svoje naravno Božje sinovstvo posinujući ljude nadnaravnom djecom Božjom.

Gratia agit secundum naturam.

Kršćanin ima potpunu svoju narav. Razumnost je vlastita čovječja narav, koja se očituje u poznanju istine i u slobodnom htijenju dobra. Nije čovjek čisti duh. Njegova je narav zamjeran spoj duha i tijela. Duh sa tijelom čine čovjeka. Tijelo je radi savršenstva duha. Razum pomoću materijalnih sjetila izgrađuje svoj duševni život. Sjetilnost je nužna podloga čovječje razumnosti. Sjetilni život postaje dijelom duševnoga čovječjega života, kad mu predsjeda razum i pokorava mu se. Nadnaravni život neka kršćaninu dijeli kano novu narav, svejedno predpostavlja čitavu čovječju narav.

Iz razumne naravi prvenstveno čovjek je obdaren duševnim sposobnostima poznanja i htijenja. Slično iz Krstove milosti teku

[25] Iv. 1, 13. [26] Iv. 10, 10.

[27] Homo habet vivere cum plantis, sentire cum animantibus, intelligere cum angelis.

[28] Gen. 3, 5. [29] 1. Kor. 6, 17.

u kršćanina kao iz nove naravi bogoslovske kreposti vjere, ufanja i ljubavi. Ove tvore nadnaravni kršćanski život, nadnaravnu duhovnost. Vjerom na vlastiti Božji način poznamo Boga i njegov unutrašnji život. Ufanje usavršuje i potpunjuje vjeru, u koliko kršćanska nada nekim Božjim načinom posjeduje ono, što vjera traži. Kršćanska ljubav slobodnom voljom ljubi Boga istom ljubavi, kojom On sama sebe voli. Dakle u vjeri smo dionici vlastitoga Božjega poznanja o Bogu, o sebi i o stvorenome svijetu, a u ljubavi nadnaravnim načinom mi slažemo svoju volju sa naravnom voljom Božjom u našemu odnosu napram Stvoritelju i stvorenjima.

Dalje, iz razumne čovječje naravi uz tri duševne moći ima čovjek sjetilne sposobnosti, na kojima počiva moralno praktična strana njegova života. Slično tome Kristova milost osim bogoslovskim krepostima bogati kršćanina nadnaravnim moralnim krepostima razboritosti, pravednosti, jakosti i trijeznosti, koje na Božju rukovode ćudoredni život, da bude u službi nadnaravnoga poznanja i ljubavi Boga. Još čovječja narav u odlikama jačega uma, intuicije, voljne snage obdariva ljude odlikama genijalnosti i talenta. Pojednako, milost Božja usavršuje kršćanina darovima Duha Svetoga, koji darovi usavršuju bogoslovske i moralne kreposti, stvaraju nadnaravnu genijalnost kontemplativnoga života i apostolske aktivnosti, kojima su primjeri po izbor savršeni kršćani.

Ne mimoiđimo ni drugo lice Kristovoga života u kršćaninu. Po nauci crkvenih Naučitelja Kristova milost u kršćaninu jest *quaedam similitudo filiationis aeternae*.[30] Krist je model, na kojemu je izrađen nadnaravni kršćanski život. Isus po jedinstvenoj milosti hipostatskoga (osobnoga) sjedinjenja sa nestvorenom Riječi Božjom naravni je Sin Božji. On je djelom otkupljenja nadnaravno preporodio zemaljskoga čovjeka i obdario ga dioništvom Božje naravi. Time je Krist milošću posinovljenja prestvorio čovjeka u dijete, posinka Božjega. Hipostatskim sjedinjenjem Bog se rodio čovjekom, pa je Krist-Čovjek kao Bog pun milosti i istine.[31] U milosti posinovljenja čovjek zaista ne može imati puninu istine ni absolutne Kristove ni relativne Gospine, ali u bitnost ista je milost u kršćaninu i ona, što je u Kristovoj čovječjoj duši i u tijelu. Krist je po naravi Bog, a kršćani su po milosti Bogonoše i Kristonoše: Ja živim radi Oca — tumači Isus — a koji jede mene i on će živjeti radi mene.[32] Kristov duhovni organizam

[30] Thom. I. q. 22. a. 3. [31] 1. Iv. 1, 14. [32] Iv. 6, 57.

razvijao se i djelovao je svima onima bogoslovskim i ulivenim moralnim i naravnim krepostima, koje su spojive sa Njegovom puninom milosti, kašto je jednako do vrha mjerom bio obasut i darovima Duha Svetoga: Isus je napredovao u mudrosti i u dobi i u milosti kod Boga i kod ljudi.[33] Nalično Kristu kršćanski duhovni organizam očituje se u bogoslovskim i moralnim krepostima i darovima Duha Svetoga, koji su naročita savršenstva, što usposobljuju čovjeka, da u krepostima slijedi posebne instinkte Duha Svetoga, i tako u punini vjere stiže do savršena čovjeka, do mjere dobi punine Kristove.[34]

Eto sad koliko i kako Krist živi u kršćaninu! Nesamo u čovječjemu duhu, već preko njega Krist živi i u čovječjemu tijelu.[35] Krista nosimo.[36] Kristovi smo. Zato nam u pamet doziva Origen, da svakom kršćanskom misli i razumijevanjem i svakim govorom i svakim djelom sebe lično niječemo, a svjedočimo i ispovijedamo Krista.[37]

Kristov život imamo hraniti Kristovim Tijelom

Sv. Bonaventura opaža u svome *Breviloquium,* da Početnik našega otkupljenja, utjelovljena Riječ, vrhuobilan je u podarenju božanskoga života čovjeku, koji život rađa se, raste i uzdržava se u sv. Sakramentima. U njima nije Krist samo dao lijekove bolestima, nije samo rodio i povećao život milosti, već je rođenome i objačanome kršćanskome životu ostavio hranu, a ta je euharistijski Sakramenat. Hrana duhovnome životu ide za tim, da podržaje pobožnost napram Bogu, ljubav napram bližnjemu i da pruži vlastitu duševnu okrepu. Stoga je eto — zaključuje serafinski Naučitelj — Krist ostavio svijetu sakramenat Euharistije, da za hranu pobožnosti prema Bogu imamo misnu Žrtvu, za hranu ljubavi napram bližnjemu da se služimo Sakramentom otajstvenoga općinstva, a za vlastitu duhovnu okrepu da blagujemo poputbinu Kristova Tijela i Krvi.[38]

[33] Luk. 2, 52.

[34] Žid. 10, 22.

[35] Vidi moj članak: *Nosite Boga u tijelu svome,* u časopisu *Duhovni Život* (Zagreb) br. 2, i 3, god. 1929.

[36] Kor. 6, 20.

[37] *Omnis cogitatio nostra et intellectus et omnis sermo et omnis actus nostram quidem denegationem spiret, Christi autem testimonium atque confessionem.* Homil, 2 in 16 Matth.

[38] *Breviloquium,* (posebni otisak *Tria Opuscula* — Quaracchi 1896. p. 314—315) pars VI. c. IX. n. 2.

Sv. Naučitelj savršeno je uočio Euharistiju. Ona je novozavjetna Žrtva, koja duhovno hrani dušu, da njome kršćanin časti Boga i prima plodove kalvarijske žrtve, koji mu hrane pobožnost napram Bogu. Pobožnost je slaganje čovječje i Božje volje. Spram bližnjemu ona je sakramenat otajstvenoga jedinstva — prava *communio*. Napram pričesniku Euharistija je prava hrana duše njegove, koja u kršćanskome životu ima učinke slične onima, što ih ima tjelesna hrana u fizičnome životu.

Kako bez vjere i krštenja nema Kristova života, tako je čovjek bez euharistijske hrane izvrgnut sigurnim bolestima i smrti, i ako ne gledom na Krista, budući je On od sebe disponiran, da vječno ostane u nama, nego obzirom na čovjeka, koji blago Kristovo nosi u zemaljskim posudama.[39] Kad je jednom naravni čovjekov život zenuo na svijet, potrebna mu je tjelesna hrana, da se uzdrži na životu. Pače i viša, razumna ljudska narav traži duševnu hranu, da duh ima šta misliti, htjeti i ljubiti. Narav života bilo kojega potrebuje hranu. Slično tome izričita je volja Kristova, da Njegov život u nama hranimo vlastitom hranom, koju mu je On namijenio, a ta je Euharistija. Doista sâm Krist najbolje je znao, da Njegovu životu u kršćaninu treba posebna hrana. I On je sebe lično hranio vršenjem volje Oca nebeskoga.[40] Time se poistovjetovao sa Ocem. Da Krist uzdrži u nama svoj život, hoće da ga hranimo Njegovim tijelom, da se s Njime poistovjetujemo. Teška je prema tome dužnost ne samo život Kristov imati u sebi, već ga i hraniti njegovim euharistijskim Tijelom: Uzmite i blagujte.[41] Toliko je dužnost teška, da o njoj ovisi Kristov život u kršćaninu: Ne budete li jesti tijela Sina čovječjega i ne pijete li krvi njegove, nemate života u sebi.[42] Ali i za euharistijsku žrtvu Krist je izdao zapovijed: Ovo činite na moju uspomenu,[43] izim što svaka zapovijed o blagovanju Tijela predpostavlja misnu Žrtvu, bez koje nema pričesne hrane. Kruh je sakramentalna materija mise i pričesti. Dakle Tijelom Kristovim imamo hraniti duhovni život i euharistijskim načinom mise i euharistijskim načinom pričesti.

Euharistijska misa je duhovna hrana Kristova života u nama.

Prema nauci Sabora tridentinskoga misa je prava žrtva, koja sjeća i obnavlja žrtvovanje Kristovo na Kalvariji... ; u božanskoj

[39] 2. Kor. 4, 7.

[40] Meus est cibus, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me... et perficiam opus ejus. Iv. 4, 34.

[41] 1. Kor. 11, 24. [42] Iv. 6, 53. [43] 1. Kor. 11, 24.

žrtvi koja se zbiva na misi sadržan je i žrtvovan nekrvnim načinom isti Krist, koji na oltaru Križa žrtvovao se krvnim načinom, ali jedna je ista žrtva. Isti Krist, koji se prikazao žrtvom na križu, i sada se prikazuje službom svećenika, razlika je samo u načinu prijenosa žrtve.[44] Dakle na Kalvariji žrtvovao se Ocu nebeskome za čovječje spasenje historijska Osoba umrle Kristove čovječje naravi. U novozavjetnoj misi isti Krist u istu svrhu žrtvuje se u novome liku, kojim je ostao među ljudima, naime u euharistijskome liku. Naravno, iza slavnoga uskrsnuća Kristova, novi, euharistijski način Žrtve ne može biti krvni. Ali uprav ta volja Kristova, da novozavjetno misno obnavljanje križne žrtve ima biti u prilikama kruha i vina, očituje nam njegovu namjeru, da je misa po izbor duhovna hrana Kristova života u nama. Istina, misa je u prvome redu sa svakoga kraja savršeni novozavjetni kult, poklonstveno štovanje Boga, ali kad Krist hoće, da se to iskazuje sa Kruhom i Vinom, time je taj kult istovjetovao sa duhovnom hranom kršćanskoga života. Euharistijska žrtva duhovni je kruh vječnoga života, košto je tjelesni kruh hrana vremenskoga života.

Istina, ocjenjuju li kršćani euharistijsku misu površnim i materijalnim pogledom, prisustvuju li joj samo tjelesno bez unutrašnjega kateheskoga i liturgijskoga poznanja, bez duhovnoga sjedinjenja unutrašnjega kršćanskoga života sa svojim početnikom i uzorom žrtvom — Kristovom, tad Gospodin ne će pogledati na njihovu žrtvu košto nije svratio pogled ni na žrtvu Kainovu. Ali vjerska nauka o misi prosvijetljenome kršćaninu predočuje misu ne samo kao pravu obnovu kalvarijske žrtve, već i kao svakidanji duhovni kruh i hranu Krstovu životu u njemu.

Zašto je Krist zapovjedio misno žrtvovanje: ovo činite na moju uspomenu? Radi istih razloga, koji su ga naveli na žrtvu križa. Kristova žrtva na drvetu križa pripravila je naše otkupljenje, dok obnova misne žrtve na oltarima *primjenjuje* nam plodove otkupljenja. Kalvarijska žrtva jest žrtva Glave na korist uda, a oltarska je žrtva glave i uda zajedno. Misa je zajednički Kristov i čovjekov poklon Bogu. Ona sama ima savršenstvo poštovanja Boga, što ga On traži od stvorenja. Ona Mu ga iskazuje u Kristu preko poništenja kruha, koji se u nešta obraća — *exinanivit semetipsum* — i otajstvenim načinom uskrisuje sa neumrlim Sinom, da bude i kršćanski i Božji poklon Bogu: Per ipsum, et cum ipso, et in ipso est tibi, Deo Patri omnipotenti in unitate Spiritus Sancti

[44] Sess. 22.

Dei omnis honor et gloria.[45] Savršenstvo ovoga poklona truni od strane čovjeka svakidanja ljudska grješnost, koju u misi odnosi Jaganjac Božji. Ista ta prirođena čovjekova grješnost koči Kristov život u kršćaninu i sili ga da ili životari ili iz duše iščezne. Misa udobrovoljuje Božje milosrđe, čisti dušu od grijeha, a kršćanski — Kristov život u duši obnavlja se na nov duhovni život, da Bogu bude u Kristu *hostia pura, hostia sancta, hostia immaculata.*[46] Koji je veći Božji dar čovjeku štoli da je dionik Božjega života, koji mu je izvor ostalih nebeskih blagodati? Čime će grješnik zahvaliti Bogu radi nadnaravnih i naravnih dobročinstva. *Quid retribuam Domino pro omnibus quae retribuit mihi?* Kršćanin u Kristovu životu uzima misni kalež spasenja, zove ime Božje, i u oltarskoj žrtvi *elevat oculos in coelis, gratias agit.*[47] Stara dobročinstva ima Bog nadosipati novima, da nove nebeske pomoći na životu drže Kristov život u kršćaninu. Kristov je život molitveni život. Misa je Kristova molitva u djelu. U misi Krist vijekom živi da nas zagovara, a Njegov Duh moli za nas neiskazanim uzdisajima.[48]

Koja eto savršenija je duhovna hrana Kristova života u nama od Njegove i naše u Njemu oltarske žrtve?

Liturgiju oltarske žrtve iza prikazanja završuje Kristova molitva *Pater noster,* koja ujedno uvodi i pripravlja svećenika i puk na pričesno blagovanje euharistijske žrtve. Njegovu prvu prošnju na misi: *kruh naš svagdanji* uslišaje neposredno Krist dajući se kao žrtva za pričesnu hranu. Tako sama narav misne žrtve nakon duhovne hrane pruža stvarno blagovanje žrtvovanoga Tijela. Misa i njezina duhovna hrana Kristova života u nama ima eto svoj završetak i najsavršenije oplođenje u euharistijskoj pričesnoj gozbi. Misu je Krist nakanio za aplikaciju plodova svoje krvave muke, a njezinu pričest da drži na životu te plodove i da Tijelo Kristovo uistinu bude u kršćanskome životu, u kojemu po milosti već se nalazi duh Njegova Duha.

Po tome je Pričest najuzvišeniji, najstvarniji, a i najduhovniji Sakramenat u kojemu po nauci vjere — kako je stilizira P. Lebreton[49] — završuje se sjedinjenje Krista i vjernika. Njezin je plod životno preobraženje kršćanina u Krista. U njoj vjernik ne

[45] Can. Mis. [46] Can. Mis. [47] Can. Mis.
[48] Žid. 7, 25; Rim. 8, 26.
[49] *Les origines du dogme de la Trinité* — izd. 1910, str. 403.

prijanja samom vjerom u Krista niti se samo inkorporira Kristu kanoti na krštenju, budući Pričest daje novo sjedinjenje u isti mah posve stvarno i posve duhovno. Njezin je taj učinak te možemo kazati da po njoj ne samo pričesnik prijanja uz Krista te je jedan duh s Njime, već je i jedno samo tijelo. Tolika je u Pričesti tijesna veza među Kristom i vjernikom, da se Isus ne žaca reći: Kako ja živim po Ocu, tako i onaj koji me blaguje živi po meni. U Pričesti nije samo moralno u zajednici čuvstava sjedinjenje Krista i vjernika, već je njezin plod pravo fizično sjedinjenje, pomiješanje života Kristova sa životom vjernika, ili radije Pričest je dioništvo kršćanina u istome Kristovu životu. Nije ovo nikakav panteizam, već iznašašće Božje ljubavi, koja jedina umije u pomiješanju Krista i kršćanina ostaviti im ličnu narav.

Euharistijskoj pričesti Krist je namijenio dvojaku zadaću, prvu, da u njoj On lično svojim Tijelom hrani svoj život u nama, drugu, da njome ne samo moralno, već i fizično nastavlja svoj boravak u kršćaninu.

Kristovo tijelo je Kristova hrana Kristova života u nama.

Nadnaravnu duhovnost u dioništvu Božje naravi Krist nam predočuje neprestano u slikama *života*. Ja sam trs, vi loze — veli Isus — koji ostaje u meni i ja u njemu, on rodiće mnogi rod ... tko ne ostane ošušiće se i u oganj baciti.[50] Ja sam uskrsnuće i život.[51] Života nema bez hrane. Život po naravi potrebuje uzdržanja, naknade trošenja, rasta i okrepe. Hrana mu zadovoljuje, te sve četiri vitalne težnje. Vrijedi ovo ne samo za naravni već i za nadnaravni čovječji život. Gratia agit secundum naturam. Istina da obzirom na Krista, njegov život u nama po sebi bi bio vječan i ne bi potrebovao nove hrane, budući je On hrana samome sebi, pogotovo, što ne potrebuje naknade i okrepe. Ali Kristov je život u čovjeku, u duši i u tijelu Njegovu. Čovječja strana Kristova života u kršćaninu podložna je potrebama uzdržanja, naknade, rasta i okrepe. Dakle gledom na kršćanina Kristov život potrebuje hrane.[52] Čovječja strana kršćanskoga života ima potrebu nadnaravnoga uzdržanja. Svakidanje duhovne slabosti, u koje i pravednik dnevno posrće, traže obnovu.[53] Rastu je podvrgnut duhovni

[50] Iv. 15, 5—6.

[51] Iv. 11, 25.

[52] Sumi autem voluit sacramentum hoc tamquam spiritualem animarum cibum quo alantur et confortentur viventes vita illius qui dixit: et qui manducat me et ipse vivet propter me. Concil. Trid. Sess. 13. cap. 2.

[53] Bez sumnje da Euharistija otpušta i prašta lagane grijehe, što ih

život kao i naravni. Duševno okrijepljenje potrebno je ne manje od tjelesnoga. Euharistija proviđa svim ovim manjkavostima čovječjega dijela kršćanskoga života. Ona uzdrži u čovjeku Kristov život, čisti ga od dnevnih slabosti, stvara mu najsavršeniji uvjet normalnoga razvitka i duhovno ga veseli kano i tjelesna hrana zdrava čovjeka.

Dakle života nema Kristovu životu u nama, ako ga ne hranimo euharistijskom hranom. Ja sam kruh živi — tvrdi Isus — koji sam s neba sašao. Ako tko jede od ovoga kruha, živjeće na vijeke; i kruh, koji ću dati, tijelo je moje za život svijeta ... Zaista vam kažem — nastavlja na židovske prigovore: Ako ne jedete tijela Sina čovječjega i ne pijete krvi njegove, nemate života u sebi. Tko jede moje tijelo i pije krv moju, ima život vječni, i ja ću ga uskrisiti na sudnji dan. Jer je tijelo moje doista jelo, i krv je moja doista pilo. Tko jede moje tijelo i pije krv moju, ostaje u meni i ja u njemu. Košto je mene poslao živi Otac i ja živim radi Oca, i koji jede mene i on će živjeti poradi mene. Ovo je kruh, koji je s neba sašao, ne kao što su vaši oci jeli manu i pomrli. Tko jede ovaj kruh živjeće na vijeke.[54]

Euharistijska pričest nije po tome luksusni dodatak ostalim sakramentima, već stvarna potreba hrane kršćanskoga života. Bez nje ne bi savršeno Glava bila jedno sa udima, ne bi čitav Krist, Čovjek-Bog bio i tijelom svojim u svemu čovjeku, tijelu i duši. Pričest ne hrani samo duševni život, već u jednoj mjeri hrani i kršćanski tjelesni čovječji život. Hrani ga, da pod vodstvom duha ima na kršćansku živjeti. Euharistija mu preko duha daje pomoć, da živi po pravilima Kristova života u nama.

Druga je svrha pričesti, da Krist boravi u kršćaninu. Doista po duhu Svetoga Duha boravi u posvetnoj milosti Kristov život u čovjeku. Ali realniji i posvemašniji je Kristov boravak u duši pravednika, koji blaguje sv. Tijelo. Po pričesti boravi Sin Božji i Sin čovječji u kršćaninu savršenije i intimnije nego li u sjedinjenju po posvetnoj milosti: Doći ćemo i kod njega ćemo boravak napraviti.[55] U pričesnome boravku Krista u duši slijedi kompenetracija kršćanskoga i Kristova života. Nadmašuje taj boravak jedino hipostatsko sjedinjenje Božje i čovječje naravi u jednu Osobu i sjedinjenje Gospe i Krista blagovijesnim otajstvom. Pričesnim bo-

redovito zovemo otpusnima ... Ovo se razumije o grijesima, koji više ne dotiču i ne zavode dušu. Katekizam triden. Sabora, gl. 20. 1.

[54] Iv. 6, 51—58. [55] Iv. 14, 23.

ravkom Kristova je duša u čovječjoj duši, Kristova pamet i volja u čovječjoj su pameti i volji, a i Kristovo je srce u kršćanskome srcu, pače i presveto Tijelo prebiva u čovječjem tijelu: I ja prebivam u njemu.[56] U pričesti su u posebnome kontaktu čitav Krist i čitav čovjek. Zato izvanredne djelatne milosti, izuzetna Kristova aktivnost neobičnom obilnošću dijeli duši darove u pričesti. U pričesti čovjek u neku ruku zataja sebe i svoj život, da samo Krist živi u njemu, što je sv. Pavao kazao: Živim pak, ne ja više; živi bo u meni Krist.[57] Tako u pričesti ostvaruje se ono polagano čovječje otajstveno preobraženje, koje čini, da je „sve i u svemu Krist".[58]

Kristovim metodama imamo se hraniti Kristovim Tijelom

Ovim člankom shvatio sam Euharistiju i kao Žrtvu i kao Sakramenat, da su oni Kristova hrana Kristova tijela u kršćaninu. Žrtva pruža *duhovnu* hranu, a pričest *sakramentalnu*. Sv. Bonaventura opaža, da te dvije hrane mogu biti jedna bez druge, stoga *duplex modus manducandi est completum:* duhovna i sakramentalna pričest cjelovita je hrana kršćanskoga života.[59]

Bogoslovi uče, da Sakramenti, dosljedno misa i pričesti iz sebe (ex opere operato), plodonosno djeluju u duši, kad im ova ne stavlja od sebe kakovu zapreku. Dakle ima se kršćanin pripraviti na plodonosno djelovanje Euharistije. Negativni dio priprave odalečuje eventualne zapreke grijeha. Pozitivna priprava aktivno navija duševne dispozicije, da budu što harmoničnije sa čuvstvima Kristovim, i time obilnije prima sakramentalne milosti. Potrebne su obe priprave, da Euharistija ima ploda. Isti serafinski Naučitelj drži, da je priječnica euharistijskome, duhovnome plodu mise i pričesti ne sami grijeh, već i mlohavost i rastresenost, koje će omesti, da i pravednik iz Euharistije ne primi nikakovu ili posve malu milost.[60] Dakle o *čovječjim dispozicijama* zavisi duhovna plodnost koli mise toli pričesti.[61] Krist nas je otkupio bez nas — kaže sv. Augustin — ali nas ne će spasiti bez našega aktivnoga sudjelovanja. Koliko naše sudjelovanje, toliko i crpljenje euharistijskih milosti. U našoj je ruci primjena Kristova otkupljenja. Kristovi trud, muka i smrt su nas otkupili, a *spasiće* nas lični trud i muka, da za se priberemo plodove Njegova križa. Koliko je god Evanđelje jasno, da nas samo milost Kristova uvodi u njegovo kraljevstvo toliko je odrešito, da nas uvjeri o potrebi našega sudjelovanja. Priča o sjemenu, sijaču i nejednakome tlu (Luk, gl. 8) očito predočuje, da duševne dispozicije imaju odlučnu ulogu u hranjenju Kristovim tijelom Njegova života u nama. Gdje stvarnije Riječ Božja sije se doli u misi i pričesti?

Koje duševne pripreme traži duhovna hrana misna?

Da misu razumijemo onim znanjem, kojim ju je shvaćao Onaj, što je zapovijedio: ovo činite na moju uspomenu. Dakle misa nam ima dozvati u pamet, da je ona Krist u stanju, kojim se On nakanio i predao na žrtvu, da u njoj ispuni dužnosti naše napram Bogu, a nas riješi i očisti od grijeha. Nije Krist samo žrtva, već i Vrhovni Svećenik, Sin Božji, koji sebe žrtvuje Ocu na otkupljenje grješnoga čovječanstva. Po tome je duša misne žrtve to, što po misi Krist je sada i uvijek u stanju prikazanja i žrtve za nas svome Ocu. Isus je glava duhovnoga kršćanstva, zato On više na misi nego na Kalvariji u sebi i po sebi sva svoja uda prikazuje i žrtvuje. Koja dakle ima biti prva i savršenija duševna spremnost, da uberemo misne plodove, što li da na misi osjećamo se jedno sa Kristom, a to, da našom duhovnom aktivnosti prenesemo se mislima, voljom i čuvstvima u Krista te zajedno s Njime prikazujemo se čitavi dušom i tijelom nebeskome Ocu? Zatim odlučnom voljom da žrtvujemo Mu razum, pamet, slobodu, srce, sjetila i vanjska dobra, da sve budu na Njegovu službu po odredbama, koje je On vrhovnim pravilom stavio svakome neživome, živome i razumnom stvorenju. Koliku li svijest o svome dostojanstvu ne budi kršćanin, i koliko li tad ne prijanja uz Krista i misne duhovne blagodati, kad se osjeća na misi dionikom ne samo prikazanja i žrtve, već i Kristova vječnoga svećenstva? kad vjernik

---

[56] Iv. 6, 55.

[57] Gal. 2, 22.

[58] Kol. 3, 11.

[59] Duplex est modus manducandi... quia quidam suscipiunt ore corporis, et hi sacramentaliter; quidam vero ore cordis, et hi spiritualiter... quia (Sacramentum) duplicem habet rem, quarum una potest recipi sine altera... sic etiam duplex modus manducandi. Et hoc ultimum est et completum. Sent. lib IV. Dist. IX. art. quaest. I. (Ed. quaracchi. vol. IV: p: 201—202).

[60] Vir justus... si ex torpore vel ex distractione non se debite praeparet, aut nullam aut modicam reportat efficaciam. Sent. lib. IV. Dis. XII. P. II. ar. I. quaes. I. (Quaracchi t. IV. p. 290).

[61] Po dekretu Pija X. 20; XII. 1905. prava nakana u pričesti je u tome, da se ne ide na pričest „iz običaja... već odgovorimo volji Božjoj, da se s njime što tijesnije u ljubavi ujedinimo i suzbijamo ovim Božjim lijekom svoje pogreške i slabosti".

u Kristu, a Krist u njemu — communicantes — zajednički mise? Dakle na misi svaki vjernik ima biti Krist, svećenik, poslužnik i materija — hostija žrtve. Duševno stanje, u koje ga nadnaravno prenese otajstvena euharistijska žrtva ima nakon mise ponijeti sobom kao duhovnu poputbinu svakidanjemu svome vremenskome životu.

Sad će prosvijetljen katolik brati duhovne plodove mise onim redom, koji se oni pružaju u misi: kako ih izručuju tri bitna njezina dijela; kako ih sugerira crkvena liturgija, koja udahnjuje razumijevanje, poštovanje i pobožnost misnim činima, što ih ona z odjenula svojim svetim ritusima, iznijela ih na pozornicu kršćanskih bogomolja predpostavljajući u vjernome ponavljanju prvu n isu i pričest Zadnje Večere u jerusalemskome Cenakulu. Prikazanje je misi duša njezina, a duša je crkvene liturgije, da nas rukovodi u aktivnome sudjelovanju u misi. Ne smije i ne može onda biti *naša* misa bez *našega* liturgijskoga sudjelovanja u njoj.[62]

Bitna je svrha misne liturgijske znanosti, da nas pouči i rukovodi, kako da misi ne budemo hladni izvanjski posmatrači materijalne strane mise, kakovi su na pr. bili oni znatiželjnici ili dangubnjaci, koje je dosada i kurioznost dovela na Kalvariju, da gledaju i slušaju golgotsku žrtvu, već da smo na njoj u sličnom stavu, u kojemu su kod križa stajali Marija, Ivan i ostali prvi vjernici, ili barem da smo među onom drugom skupinom, o kojima tvrdi Evanđelje, da vraćajući se sa Kalvarije bili su se u grudi svoje radi grijeha i kajanja (Luk. 23, 48).

Katolička nauka predstavlja nam tri glavna dijela mise i četiri njezine svrhe i ploda. Liturgijsko „slušanje" mise uvodi nas u novozavjetnu žrtvu, da na *Introitus* sa svećenikom Vječnim i zemaljskim mrzimo grijehe i molimo se Gospodinu, da nam se smiluje. Na *Gloria* sa Kristom odgovaramo prvoj svrhi žrtve, koja je istovjetna sa prvom našom vjerskom dužnosti, a ta je, da se Bogu klanjamo, hvalimo ga i slavimo radi velike slave njegove. Pjevanje nam je na misi znak ljubavi pram Bogu: *Cantare negotium esse solet amantium* (Pjevaju oni koji ljube), kaže sv. Augustin.[63] U Poslanici i Evanđelju čujemo žive riječi Krista i Duha Svetoga, koje bi vjernici u prva doba kršćanska ljubili nakon pročitanja, a danas srcem uz svete riječi pristajemo usklikom: Slava tebi, Krste! Na *Offertorium* uprvotač vjernici su očitovali svoje duhovno prikazanje na misno posvetilište time, da bi nosili kruh i vino za posvećenje.[64] To bi im i svećenik potvrdio i pozvao ih, da mole u *Orate fratres,* neka njegova i *njihova* žrtva Bogu bude prijatna.

Što je misna *Praefatio,* nego li Krista, Crkve i vjernika uzdavanje hvale Bogu na neizbrojnim dobročinstvima, u kojima ne samo u naravi, već još više u milosti mičemo se, živimo i jesmo? *„Hvala Bogu"* drugi je plod mise, koju On prima, a nas posinuje Ocu nebeskome, kad mu je izričemo u misnome društvu sa Isusom, crkvom slavnom i vojujućom *una voce dicentes* ...

Predhodnim molitvama, sv. Pismom i donosom na *mensa dominica* kruha, vina i vode, koja predstavlja vjernike, što se otajstveno na misi utope u Krista, sve je spremljeno za samu žrtvu, posvećenje i pretvaranje kruha i vina u Tijelo i Krv Gospodnju. Liturgija još jednom *gratias agens* sjeća na Krista u svećeniku, koji vlastitim riječima pretvara u se kruh i vino te pravo nazočan pod oblicima njihovim prikazuje svome Ocu *in remissionem peccatorum.* Treći i glavni vjerniku dio mise jest u pričesti. Samo otkupljen od grijeha ulazi čovjek u zajednicu s Bogom, zatim iz čistoga ljudskoga srca prima On misni poklon, hvalu i prošnju. Kristov *Pater Noster* na misi koncentrira i daje smjer čitavoj crkvenoj molitvi, prestavlja molitvenu svrhu mise, i sprema vjernike da ogladne i uzmu duhovnu hranu na misnoj pričesti. Tako misa nije samo *holocaustum Deo,* već i *communio cum Deo.* Na misi svaki put kliče vjernik: O sveta gozbo, na kojoj Krista primamo, ponavlja se uspomena muke njegove, pamet se napunja milosti i daje nam se zalog buduće slave. Doista nema pobožnosti nad misnim bogoljupstvom.

Nalazimo se pred pitanjem: kad do kraja „slušamo" misu? Da li misa ostavlja našoj slobodi, da se samo duhovno na njoj pričestimo, ili ona traži naše sakramentalno blagovanje žrtvovanoga Jaganjca Božjega?

Nema sumnje da obzirom na misu krnjimo potpunost njezina „slušanja", kad do kraja ne poberemo njezine plodove u zajedničkoj sakramentalnoj pričesti sa svećenikom. Na misnoj priče-

---

[62] Pokret liturgijske pobožnosti kod katolika drugih naroda danas se dobrano širi. Nadamo se, da naš narodni euharistijski kongres u Zagrebu dat će većega zamaha za crkvenom liturgijom u Hrvatskoj nego što smo ga dosada imali.

[63] Sermo XXXIII, 1.

[64] U Metkoviću, gdje sam nekoć župnikovao, našao sam lijep običaj kod nekih katolika, da su mi donosili u bocama vina, neka baš s njime govorim za nje sv. mise. Držali su to izvanrednom odlikom.

niku misni poklon i hvalu Bogu, njezin oprost grijeha i Krista — molitvu. Onome, koji se na misi odalečio od njezina euharistijskoga sakramenta, nekim načinom uskraćena je žrtva, budući je ne blaguje usprkos što mu je spremljena i ponuđena za hranu. Koji jedu žrtvu, nisu li zajedničari žrtvenika? — pita sv. Pavao.[65] Onda oni koji je ne jedu, nisu potpuni zajedničari s njome. Sam dakle misni sakramenat pričesti potpunom čini i misnu žrtvu obzirom na Kristove nakane i gledom na duhovne potrebe vjernika.

Ovo naročito vrijedi za vjernika, koji se nakanio pričestiti, naime da to čini i blaguje Tijelo Kristovo baš na misi neposredno iza svećenika i da ne ostavlja pričest za prije i kasnije. Tome je razlog, što vanmisna pričest, po sebi govoreći, kida jedinstvo — kako vele bogoslovi liturgičari — Kristove gozbe, koja je jedna i jedina za svećenika i za vjernike, kašto je bila jedna Zadnja Večera za Krista i apostole; inače je razdvojena, jedna za svećenika, druga za vjernika. Imajući pred očima misnu zajedničku pričest svećenika i vjernika pri trećemu glavnome činu mise nekoji današnji bogoslovi idu dalje i predlažu novu pričesnu praksu, naime, da vjernici, koji su za pričest, vlastitom rukom u naročiti ciborij stave svoj kruh — hostiju, kojega će svećenik posvetiti i na pričesti dati blagovati.[66] Ovo ne samo što naliči staroj kršćanskoj praksi, već ujedno potiče u vjerniku nove dobre duševne dispozicije, koje utječu na uzmnažanje euharistijskih milosti. Ništa nije na odmet, što traži i uvećaje aktivnost vjernika u blagovanju Tijela Kristova, od koje u kršćanskome životu zavise plodovi Euharistije.

Da ne pretjeram u ovoj točki, vraćam se načelu: *Sacramenta propter homines*. Krist je osnovao Euharistiju uz pretpostavke čovječjih slabosti na svojoj neograničenoj naklonosti spram ljudima. S kakovim onda duhovnim dispozicijama i pripravom ima vjernik primaknuti se k trpezi Božjoj izvan mise?

Opći duhovni život, koji počiva i usavršuje se bogoslovskim i moralnim kršćanskima krepostima te darovima Duha Svetoga, pretpostavlja daljnju pripravu za pričest. Dakle stepen duhovnoga života ima redovni osnovni utjecaj na manje, više plodonosno blasti čitavi učinci i plodovi žrtve postaju zajedničkom svojinom Krista, Crkve i vjernika. Samo sakramentalna pričest inkorporira vjer-

[65] 1. Kor. 18.

[66] Vidi u *La Vie spirituelle* (broj 115, avril 1929, str. 5—16) članak od *A. Lemonyer O. P.* pod naslovom: *La Communion à la Messe.*

govanje Tijela Kristova. *Sumunt boni, sumunt mali, sorte tamen inequali: vitae vel interitus* — pjeva misni himan na Tijelovo. Bližnja i neposredna priprava ako nije u liturgijskim oblicima, svakako ima da je metodična po pravilima, koje preporuča asketsko — mistično bogoslovlje ne samo svećenicima ili redovnicima, već i svakome vjerniku, koji hoće da slijedi Krista po nauci Evanđelja. Pričesti bez utvrđenih metoda u pripravi i zahvali jesu one, o kojima tvrdi sv. Bonaventura, da istina nijesu smrtno grješne, ali su maloga ili nikakvoga ploda. Glavni su plodovi pričesti uvećanje posvetne milosti, nove djelatne milosti, ostranjenje laganih grijeha, na koje duša nije više sklona, gašenje tjelesnih požuda. Njima se duša bogati u onoj mjeri, u kojoj se duhovno spremila na pričest.

Sv. Bonaventura sa ostalim bogoslovima prvi uvjet priprave stavlja u oživljenju vjere u Tijelo Kristovo. Vjera je prva milost za svaki sakramenat. Pravednik iz vjere duhovno živi. Vjera nas stavlja u naše ništavilo i ističe nam pred oči Boga, njegove atribute, koji nam se očitovao u svome Sinu, čije božanstvo i čovječanstvo blagujemo u pričesti. Čista vjera odnese nas u stanje djetinjske jednostavnosti, svete lakovjernosti i simpatije prema Kristu u Euharistiji. Ne postanete li kano djeca — kaže Isus — ne ćete unići u kraljevstvo nebesko (Mat. 18, 3).

Drugi preduvjet plodonosne pričesti iznosi sv. Bonaventura, da je u ispitu savjesti. On nam doziva u pamet grijehe i stanje svake pojedine koli mane toli kreposti. Teški grijeh upućuje na predhodno nužnu ispovijed. I oprosni grijeh stavlja priječnicu plodonosnoj pričesti, ako ga pred Bogom ne zamrzimo. Stanje svakidanjih nesavršenosti pruža nam prigodu, gdje da skrenemo pričesne milosti. Poznanje stanja duhovnoga savršenstva prenosi nas pred Krista da licem u lice pred Njim kao pred ogledalom savršenstva mjerimo pojedine duhovne potrebe, stvaramo osnove napretka, da slijedimo svoj Uzor.

Treće je sredstvo pričesne priprave po sv. Bonaventuri[67] da iz časti prema božanskome gostu uzbudimo žarku pobožnost, koja stoji u uzdignuću pameti i srca k Bogu, gdje srce čezne za hranom Tijela Gospodnjega, volja je ganuta, da slijedi Božju volju

[67] Primo oportet cibum ab aliis discernere per fidem; secundo, hospitium parare per sui ipsius probationem; tertio, in hospitium paratum recipere cum honore et devotione. Sent. lib. IV. Dist. XII. P. II. art. I. quaest. I. (Ed. quaracchi t. IV. p. 290).

i nadahnuća, osobito je velikodušna i odlučna, da nosi svoj križ i slijedi Krista boreći se ujedno suprot strastima tijela, načelima i primjerom svijeta i varkama sotone. Ujedno volja ima pred očima, da će u prvome redu vršiti svoje staleške dužnosti, u kojima praktično odrazuje se vrhovna volja Božja, koja redovito posvećuje kršćane putem savjesnoga ispunjavanja svojih dužnosti iz čiste ljubavi napram Bogu. Mala predhodna kontemplacija povest će dušu, da u kombiniranome strahu sa duhovnim gladom pristupi k stolu Gospodnjemu i blaguje Kruh života. Primjerena zahvala slijediće pričest, a staće u glavnome u toj duhovnoj vještini, da što duljim učini boravak nebeskoga gosta i iskorišćuje njegove euharistijske milosti u svakidanjemu životu.

Ovim i sličnim načinima imamo blagovati Tijelo Kristovo, da ono obilno hrani Kristov život u nama.

*

Ko hoće da živi — kaže sv. Augustin — ima gdje će živjeti, ima odaklen će živjeti: neka pristupi, neka vjeruje, neka se inkorporira (Kristu) da bude živ u Njemu.[68]

Svega je toga u Kruhu života!

---

[68] Qui vult vivere, habet ubi vivat, habet unde vivat: accedat, credat: incorporetur ut vivificetur.

Dr. fra Juraj Božitković — Makarska

Agape i euharistija u poslanici 1, Kor, 11, 17-34.

(Sur les agapes et l' eucharistie dans l' épître 1. Cor. 11, 17-34).

Résumé. — On prouve contre mgr. P. Ladeuze et mgr. P. Batiffol l' existence d' un certain repas en se basant sur le texte de la 1. Cor. 11, 17-22. 33,34., qui avancait la cène eucharistique. Ce-ci repas chrétien ne peut pas être mêlé avec des »collegia funeritia« païens, ni avec les mystères des Eleusinies, ni avec l' arcane du culte d' Isis et du culte de Mithra, parce que s. Paul et les autres hagiographes du N. T. avaient une horreur pour les mystères païens.

Quant à la consécration du calice la formule conservée dans s. Paul (1. Cor. 11, 25) et dans s. Luc (22, 20) ne diffère que accidentalement de celle-ci de s. Mt. 26, 28 et de s. Mc. 14, 24. Les premiers se servent de la métonymie, c'est-à-dire, ils posent l' effet pour la cause; les secondes la cause pour l' effet. On ne peut pas suivre l' avis de s. Thomas.

Le passage de la 1. Cor. 10, 20. 21. est, sans doute, un des plus anciens documents, d' où on peut tirer que l' eucharistie est vraiement un sacrifice; ce qu' il' détruit l' opinion contraire des protestants.

BIBLIOGRAFIJA:

Batiffol Pierre, L' Agape u E'tudes d' histoire et de théologie positive. Edition 6. Paris 1920, str. 283—325. — Dictionnaire de théologie catholique. Paris 1923. P. L., 551—556.

Leclercq Henri, Agape. Dictionnaire d' archéologie chrétienne et de liturgie. Paris 1924. T. I. P. I., 775—848.

Thomas L., Agape. Pirot L., Dictionnaire de la Bible. Supplément. Paris 1926, 134—153.

Koch Dr. W., Das Abendmahl im Neuen Testament. Bibl. Zfr.[2] H. 10. Münster i. W. 1911.

Frischkopf B., Die neuesten Erörterungen über die Abendmahls-Frage. Neut. Abh. Münster i. W. 1921.

Funk, Kirchengeschichtliche Abhandlungen. 3. Band 1907. I., 289 s. L' agape. Revue d' histoire ecclésiastique. Louvain 1903, 9 s.

Brinktrine J., Der Messopferbegriff in den ersten zwei Jahrhundert. 1918.

Mancini A., Il sacrificio nel primitivo culto cristiano. Contributo alla teologia paolina. — La scuola cattolica. Milano 1929, str. 423—432.

Uvod.

Stara je riječ: riječi poticaju a primjeri privlačuju. Nijedna knjiga sv. Pisma N. Z. ne pokazuje nam život prvih kršćana, kakav je bio u stvari, koliko sadašnja prva poslanica sv. Pavla Korinćanima. Mi ne ćemo ovdje raspravljati o životu prvih kršćana, koji se očituje u toj poslanici, jer to pitanje nadilazi našu svrhu, a određeni prostor N. R. ne dopušta. Mi ćemo se ograničiti ovaj put na istraživanje i ispit religioznog života prvih kršćana u Korintu, kako su obavljali agape i slavili euharistiju? da li su euharistiju smatrali žrtvom?

1. Agape u Korintu (1 Kor. 11, 17-22).

Agape (od agape, ljubav) znači zajedničku večeru, koju su činili prvi kršćani, da izraze i uzdržavaju kršćansku ljubav. Ispočetka prethodila je euharističnu večeru, kasnije samo u nekim okolnostima i to razno prema običajima mjesta i vremena.[1] Sada nastaje veliko pitanje, da li su agape postojale za doba apostola? ili još radikalnije pita se: ima li traga agapama u novo-zavjetnima knjigama? Prvo mnijenje stvara mgr. Ladeuze, sada rector magnificus louvainske univerze, kategorički tvrdeći: „Nema agapâ u prvoj poslanici Korinćanima".[2] M. P. Batiffol[3] čak zanijekao je: „Ne postoji pitanje o agapama u N. Z". Protiv mnijenja jednog i drugoga ustao je Funk najprije u Revue d' histoire ecclésiastique (Louvain 1903. T. IV., str. 9) pišući: „Sv. Pavao svjedoči za opstojnost jednog službenog blagovanja, koje je zajedničko i razdijeljeno od euharistije. Zašto sv. Pavao opominje proste vjernike da čekaju jedan drugoga? Ove se riječi ne shvaćaju nego ako se pripusti opstojnost jedne večere za troškove koje doprinašahu pojedinci, a koji morahu biti za večeru zajedni-

[1] Thomas J., Agapes. Vigouroux, Dictionnaire de la bible. Paris 1891. Fasc I., 260.

[2] P. Ladeuze u Revue biblique. Paris — Rome 1904, str. 78—82.

[3] P. Batiffol, Etudes d' histoire et de théologie positive. Ed. 6 Paris 1920, str. 294.; Agapes. Dictionnaire de théologie catholique. Paris 1923. T. I. P. I., 556: „Les apapes ont été des repas offerts aux pauvres par l' Eglise on par queleque membre riche de l' Eglise. Et usage fut pratiqué à Rome, à Alexandrie, à Carthage, en Orient, an xemps de Tertullien, de Clément, de saint Hippolyte. Antérierement on n' en trouve pas trace".

ce. koja se tada nije obdržavala u Korintu".

Premda na osnovi novo-zavjetnih teksta poslanice Judine r. 12 i 2 Petr. 2, 13 ne može se ništa izvjesna ustvrditi o agapama, i pak iz 11, 17-22 vidi se, da je postojala neka vrst gozbe, koja je prethodila euharističku večeru. U korinskoj prvoj kršćanskoj zajednici pošto nije vladao komunizam kao u jerusalemskoj, nije bilo ni one zajedničke ljubavne večere, koja je morala biti, e da bude potpuno oponašanje zadnje Hristove večere u coenaculumu. Iz Pavlovih se riječi razabira u gori navedenom tekstu, da su prvi kršćani u Korintu prije euharistične večere držali neku vrst gozbe, ali na ovaj način: 1.° Pojedinci su se dijelili na razne dijele. Rodbina sa rodbinom, prijatelji sa prijateljima, znanci sa znancima, svojta sa svojtom priređivala je gozbu, koja je bila priprava za euharističku i time se je rušila simbolička ljepota bratske večere, 2°. Mjesto da sve postave u zajednicu, svaka je od njih grupa blagovala svoju večeru pazeći sama na sebe, a davajući zao izgled onim koji su bili siromašni i bez večere, 3°. Prvi kada bi došli, pošli bi za trpezu ne čekajući one koji bi zakasnili. 4°. Večerajući neki nijesu nimalo pazili na umjerenost u piću, što je bio veliki sablazan zajednici i svetogrdna priprava za sv. pričest.[4]

Sv. Pavao upozoren o ovim neredima zabranio je takove gozbe držati u kršćanskoj korinskoj općini. Svaka obitelj ili grupa odsada mogla je kod kuće večerati, ali nipošto u zajednici prije euharističke večere. Ova je zabrana bila nametnuta samo kršćanskoj korinskoj općini, da se uklone zlouporabe i sablazni, koje su se bile uvukle u njoj zbog tih nebratskih večeri. Ne može se odatle zaključiti, da su one apsolutno u drugim crkvama bile zabranjene.[5] Na osnovi toga Funk,[6] a još temeljitije sa strane staro-kršćanske arheologije prva tri stoljeća kršćanstva H. Leclercq[7] donosi spomenike, natpise i slike, koje očituju u raznim crkvama da su postojale neke gozbe prije euharističke. Ove činjenice tako su uplivale na moderne eksegete i kritičare, da listom napuštaju mnijenje mgr. Ladeuze-a i Batiffola. Hans Lietzmann,[8]

[4] Prat F., La théologie de saint Paul.[2] Paris 1924. P. I, 145.

[5] Thomas, Agape. Pirot L., Dictionnaire de la Bible. Suplément. Paris 1926. Fasc. I—II., 149.

[6] Funk, Kirchengeschichtliche Abhandlungen, 3 Band (1907). I, 289 s.

[7] Leclercq, Agape. Dictionnaire d' archéologie chrétiennc et de liturgie. Paris 1924. T. I, P. I., 775—848.

[8] Lietzmann, An die Korinther I. II. Tübingen 1923, str. 58 s.

prof. u Jeni u zvijezde kuje dokaze Leclercq-a. I. Weis[9] čak ustvrdi da bratska, ljubezna kršćanska večera nije se lučila od Gospodnje u početku. Korinćani, zapaža Cornely,[10] oponašajući zadnju Gospodnju večeru prije nje držahu agape, da učine dovoljnu pripravu za muku Hristovu u ovom otajstvu, koju je trebalo naviještati. Ova večera nije smjela biti profanom, jer je pripadala stolu Gospodnjemu. Vjerojatno je, da se nije obavljala svaki dan, nego kako Plinije piše: stato die, t. j. prema 1 Kor. 16, 2 u nedjelju ili kako knjiga Otkrivenja 1, 10 je zove: „u dan Gospodnji" i Didache 14: „Kada se sakupite na dan Gospodnji, lomite kruh i zahvalite, poslije nego ste ispovijedili vaše prestupke, da vaša žrtva bude čista".[11]

U Korintu kako u Jerusalemu mi vidimo, da se je obavljala jedna religiozna ustanova, koja je imala dva različita čina: večeru u zajednici i euharističku pričest. Između njih ta je razlika postojala, što u Korintu nije vladao kršćanski komunizam, a odatle je sav nered u bratskoj večeri nastao, a u Jerusalemu je bio i vladao je red.[12]

Kršćanske agape nemaju nikakva posla sa poganskim *„collegiis funeritiis"*, koja su se ispočetka sastojala da slave pogrebni obred na grobu pokojnika sa gozbom, koja bi se tu u čast njegovu priredila. Poznije ova se je posmrtna gozba izvodila u čast bogova.[13] Sv. Pavao nema ništa zajedničkoga sa otajstvima Eleusinija, ni sa kultom Isis-e i Mitre. On ruši poganska otajstva.

Ovo bi bila povijesna slika agapa u Korintu oko 57 g. poslije Hrista.

2. Euharistija u Korintu (1 Kor. 11, 23-34).

Sv. Pavao poslije nego je zabranio bratsku večeru, koja je prethodila euharističku, zbog neredâ koji su se bili ušuljali u korintskoj kršćanskoj općini nje radi, prelazi da raspravlja o božan-

[9] J. Weis, Der erste Korintherbrief. Göttingen 1925, str. 282.

[10] R. Cornely, In S. Pauli epistolam ad Corinthios priorem. Parisiis 1909, str. 335.

[11] Henneche E., Neutestamentliche Apokryphen.[2] Tübingen 1924, str. 565.

[12] Koch, Das Abendmahl im Neuen Testament. Bibl. Zeitfr. H. 10. Münster i. W. 1911, str. 16.

[13] Leclercq, n, mj., str. 779,; Batiffol, L' Arcane. Etudes d' histoire et de théologie positive. Paris 1920, str. 10—13; 23.

skoj ustanovi euharistije. Izričito kaže, da je *upravno* i *neposredno* primio ustanovu euharistije od gospodina Isusa Hrista, premda nije bio prisutan na zadnjoj večeri sa ostalim apostolima. Kada mu je Hrist tu nauku objavio? Bez dvojbe kada mu se je prikazao na putu u Damask, jer čisto i bistro očituje u poslanici Galatima (1. 11, 12): „Ali vam dajem na znanje, braćo, da ono evanđelje koje sam ja javio, nije po čovjeku, jer ga ja ne primih od čovjeka, niti naučih, nego *otkrivenjem* Isusa Hrista". Što su ostali apostoli vidjeli i čuli na zadnjoj večeri o ustanovi euharistije, to je Pavlu sam Hrist objavio. Potom iznosi obrazac posvetbe kruha, koji se podudara sa Lk. 22, 19. Sv. Luka budući kasnije napisao evanđelje (oko 60) zavisi doduše o sv. Pavlu. Sv. Matej 26, 26 i Marko 14, 22 bitno se ne razlikuju od njih. Između svih dakle nema nego akcidentalna razlika. Jedan drugoga popunjuju pridodavajući gdjekoju riječ. U izvještaju posvetbe vina sv. Pavao sa sv. Lukom 22, 20 stoje na jednu stranu, a sv. Matej 26, 28 i Marko 14, 24 na drugu. Kako je ta razlika između njih nastala u tako veoma važnoj i veoma znamenitoj stvari? Sv. Toma u tumačenju ove poslanice ovako se izrazuje: „Probabilius autem dici videtur quod illis solis verbis perficitur consecratio, quibus Ecclesia utitur ex traditione Apostolorum structa. *Evangelistae enim verba Domini recitare intenderunt quantum pertinet ad rationem historiae, non autem secundum quod ordinantur ad consecrationem sacramentorum* quas in occulto habebant in primitiva Ecclesia propter infideles".[14] Ako bi se pripustilo ovo riješenje sv. Tome mjerodavnim, tada bi se moralo zaključiti, da su sva četiri spomenuta obrasca posvetbe vina u sebi nedovoljna. Dakle, tko se ne služi obrascem rimske Crkve za posvetbu vina vjerojatnije ne posvećuje? Istočna crkva, koja se dosada nije služila tim obrascem, dakle nikada nije imala prave žrtve? Tbo bi se usudio to reći? Valja priznati, jedna i druga vrst obrasca posvetbe vina stvara mnogo poteškoća. No i njih se može riješiti. Kako? Sv. Pavao veli: „Ova je čaša novi zavjet u mojoj krvi", sv. Luka 22, 20 nadodava: „koja se za nas proljeva". Što time hoće da reku? Služe se metonimijom, koja se sastoji da se uzme uzrok za učinak ili obratno; u našem slučaju *sklopljeni ugovor u krvi za krv, koja sklapa ugovor*. Sv. Pavao i Luka dakle obrascem posvetbe vina ističu *učinak, naime sklopljeni ugovor u krvi,* nasuprot sv. Matej i

[14] Thomas, In omnes S. Pauli Apostoli epistolas commentaria. Augustae Taurinorum 1891. Vol. I. c, 11. Lectio VI., str. 343.

Marko: *u z r o k*, t. j., *krv koja utvrđuje ugovor. Ali novi ugovor u krvi odgovara krvi novog ugovora.* Dakle između jedne i druge vrsti obrasca posvetbe *vina nema bitne opreke nego se međusobno nadopunjuju.*[15]

Obrazac posvetbe kruha i vina, što se je sačuvao kod sv. Justina mučenika: „Ovo činite na moju spomen. Ovo je tijelo moje; te slično kada je uzeo čašu i zahvalivši rekao: Ovo je krv moja",[16] odgovara tekstu sv. Mt. 26, 26 i Mk. 14, 22. Isto se može primijeniti t. zv. liturgiji Hippolyt-ove crkvene uredbe: „Uzimajući kruh zahvaljujem ti reče: Uzmite, blagujte, ovo je tijelo moje, što se za vas lomi. Slično i čašu govoreći: Ovo je krv moja, koja se izlijeva za vas. Kada ovo činite, meni na spomen činite".[17] I staro-sirskoj liturgiji kod Afrahat-a 12, 6, (str. 518 Parisot): „On uze kruh i blagoslovi i dade svojim učenicima i reče im: Ovo je tijelo moje, uzmite, jedite od njega svi. I suviše blagoslovi nad čašom tako i reče im: Ovo je moja krv, novi zavjet, koja će se prolit za mnoge na otkup grijeha.

Tako dakle vi imate činiti na moju spomen, kada se vi skupite".[18]

Prema svjedočanstvu sv. Pavla i navedenih sinoptikâ Hrist naredi apostolima posvetivši ih za svećenike, da posvećuju, žrtvuju, uzimlju ,dijele euharistiju, kako je on posvetio, žrtvovao, uzeo i razdijelio.[19] Kolikogod puta budu blagovali euharistiju, neka to čine na vječnu i neizbrisivu spomen njegove pregorke muke i smrti. Euharistija je povezana sa Hristovom smrti na križu. Hristova smrt na križu čin je najviše žrtve ljubavi za spas čovječanstva. Euharistija predstavlja golgotsku žrtvu najviše i neograničene ljubavi Boga — čovjeka. Euharistija je najviša ljubav Boga — čovjeka. U muci Hristovoj skriva se njegovo božanstvo; u euharistiji njegovo božanstvo i čovječanstvo. Muka Hristova i euharistija od neizmjerne su vrijednosti i beskonačne zasluge kod Boga. jer su čini neizrecive i neopisive ljubavi Boga — čovjeka. U muci presveto tijelo Hristovo najviše je bilo poniženo, mučeno, iznakaženo i izmrcvareno, u euharistiji pod tuđim prilikama ono se najviše slavi, časti i štuje, a da se više ne može pogrditi, jer je slavno i duhovno.

Sv. Pavao poslije nego je raspravio pitanje božanske ustanove euharistija na zadnjoj Hristovoj večeri uoči njegove pregorke muke, sada radi, kako se prvi kršćani u Korintu imaju pripravljati, da dostojno prime presvetu euharistiju, a izbjegavati nedostojnu.

Euharistija će se slaviti do konca svijeta, t. j., do drugog slavnog dolaska Hristova na opći sud. Nju treba dostojno primati. Tko je prima neraspoložen u grijesima i tko se slabo na nju pripravlja bez poštovanja i časti pristupajući k stolu Gospodnjemu, taj obežčašćuje svetogrdno pravo tijelo i pravu krv gospodina našega Isusa Hrista. Ako je svetogrdnik, koji nedostojno prima sv. pričest, krivac tijela i krvi Hristove, to je znak da kada se je posvetilo kruh i vino, da su se pretvorili u tijelo i krv Hristovu i da Hrist u euharistiji ostaje *realno* prisutan. Meni se čini da se ne može odobriti tumačenje Prat-a[20] na ovom mjestu, kada piše: „Ovdje nema mjesta dokazivanju kako ovaj tekst dokazuje nepobitno realnu prisutnost Isusa Hrista u euharistiji". Svaki kršćanin u Korintu prije nego li se pričesti, ima ispitati svoju savjest, da li je dostojan ili ne. Ako li ga savjest prekorava zbog kakvog grijeha, koji ga čini Bogu odurnim i neprijateljem, ne smije blagovati tijelo i krv Hristovu. Euharistija ne smije se indiferentno primati kao svaka druga hrana. Tko bi takvim nehajem i ravnodušnošću primao euharistiju, što je sva vjerojatnost, da su neki od korinskih kršćana i činili, taj bi svetogrđe počinio. Zbog tog zločina Bog je mnogo svetogrdnih kršćana u Korintu pedipsao ne samo duhovnim nego i tjelesnim pedipsama. Mnogi od korinćana udareni su raznim tjelesnim bolestima pa istom smrti. „Fizičko zlo, piše Sickenberger,[21] budući da je česta kazna za grijehe, tako tumači dobro da su mnogobrojne bolesti i smrti bile kao posljedice nedostojne pričesti". Ako korinski kršćani budu samih sebe iskušavali, prosuđivali, ispravljali i pedipsavali, ne će ih dragi Bog pohađati raznim pedipsama i nevoljama. Što ih je sada pedipsavao raznim bolestima i smrću zbog nedostojnih pričesti, te

[15] Sr. Sickenberger Dr. J., Die beiden Briefe des hl. Paulus an die Korinther und sein Brief an die Römer. Aufl, 2 Bonn 1921., str. 47; Gutjahr, Die Briefe des hl. Ap. Paulus. II. Band: Die zwei Briefe an die Korinther. Heft 1/2 u. 3/4. Graz und Wien 1921—1922, str. 290.; Prat, n. dj. Paris 1924. P. I, str. 147—148.

[16] S. Justinus, Apologia I. pro christianis 66. Migne, P G. 6, 429.

[17] Hauler, Didasc. apost., str. 107.; Litzmann, n. dj., str. 59.

[18] Burkitt, Ev. d. Mephar. II. 300; Lietzmann, n. dj., str. 59.

[19] Cornelius ad Lapide, Commentarius in omnes s. Pauli Apostoli epistolas. Ed. 2 Venetiis 1717. T. XV., str. 230.

[20] Prat, n. dj., P. I, str. 149.

[21] Sickenberger, n. dj., str. 46.

Božje kazne bile su za Korinćane *liječeće*. Bog ih je njima htio odvratiti od svetogrdnog primanja euharistije, da ne bi bili osuđeni na vječne muke poput bezbožnika i grešnikâ, ako bi u tom svetogrđu ustrajali.

Zato kada dođu u crkvu, da se pričeste, imaju se skupa pričešćivati. Prije presvete pričesti ne smiju se gozbe u crkvi držati, da se ne bi opet ušuljali neredi i slabe priprave za sv. pričest. Tko je gladan, može kod svoje kuće večerati. Uostalom kada lično dođe, što se tiče sv. euharistije, još će bolje uredit.

3. Euharistija kao žrtva u Korintu (1 Kor. 10, 14-33).

Veoma dobro ovdje pristaje da se priloži pitanje *o žrtvi*, kada se je već raspravljalo o euharistiji. Sv. Pavao nije ex professo ovdje o tomu raspravljao. On se je dotakao pitanja neupravce, ali ipak u svojemu neupravnom govoru pokazao je jasno, da li je *euharistija žrtva ili ne*. Za Pavlovo doba u Korintu je bilo mnoštvo poganskih hramova: Artemide efeške, posred trga kip Atenin sa muzama, hram Oktavije sestre Augustove, Jupitra kapitolinskog. Na putu prema tvrđavi korinskoj bijahu podignuta dva hrama Isidi i Serapidu, žrtvenici Helios-u, hram Anagke i Bia nad hramom majke bogova. Na pećini sterao se hram Afroditin, u kojemu je bio podignut njezin kip, Helios-a i Eros-a. Na prevlaci korinskoj uz morsku obalu dizao se kip Poseidona.[22] Uz te hramove bilo je mnogo mesarnica, u kojima se je kupovalo mesa za žrtve. Pošto ga žrci nijesu mogli često potrošiti, od onoga dijela, koji bi im pripadao i pritekao, oni bi ga opet priprodali mesarnicama. Prvi kršćani u Korintu dolazahu u mesarnice da kupe mesa za hranu. Videći žig udaren u meso raznih bogova neki, koji su bili *bojazljive* savjesti, nijesu ga htjeli kupiti; pače sablažnjavali su se nad drugima kršćanima, koji su bili *jaki*, što su ga uzimali i bez ikakva obzira na *bojazljive* jeli. Sv. Pavao bio je informiran tačno o postupku jednih i drugih, pa je nadugo i široko u 1. Kor. 8—10 raspravljao o tom pitanju, Načelno on je dao pravo *jakima*. Zašto? Budući da idol ne opstoji nego samo pravi Bog, meso posvećeno idolu nije od njega zadobilo nikakav karakter moralne zloće, stoga svaki vjernik može ga uživati kod svoje kuće, ako se ne bi sablaznio tim činom drugi vjernik *bojaz-*

[22] Strabonis Geographica. Recognovit Augustus Meineke. Lipsiae 1866. C. 378—C. 382. Vol. II., str. 535—540.

ljive savjesti. Sablazan jedino sprečava slobodu *jakima*, da ne smiju jesti mesa, koje je posvećeno idolima, u prisutnosti *bojazljive* braće. Da ih o tome uvjeri, Pavao im navodi razne dokaze i primjere iz sv. Pisma i vlastitog života.

Sablažnjivi život i vladanje Israelaca, koji su izvedeni iz Egipta kroz Crveno more — slika krštenja i preko pustinje hranjeni mànom za četrdeset ljeta do ulaska u zemlju obećanja — slika euharistije, mora kršćane u Korintu, koji su se *jakima* držali, duboko uzdrmati i potresti da oprezni budu u uživanju idolatita prema *bojazljivoj* braći. Israelci zbog svojih sablazni, koje počiniše na putu u obećanu zemlju, nikakav od njih ne stupi u nju osim Ješue i Kaleba. Slično moglo bi se desiti i *jakima* u Korintu, ako ne bi se čuvali, da izbjegavaju sablazan pri uživanju idolotita pred *bojazljivom* braćom, koja to smatraju nedopuštenim. U tome *jaki* moraju biti veoma oprezni i čuvati se, da ih ne sablazne. *Jakima* ovo nije teška stvar. Za njih je mala napast. Mogu je svladati sa Božjom milosti bez ikakve poteškoće, samo ako hoće.

Potom prilazi na primjer svojega života. Pavlu mnogo je stvari dopušteno učiniti, no nije podesno da učini, jer takovi njegovi čini mogli bi biti drugima na sablazan. On ne gleda, što je njemu korisno ili što se njemu dopada, nego što je korisno i što se dopada braći, kako on nasljeduje Hrista. Ne smiju dati sablazan ni židovima, ni poganima, ni crkvi Božjoj. Štogod se prodaje u mesarnici, mogu slobodno kupiti i jesti u svojoj kući. Ne služi da pitaju, da li je meso bilo posvećeno idolu ili nè. O tome neka ne razbijaju glave, ni vode računa, ako nema sablazni odatle za *bojazljive*. Pozovne li ih tko od nevjernikâ — svojte na objed u svoju kuću, mogu slobodno ići i jesti, što su im zgotovili i priredili. Kaže li im tko od domaćih, koji su *bojazljivi:* ovo je meso bilo žrtvovano idolima, tada uzvanik — kršćanin ne smije da jede takva mesa, da ne bi sablaznio *bojazljivoga*, čija savjest sudi da je to nedopušteno.

Strack — Billerbeck[23] donose tekste, kojima se kaže, da su rabini drukčije rješavali ove slučajeve. Oni su učili, da je slobodno židovu blagovati meso koje je došlo iz poganske mesarnice, ako je bila životinja čista, židov je nije zaklao, niti je imala dotjecaja

[23] Strack H. L. und Billerbeck P., Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch. München 1926. III. B. p. 420.

sa poganskim kultom.[24]

Riješenje sv. Pavla ovog slučaja zdravo je i primjereno za svakoga i za sva vremena, dok rabinsko gleda samo židove i njihove običaje, koje drugi ne drže. Od prolazne je vrijednosti.

Nastaje novo pitanje kod sv. Pavla, kada se radi, je li dopušteno jednomu kršćaninu učestvovati poganskim gozbama kod žrtvâ u hramu. U ovom pogledu u pitanju idolatita sv. Pavao mijenja svoje mišljenje pred korinskom kršćanskom općinom. On zabranjuje prvim kršćanima u Korintu prisustvovati poganskim žrtvama i gozbama u hramovima. Grenfell i Hunt[25] otkrili su stare papire, koji nam očituju, kako su pogani pozivali jedni druge na takove gozbe. Oni nam rasvijetljuju neupravce ono što sv. Pavao govori o učestvovanju prvih kršćana žrtvama i gozbama u poganskim hramovima. Potječu dva iz II. stoljeća, a treći iz IIIćega. Vrijedno je, da se ovdje navedu:

„Poziva te Heremon na ručak za stol gospodina Serapida u Serapeju sutradan 15 na devet sati".

„Poziva te Antonije (sin) Ptolomejev na ručak kod njega za stol gospodina Serapida na mjestima Klaudija (sina) Serapionova, dne 10. na 9 sati".

„Poziva te Herais na ručak prigodom vjenčanja sinova istoga u svojoj kući sutradan na 5 u 9 sati".

Sv. Pavao zabranjuje prvim kršćanima odazivati se ovim ili sličnim pozivima, da učestvuju poganskim žrtvama u hramu, koje su bile spojene sa gozbama. Zašto tako postupa? Očiti navodi razlog. U poganskim žrtvama krije se kult vragovâ. Kršćanin ili kršćanka, koji učestvuje takovim žrtvama i gozbama, učestvuje kultu vragovâ, a to je zabranjeno. „Communicatio in sacris" ne smije da bude. Kršćani učestvuju euharističkoj žrtvi i presvetoj pričesti pod obje prilike, kako onda mogu učestvovati demonskim žrtvama i gozbama? Ovo su skrajnosti, koje se isključuju. Sv. Pavao ovijem svojim izvještajem kaže sa svom bistrinom, da je euharistija *prava žrtva* N. Z.[26] I. Weis[27] uza sve to što je protestant, ko i niječe da je euharistija žrtva, priznaje: *„No jasno je, da je*

[24] Goldschmidt L., Der Babylonische Talmud. Berlin 1929. Šabbath XVI, Fol. 119, str. 802; Berakhoth VI, fol 35, str. 159.

[25] Prat, n. dj. P. I., str. 138; I. Weis, n. dj., str. 262.

[26] Mancini A., Il sacrificio nel primitivo culto cristiano. Contributo alla teologia paolina. — La scuola cattolica. Milano 1929., str. 425—426.

[27] I. Weis, n. dj., str. 259.

ovdje zabjesnulo prastaro, možda najstarije shvaćanje zadnje večere, kako se je uzdržalo po mojemu shvaćanju u kraćem tekstu Luke".

Ne samo to, nego ovdje uz pojam žrtve sv. Pavao pridružuje pojam svoje mistike, koja je „bitno Hristova mistika",[28] a označuje je u glavnom učinku euharistije, koga crta Mancini: „što je inkorporirati se Hristu i s njim se ujediniti".[29] I ovo je temeljni pojam Pavlove mistike.

Zaključak.

U ovoj radnji sam dokazao, da u prvoj korinskoj kršćanskoj općini prije euharističke večere obavljala se je neka vrst agapâ, koje su bile priprava i imitacija Hristove zadnje večere. Budući da se nijesu obavljale sa bratskom ljubavi i kršćanskom umjerenošću, sv. Pavao ih je zabranio i dokinuo u korinskoj općini. U pitanju posvetbe euharistije sv. Pavao, koga slijedi sv. Luka ima posebni obrazac za pretvorbu vina u krv Hristovu. Ipak između ove dvojice i izvještaja sv. Mt. i Mk. nema bitne razlike. Potonja dvojica izriču svojim obrascom uzrok za učinak, dok prva dvojica učinak za uzrok. Oba su obrasca Hristova, jer izriču supstancijalno Hristove riječi. U primanju sv. euharistije sv. Pavao daje prvim kršćanima u Korintu zlatna pravila. Presveta euharistija ne smije se primati kao druga hrana. Pričesnik valja da je luči od svake druge hrane. Ona u sebi krije i sadrži pravo tijelo i pravu krv Isusa Hrista. Euharistija je vječna spomen pregorke muke i smrti gospodina Isusa Hrista. Ona se ima prikazivati do konca svijeta. Svaki kršćanin prije nego pristupi na sv. pričest, ima ispitati svoju savjest, da li je dostojan ili né, da primi dostojno sv. pričest. Nedostojna sv. pričest nosi sa sobom pečat vječne osude i svetogrđa. Bog je mnogo kršćana suviše u Korintu pedipsao raznim bolestima i istom smrti zbog nedostojnog primanja sv. pričesti. No ove kazne bijahu medicinalne naravi, da se poprave i odvrate od svetogrdne pričesti.

Sv. Pavao poređujući euharistiju sa poganskim žrtvama kaže, da je ona prava žrtva u strogom smislu riječi. Poganske su žrtve posvećene vragovima, stoga korinskim kršćanima zabranjiva njima učestvovati. Ovaj izvještaj sv. Pavla o euharistiji kao žrtvi najstariji je spomenik kršćanske objave N. Z.

[28] Wikenhauser Dr. A., Die Christusmystik des hl. Paulus. Bibli Zeitfr. H. 8—10. Münster i. W. 1928, str. 104.

[29] Mancini, n. mj., str. 426.

Dr. fra Krsto Kržanić — Sinj

Socijalna funkcija euharistije

(De functione Eucharistiae in vita sociali)

Euharistija. „Sacramentum pietatis, vinculum caritatis, signum unitatis". *Sv. Augustin.*
„Nijedno drugo sredstvo ne može biti korisnije za privatne i socijalne potrebe koliko... ljubav prema divnom Sakramentu, tajni vjere, simbolu mira i jedinstva..." *Leon XIII.*
„Euharistija je zlatni vez (uz štovanje Marijino) između zapadne i istočne Crkve."
Pijo XI.

Da je Evropa postala centar čitavog svijeta, ima da zahvali tome što je kroz dvije tisuće godina bila pozornicom religiozno-moralne i kulturno-socijalne akcije Crkve. Apostolat kat. Crkve, koji je primila iz ruku Otkupiteljevih kao svoju životnu misiju, iako je universalan: „Hajte i naučavajte sve narode", ipak se je kroz tolike vjekove pretežito odvijao na tlu Evrope. Stoga se nije čuditi da se je tu civilizacija najjače uvriježila. Sakramentalni, pedagoško-moralni i kulturni rad Crkve odgajao je ljude za viši, duhovni život. Crkva je čitav svoj rad prožimala nadnaravnim finalizmom. Svrhunaravni je cilj ujedinjivao sva njezina nastojanja. Život se je privatni i javni, radni i umni razvijao u intimnoj svijesti vjernika o potpunoj ovisnosti od Boga. Evropski se je život, uza sve bijede i nevolje sve do novog doba oslanjao na ovu kršć. pedagogiju, prema kojoj su čovjek, obitelj i društvo u Bogu priznavali OCA, UČITELJA i GOSPODINA. Zlatna su ono bila doba, kad su bili složni kler i lajikat, Crkva i država, narod i svećenik, vjera i znanost, objava i filozofija. Evropa je u smislu i akciji bila jedna. Radi toga je bila socijalno bogata, moralno zdrava, umjetnički i umno plodna.

Atentat na duhovno jedinstvo Evrope

Renesansa i humanizam — BRUNO, TELESIO i CAMPANELLA — proveli su prvi jaki napadaj na jedinstvo života i misli u kršć. Evropi. Proglasili su Crkvu mračnom. Uzeli su za dogmu — oponašanje klasične ljepote i života. Čovjek im je dostatan

sam sebi. BURCKARDT veli da je tad nastalo „otkriće čovjeka". Macchiavelli je zatrovao tadašnji politički život krivom naukom o moralnosti svih čina koji se čine iz nacionalnih motiva. Bakon je proglasio autonomiju prirode od trascendentnog svijeta, a Descartes autonomiju razuma. Protestantizam je klevetama i lažima protiv Rima rušio duhovno jedinstvo evropske kršć. zajednice. Enciklopedisti su podvrgli vulgarnom ruglu i preziru nauk Crkve. Evropska se je socijalna politika odvijala u duhu Hobbesova „Leviathana". Lajicizaciju Evrope proveli su liberalni i socijalistički pokreti. Sva se moderna filozofija napregla da otruje duhove luciferskom težnjom za slobodom čovjeka od Boga — autonomijom svega njegova duševnog života od kršć. metafizičkih i etičkih istina. Dok je stari i srednji vijek ispovijedao teocentrični nazor na svijet, dotle je novo doba antropocentrično. Danas materijalizam lišava čovjeka utjehe vjere i duhovnog života, a idealizam truje čovjeka bolesnom mišlju o njegovoj stvoriteljskoj moći. Jedni i drugi hoće da ostvare raj na zemlji bez i protiv Isusa i Njegove istine i morala. Moderni poganin neće Krista, on se sa svim silama bori protiv Njega. Porušeno je duhovno jedinstvo, iz kojega se je, kako priznaje i sam Windelband, razvijao bujan život. Ugašena su viša svijetla i duhovne aspiracije u srcima i u dušama mnoštva inteligencije i socijalnih masa. Jedan duboki, bolni i očajni De profundis — značajka je našeg doba i modernog čovjeka, jer je otrgnut od Boga, rastrgan u svojem životu, daleko od života milosti, koja pobožanstvenjuje stvor u jedinstvu sa Stvoriteljem.

Moderni čovjek bez duševnog jedinstva

Moderni čovjek sliči evanđeoskom rasipnom sinu: njegova misao, život i rad trpe, jer je bez jedinstva. Individualni i socijalni život bez jedinstva ostaje besplodan. Moderna je kultura u tragičnom periodu: svi po naravi teže za jedinstvom i neodoljivo traže sintezu u životu i radu, a osjećaju se nesposobni da to oživotvore. Moderna imanentistička filozofija nije ostvarila te težnje ljudske duše. Pojedinačni različiti i oprečni teoretski i praktični pogledi i nastojanja vode do solipsizma i socijalne anarhije. Sredovječna kultura, jer se je razvijala u svijetlu vjere, organski je povezala život i misao. Summe i Itinerariji, Divne Glume i bazilike sa veličanstvenim kupolama, Atenske Dispute i Posljednje večere plod su sredovječnog duševnog jedinstva. Sam bezbožni Car-

ducci[1] veli: „In cima alla Somma di Tomaso d' Aquino la teologia s' abbraccia con la scienza; in cima alla ontologia di Bonaventura la fede s' abbraccia con l' arte; e tutte quattro paion d' alto irraggiare le belle cattedrali sorgenti nell' Italia di mezzo e i timidi colori dell' arte che aspetta Giotto. Dante sta ritto in piedi tra i colonnati solenni e legiadri e guarda, rapito in contemplazione". Renesansa minirajući ovo duševno jedinstvo propagirala je slobodu čovjeka i prirode od Boga. Pontano[2] je rekao: „Ja sam učinio sam sebe". Latini je nastavio: „Cilj sam sâm sebi". Teoretičari renesanse uče da neki svemirski „ja" nadoknađuje duševno jedinstvo, koje, naprotiv, čovjek može imati samo od trascendentnog bića, od kojeg i jest. Renesansa i humanizam su istrgli život iz svrhunaravnog upliva. Protestantizam je nastavio ovaj herostratski zločin. Lišio je duševni život sakramentalnog faktora, koji svrhunaravno odgaja i preporađa čovjeka. Zanijekao je nepogrešivost Crkve, potrebu Sakramenata i vjersku praksu. Nevjera i nemoral plod su Lutherova nerazborita „Protesta". Protestantizam lišivši kršć. sjeverozapad Euharistije, presušio je izvor vjerskog života i duhovni je život osudio na mračni vjerski skepticizam. Socijalne i moralne škole moderne misli, iluminizam i idealizam poslije romantičkog perioda, te poplava materijalizma i pozitivizma XIX. vijeka proklijali su iz Lutherove herezije. Porušiše odnošaje sa nadnaravi, prekinuše praksu božanskog kulta. Filozofske su neuspjehe pokrili agnosticizmom živeći u socijalnom i privatnom životu kao praktični ateisti. Religiozna anarhija!

Religiozna je anarhija prouzrokovala idejnu.[3] Skolastika je uzor nutarnje i vanjske harmonije u načelima. Skolastik, uvjeren u moć svojeg uma da spozna istine, istražuje ih i stapa u više sinteze, a od činjenica koje umom utvrđuje, penje se do objavljenih istina, koje prihvaća, jer se ne protive zdravu razumu, iako ih sve razum ne shvaća. Skolastik sve svoje znanje tako subordinira i koordinira da sliči piramidi kojoj na vršku sja ime — BOG. To je patrimonij Božjeg i ljudskog znanja, koje Crkva neprevarljivo osvjetljuje svojim svijetlom, koje ona sama posjeduje. Moderna misao neće da bude: „ancilla theologiae". Hoće svoju lu-

[1] Olgiati „L' anima dell' Umanesimo e del Rinascimento", Milano 1924., str. 9. (Izd. Vita e Pensiero, str. 855.)

[2] Ib. str. 34.

[3] Gemelli: „La missione dell' Università Cattolica nell' ora prosente", u Vita e Pensiero, br. 2. god. 1929, str. 8—25.

ciferšku, „rasipnu" autonomiju. Kartezij je sa svojom metodičkom sumnjom pripravio put dvama oprečnim filozofskim pravcima koji imaju isti monistički nazor na svijet: bilo da je sve duh, kako hoće idealizam, bilo da je sve materija, kako hoće materijalizam, jedan i drugi nauk ruši odnošaj ovisnosti čovjeka od Boga. Intelektualno je jedinstvo skolastične filozofije bilo bazirano na metafizičkim dualizmima: čovjeka i Boga, svijeta i Krista, duše i tijela, duha i materije. Idejno jedinstvo oslanjalo se na podložnosti stvorenog uma Duhu Božjemu, a mnogostrukost se bića izvodila iz svemoći jednoga jedinoga APSOLUTNOGA.

Religiozno-idejna anarhija proizvela je socijalno-moralnu. Srednji je vijek znao harmonizirati indivudualne i socijalne interese u subordinaciji čovječje volje volji Božjoj. Ljudska se je osobnost ispoljavala u ekvilibriju slobode i vršenja dužnosti. Prihvatom moralnog zakona sa strane pojedinaca i socijalnih skupina bili su zajamčeni socijalni mir i poredak. Mir je vladao u društvu. Najviši socijalni ciljevi uključivali su pravo dobro svih socijalnih jedinica. Apsurdne teorije Hobbesa, Rousseaua, teoretičara Velike Revolucije i socijalizma nikle su na revolucionarnom tlu protestantizma. Kad se prezre auktoritet Božji, pada i svaki drugi, pa i onaj socijalni. Kad se moralka bazira na čovjeku, a ne na Bogu, niko neće da vrši dužnosti. Evropski život prije svjetskog rata, jer je bio bez vjerskog, idejnog i socijalnog jedinstva, daleko od Boga i Krista Njegova, daleko od Tabernakula — svršio je sa ratom sviju protiv svih.

Rekonstruktivni momenat u svijetlu Euharistije

I sami protivnici katolicizma priznaju da je moderna kultura demonska negacija kat. ideala. Svi su protivnici katolicizma — a infinitus est numerus stultorum — složni sa Kantom, da između Crkve i modernog slobodarskog društva postoji nesravnjiva antinomija. I nema mira među njima. Non est pax cum impiis! Samo se je modernizam mogao ludo zanositi tom sanjom. Život bez Boga, bez Krista u Euharistiji izolira čovjeka i konfinira u njegovoj prirođenoj nemoći.

Nad ruševinama nemoći sja lik milosrdnog Samaritanca: Nevidljivog i vidljivog Vođa Crkve. Euharistijski Krist i hijerarhijski „Alter Christus" liječe ranjeno čovječanstvo. Papa ne zdvaja, ne očajava. Augustinova teorija o svemoći milosti ulijeva mu u srce vedrinu kršć. optimizma. Sa Pijom IX. počinje rekonstruktivni momenat individualnog i socijalnog preporoda u svi-

jetlu Euharistije. Pape su Vatikanskog sužanjstva imali isti cilj: obnoviti vjersko jedinstvo na kršć. zapadu prožimljući život duhom svrhunaravnim. Sakramentalni elemenat ujedinjuje ljude s Bogom, ljude sa ljudima u kršć. bratstvu. Moralna je i socijalna vrijednost Sakramenata bezgranična. Imao je krivo njemački filozof Spengler, kad je prorekao propast kršć. zapada. O. GEMELLI naprotiv tvrdi — zapažajući euharistijsku orijentaciju katoličkog preporodnog rada — da se otvara, pod vodstvom Učitelja Crkve, jedan novi historijski period koji će dovesti kršć. civilizaciju s pomoću Euharistije do renesanse. Velik je broj konvertita, koji se umorni vraćaju Kristu, jer sakramentalni život daje duševno jedinstvo. Spominjem RUVILLEA i njegove stranice o Euharistiji. Kulminacija zabluda i zala, u kojima se troši moderni čovjek, sili najoštroumnije duhove za Spasiteljem, koji je Emanuel, Bog s nama u Euharistiji. Usto Leon XIII. pruža modernom čovjeku Skolastiku i svoj socijalni kodeks „Rerum novarum". Pijo X. je inaugurirao euharistijski pokret silnih dimenzija. Jer je EUHARISTIJA „Signum unitatis", kako uči veliki Augustin, Ona će moderno pogansko društvo sjediniti s Bogom obogativši ga religioznim, idejnim i socijalnim jedinstvom. Stoga je imao pravo veliki kršć. sociolog TONIOLO kad je ustvrdio, da smo na početku prave i duboke palingeneze kršć. civilizacije. Moderni čovjek, „rasipni sin", povratit će se u dom OCA svoga, u hram svoje Majke — Crkve. Ona ga čeka sa KRUHOM života, da ga duhovno nahrani i zasiti; čeka ga sa vječnom filozofijom, da mu žeđ uma ugasi; čeka ga sa svojim moralnim kodeksom u socijalnom životu, da mu život olakša i zasladi. Na pragu smo novog katoličkog doba. Naše su nade velike: srce nam kaže da će EUHARISTIJA osvojiti svijet. EUHARISTIJSKI će KRALJ uspostaviti svoje SOCIJALNO KRALJEVSTVO LJUBAVI.

Euharistija je vez socijalnog jedinstva

Luther je porušio most između Boga i čovjeka kad je čovjeka lišio sakramentalnog života. Poganska politika hoće da čitava čovjeka, kao fizičko i duhovno biće, strpa pod suverenitet cezara, neće da prizna u socijalnom životu Božja prava na duh i duhovne manifestacije. Bezbožni je liberalizam protjerao Krista iz javnog života dekristijaniziravši škole, urede, sudove i vojsku. Krista je i Crkvu zatvorio u hramove i u privatni život, kao da Krist i Crkva nijesu i za socijalni život, što je duh za ljudski organizam. Leon XIII. je pozvao van iz sakristije kler, a Pijo X. je uklopio u rasko-

šni socijalni okvir euharističke i internacionalne i nacionalne manifestacije. Pobožne duše mole i žrtvuju se, eda bi Isus i opet postao srce i duša, svijetlo i snaga socijalnog života. Legije oduševljenih kršćana kleče pred Euharistijom u dnevnoj i noćnoj adoraciji i mole: Adveniat Regnum Tuum! Isusa u Euharistiji moraju da priznadu za OCA, UČITELJA, KRALJA obitelji i čitavo društvo. TABERNAKUL mora postati svjetionik naroda, da Nauk Propetoga prožme i preporodi narode, socijalne staleže, državne škole i urede, diplomatske i internacionalne odnošaje. U ovoj euharistijskoj orijentaciji socijalnih skupina, tvrdi TONIOLO,[4] klica je preporoda zapadne civilizacije. Treba Boga povratiti u život i s pomoću Euharistije povezati veze između pojedinca, obitelji i društva sa Kristom i Naukom Njegovim, koje je pokidala egocentrična moderna filozofija, i tad će se obnoviti zlatna vremena sredovječnog duhovnog jedinstva i idejno-socijalne plodnosti.

Euharistija je značajka kršćanstva, centar kršć. života, njegovo savršenstvo veličina i ljepota. Euharistija nije samo simbol, kako brblja protestantska nevjera; Euharistija je božanska snaga pojedinačkog posvećenja i socijalnog preporoda. Stoga je Toniolo promatrao misterij Euharistije i u odnošaju sa društvom. Pače je socijalna obnova moguća samo po Euharistiji. Euharistija ujedinjuje socijalne klase u duhu hijerarhijskog uređenja društva, koje mu je Bog otisnuo.

Kao što grijeh razara duševni mir, tako ruši i socijalnu slogu. Egoizam izolira socijalne klase od bratskog složnog rada i plodnog druženja. Dati, uvijek sve dati, sve požrtvovno dati za braću... nauk je Euharistije. Srce Isusovo je zasjalo u svoj božanskoj ljepoti svojeg kraljevskog velikodušja kad je svojima sve dao, jer im je na Posljednoj Večeri SEBE dao i ostavio. Od tog je časa Euharistija vez jedinstva duša sa Kristom, posvećeni simbol i socijalnog bratstva i ljubavi. Franjo Asiski promatrajući euharistijsku Ljubav postao je apostol universalnog bratstva i socijalne slobode. Zar je moguće da se društvo kojega članovi vjeruju u Euharistiju, ne natječe u društvenoj žrtvi i bratskoj uslužnosti? Protestanti su odvikli narode, da promatraju Kristovu žrtvu za nas. Nije se slučajno rodio i razvio socijalizam kod protestantsko-anglikanskih naroda. Marx je i danas mozak bezbožnog materijalističkog socijalizma i komunizma, te najantisocijalnije nauke u povijesti društvenog života. On je socijalnu anarhiju digao na

[4] Spreafico: „L' Eucaristia e la societa", Roma 1922, str. 62. Cfr.

stepen teorije. I kod katoličkih naroda su socijalne rane velike i bolne, ali žrtva Euharistije na našim oltarima božansko je svjetlo, koje prosvjetljuje i popravlja socijalne slojeve. Euharistija ujedinjuje čovjeka i društvo s Bogom. To božansko jedinstvo obnavlja i stanice obiteljskog i socijalnog života. Stara Evropa, taj rasipni sin Crkve, primajući danas u svoje socijalno krilo Euharistiju, kojoj iskazuje svečane kraljevske poklone vjere i ljubavi pri velikim euharistijskim manifestacijama, preporodit će se duhovno, a u isti će se mah obnoviti i socijalno.

Tijelo je moje za život svijeta

U današnje se doba traže svi mogući ekspedijenti da se cimentira nacionalna svijest i nacionalno jedinstvo. Sva su sredstva koja za to upotrebljava svjetska politika palijativna, jer su previše materijalna. Materija ne sljubljuje. Ona razdvaja i cijepa. Policajske mjere, jer su često drakonski represivne, ne unapređuju jedinstvenu nacionalnu svijest. A u Euharistiji sve jedinice nacionalnog života nalaze božansko sredstvo, crpu jakost i jače volju u svijesnoj odluci da u svojem nacionalnom radu ostvare misiju koju im je Providnost u povijesti svijeta dodijelila. Iz harmonije socijalnih klasa i nacionalnih težnja rodit će se i internacionalna ljubav i snošljivost. Za klase, narode i čitavo društvo Euharistija je božanska unifikatorska sila. U tom je neprocjenjiva socijalna važnost Euharistije. Isus je rekao da je Njegovo Tijelo: „Et pro mundi vita". Za svijet, za društvo. Nesamo za pojedince i pojedinačni, nutarnji, duhovni život. Nesamo za osobno usavršavanje. Isus je upravio svoje riječi i moralnim bićima. Euharistija je i za društvo, narode, čovječanstvo, veli Toniolo,[5] izvor spasonosne plodnosti u zajedničkom životu. Radi toga ne može se nikad dosta, i sa čisto socijalnog gledišta, nahvaliti sastajanje euharistijskih kongresa.

Sv. AUGUSTIN, prvi učitelj filozofije povijesti, piše da: „katolička vjera, premda je određena za nebo, ipak narodima donosi neprocjenjiva dobra, da se od nje ne bi moglo očekivati veća, sve kad bi bila ustanovljena isključivo za život zemaljski". Leon XIII. u svojim socijalnim enciklikama uvijek citira ove riječi velikoga Augustina. Nego, ako je katolička vjera uopće od tolike i vremenite koristi za narode, tad je Euharistija napose kao srce i cvijet kršć. vjere od najveće sreće za život svijeta. To ističe Leon u

[5] Op. cit. str. 28—30.

pismu na marijanski kongres u Livornu: „Bilo je naravno, veli ovaj socijalni Papa, da se duše sinova okrenu k Majci Isusovoj da prošire njezin kult, poslije nego se sa osnutkom euharistijskih kongresa pobožnost natječe u širenju štovanja Presv. Sakramenta, da se osnaži veze ljubavi i da se klice ljubavi, koje su sloga i mir, razliju u ljudskom društvu". Sloga i mir, ti bitni elementi sretnog socijalnog života, Papa uči, klice su ljubavi koja vrije iz Euharistije. Isus je u posljednoj molitvi molio Oca za sve ljude: „ut unum sint". To je socijalna misija i Njegova euharistijskog života u svijetu.

Euharistijska misija svakog naroda

Euharistija moralno ujedinjuje svaki narod s obzirom na njegovo povijesno zvanje. Teoretičari filozofije povijesti[6] s pravom tvrde da bit nacionalnosti ne stoji toliko u srodnosti krvi i u zajedničkom domovinskom teritoriju, koliko u svijesti jednog naroda, da ima svoju posebnu misiju u povijesti svijeta. Nego, koji je to narod, ako se ne kupi oko Tabernakula, kadar u zveketu materijalne sile i u nadutosti nacionalne oholosti da čuje glas Božji koji mu dovikuje i doznačuje posebno poslanje u toku svjetske povijesti? Bog je Izraelce hranio manom, simbolom Euharistije, samo da bolje svoj providnosni zadatak izvrše. Zar Isus, nešto prije svoje Muke, promatrajući povijesno zvanje Jeruzolima ne zaplaka, jer nije htio da svoje zvanje i izvrši? Jao ti se narodu koji ruši Tabernakule ili se ne kupi oko tih Božjih trona s kojih se čuje Riječ vječnosti! Narod koji se kolektivno klanja Euharistiji u tišini Božjih hramova, čut će otajni glas Providnosti koji ga zove da izvrši njezine planove. Narod koji se hrani manom, Euharistijom, mora da doživi svoju nacionalnu slavu i veličinu. U kolu civilizovanih naroda onaj vodi koji se hrani Euharistijom, jer se sva povijest odvija kako Bog hoće. Narod bez Tabernakula u vrevi života i u štropotu ulice ne čuje i ne razaznaje glasa Providnosti, otupi mu i izblijedi svijest njegova poslanja. Protestantski narodi, koji su porušili Tabernakule u svojoj zemlji, mogu se ponositi sa napretkom tehničkim i bogatstvom trgovačkim, ali iza tog varavog i prolaznog dobra krije se duhovna bijeda i moralno siromaštvo. Materijalna kultura i tehnika nijesu kadre da nadomjeste odgojnu civilizatorsku snagu Euharistije. To su zapazili i protestantski umnici: Englez Carlyle i Amerikanac Emerson. Euharistija moralno odgaja i duhovno civilizira. To je

[6] Op. cit. str. 31—33.

pravo i trajno bogatstvo. I katolički narodi često zalutaju za materijalnim užicima i tehničkom slavom. U tom su pod uplivom protestantske herezije. Ali ipak katolički narodi, jer je Tabernakul u njihovoj sredini, brzo se i pridignu, jer su uvjereni, da nije njihovo poslanje u tom da samo materijalno napreduju i da krvavo osvajaju, već u ostvarivanju ideala duhovne kulture, umjetnosti, zakona i građanske finoće, što sve duše diže do božanskog Logosa, koji je i za narode u Euharistiji: VIA, VERITAS et VITA.

Euharistija i narode sljubljuje

Narodi imaju ideal kršć. civilizacije. Isus je jednako Pastir svih naroda. On moli i vapije da svi narodi budu: Unum ovile. Zar je moguće da se narodi koji se klanjaju Euharistiji ne ljube kršć. ljubavlju, kad ispovijedaju da su djeca istog OCA? Otkad se narodi udaljiše od Tabernakula, otad i nacionalni egoizam vlada u međunarodnim odnošajima. Moderni narodi žive svojim lajičkim NIETZCHE-ovim moralom. Otud ledenost, nepovjerenje i sumnjičenje među narodima. Jedan drugomu ne vjeruje. Mjesto Euharistije izmisliše humanitarizam-religiju Comteova pozitivizma. Ali se sa ljudskim sredstvima ne širi ljubav i bratstvo. Humanitarizam nije zapriječio svjetskog pokolja. Za Vilimove ratne budžete glasovali su i humanitaristički socijalisti. Skrajni je čas da Isus iz Tabernakula zavlada svijetom, jer i danas moloh ratnog naoružanja ždere polovicu svjetskog bogatstva, da ponovno svijet okupa u krvi i suzama. Zato sa svih euharistijskih kongresa, koji okupljaju u masama: radništvo, seljaštvo, građanstvo, činovništvo, trgovce, obrtnike, intelektualce, plemstvo i svećenstvo, čuje se samo jedan krik ljubavi: nek ISUS KRIST postane KRALJ NARODA — i u svijetu će vladati MIR. ADVENIAT REGNUM CHRISTI!

Euharistija majka civilizacije

Teoretičari Velike Revolucije proglasiše napredak čovječanstva i društva neograničenim. Za njih se ljudski um može neograničeno da razvija. Evolucija će napredak dovesti do savršenstva, koje se poput klice krije u samom socijalnom organizmu. To je poganski naturalizam, protiv kojeg je grmio veliki Leon XIII. To je negacija temeljne ideje kršć. filozofije povijesti, da je uvjerenje naroda o njihovom povijesnom poslanju izvor i korijen obnove i preporoda naroda. U tom zapravo sastoji napredak civilizacije kod kršć. naroda. Civilizacija nije samo plod razuma i na-

ravnih sila, već je i plod nadnaravi: Iz Krista izvire i u Kristu se oplemenjuje i oplođuje. Neki, inače poganski, francuski[7] pjesnik veli da je civilizacija: „Dans la diminution des traces du péché originel". Napredak je civilizacije u omjeru sa proširenjem Kristova Kraljevstva milosti na zemlji. Narodi bez Euharistije doprijevši do zenita svoje moći padaju i više se ne dižu. Samo su kršć. narodi kadri da se preporađaju, jer imaju Tabernakul. Istočni narodi bez Isusa nemaju snage da se osnaže i podignu. Kinezi se broje na milijune, a ipak žive u kolektivnoj apatiji za višim socijalnim i nacionalnim životom. Budistički brahmanski Indijanci žive u mrtvilu i pospanoj pasivnosti za socijalnom i nacionalnom slavom. Oni, jer su pristaše budističke trascendentne panteističke filozofije, mrze zemaljski život i žude da se ugase u velikom moru Bića. Grčki narod filozofa i esteta dostigao je kulmen razvoja, i pao je u dekadencu. Zašto? Salustije je najbolje odgovorio: „Apud Graecos fides, labor, virtus nulla sunt". Rim konzula cezara i legionara osvojio je gotovo čitav poznati svijet, ali jer je bio bez Tabernakula, rekao bi Manzoni:[8] „Batte sul fondo e sta". Jedino Tabernakul preporađa narode. Neprestani uspon čovječanstva, napredak civilizacije, preporod društva samo je plod kršć. ideala.

Kad socijalne skupine i narodi žeđaju nadnaravnog, znak je da su na pragu svoje obnove. Euharistija je besmrtno sjeme individualnog i socijalnog preporoda. Preporod društva i obnova civilizacije su mogući jedino ako se oslone na božanske ideale i herojske žrtve. Isus je preporodio svijet Istinom svojeg Nauka, Ljubavlju svojeg Srca, Žrtvom svojeg Tijela na Križu. On je doviknuo i pojedincima i narodima: „Ja sam uskrsnuće i život. Tko vjeruje u mene, i ako je mrtav, živjet će". Tu je tajna svake obnove. Ako se mase jednog naroda klanjaju Isusu, taj će narod uskrsnuti na novi život. I opet pjeva veliki Manzoni:[9] „Nel Signore chi si confida, col Signore risorgerà". Pri Tabernakulu, gdje Logos govori, crpu se vječni ideali. Moderno društvo izdiše od prezasićenja materijalne kulture. U Euharistiji, poput Ivana sa glavom na Isusovim prsima, crpemo opojnost Njegove ljubavi, koja oplemenjuje pojedince, a civilizaciju svijeta prožiže vječnim načelima pravde i ljubavi. Isus se žrtvuje na tisuće oltara i ulijeva

[7] Papini: „Santi Agostino", Firenze, 1930, str. 319.
[8] U pjesmi: „Il Natale".
[9] U pjesmi: „La Risurrezione".

u srca svojih ljubav za žrtvom do krvi. Današnja vjera u Isusa u Euharistiji spasit će svijet. Kard. Mermillod promatrajući uspjehe katoličkog pokreta prošlog vijeka uskliknu: „Ovo nije suton nestalnog sutra, ovo je sigurna zora kršć. preporoda". Dvadeseti vijek nije vijek pada u ponor. Euharistija će preporoditi kršć. socijalni red, jer je Tabernakul majka civilizacije.

Euharistijski pokret — spas društva

Nije moguće pojmiti povijest svijeta bez Boga, bez Njegove Objave i Njegove milosti. Primitivna je revelacija ostala u srcu i dušama prvih velikih naroda, iako zamračena. Nije moguće protumačiti povijest židovskog naroda bez utjecaja Boga. Zar Rim nije osvojio svijet samo da tron Cezarov, Augustov bude simbol Petrove Katedre? Providnost ostvaruje svoj plan u povijesti svijeta. Isus, koji je BOG-ČOVJEK, simbol je božanskog i čovječanskog ujedinjenja u povijesti svijeta. Euharistija je Bog-Čovjek, da čovjeka sjedini s Bogom, a svjetsku povijest prožme božanskom silom. Milost je u raju sjedinjivala čovjeka s Bogom. Propeti ju je palom čovjeku, povratio. Razvoj povijesti od Krista do danas ide za tim da poveže čovjeka s Bogom, zemlju s nebom, povijest sa milošću. Ujedinjenje čovječanstva s Božanstvom kršćanstva je ideja. Netko divno reče da se izvan kršćanstva nalazi samo: ili Bog koji je protjerao čovjeka ili čovjek koji je ostavio Boga. U kršćanstvu, jer je Euharistija „Bog s nama", čovjek je sjedinjen s Bogom. Euharistija dok čuva netaknut najviši pojam Boga protiv fatalističkih i panteističkih struja, dotle uzvisuje čovjeka do euharistijskoga sjedinjenja s Bogom. To jedinstvo čovjeka s Bogom, dok ostvaruje usavršenje čovjeka, dotle usavršuje i njegov odnošaj prema društvu. Za panteizam je društvo sve, a pojedinac ništa. Za liberalizam, nacionalizam i socijalizam država je sve, a pojedinac ništa. Za politeizam je pojedinac sve, a društvo ništa. Kršćanstvo je ispravilo sve ove apsurdne ekstreme. Ono slavi uzvišenje ljudske osobe u čovječanskoj naravi Kristovoj. U euharistijskom ujedinjenju sa Isusom dostojanstvo je i veličina kršćanina. Zadaća je društva da omogućuje ovo ujedinjivanje čovjeka s Bogom: dok društvo pomaže da se pojedinac po Euharistiji usavršuje, u isti mah promiče i civiliziranje društva. Što pojedinac bude više crpao u Euharistiji božansku snagu, to će više i čitavo društvo rasti, cvasti i napredovati. Današnji euharistijski pokret cik je zore za preporod čovječanstva, društva i civili-

zacije. Tko ima duhovne oči, lako uočuje ovu istinu.

Pijo X. bio je Papa Euharistije. Sveti Papa promatrajući s jedne strane moderno bezvjerje, poplavu mržnje i nemorala, a s druge strane proplamsaj euharistijskog kulta reče u koncistoru 27 IX. 1911.: „Nema nikakva razloga da zdvajamo o ljudskom spasu, kad vidimo kako su se zažarila katolička srca s ovu i s onu stranu oceana ljubavlju prema Pres. Euharistiji. „I Leon XIII. u enciklici: „Mirae Charitatis" hvali novi kat. preporod po Euharistiji: „što nam je nadom boljih vremena i prilika". Moderni svijet osjeća potrebu mira i bratstva. Dokazom je i *DRUŠTVO NARODA. Ono u svojoj misiji neće uspjeti, dok u svojoj palači ne podigne TABERNAKUL, jer jedino ljubav prema Euharistiji može ljude prožeti iskrenom ljubavlju za mirom.*

Euharistija izvor karitativne i misionarske djelatnosti

Zemlja je dolina suza. Svak trpi. Na križ je raspet čovjek, jer su križi u životu, uči sv. Augustin, posljedica prvog grijeha. Kad u životu ne bismo imali prijatelja, očajan i zdvojan bi to život bio. Isus je naš jedini prijatelj koji je kadar da shvati naše boli. Njegovo Presv. Srce za sve naše boli ima svoj božanski lijek — Euharistiju. Stoga samo oni koji nose Euharistiju u srcu kadri su da shvate ljudske boli i da se žrtvuju. Euharistijske duše posule su zemlju karitativnim i misionarskim ustanovama. U bolnice stupa noga časne sestre: živa se zakopava u taj grob da se žrtvuje za jadnog bolesnika. Ima srca za one od kojih svijet, jer trpe, okreće glavu. Divan je heroizam ovih dobrih duša. Nije ga moguće protumačiti, ako se ne misli na Tabernakul, koji je žarište redovničkih kuća. — Kat. misionari ostavljaju drago tlo domovinsko ,odriču se roditelja i prijatelja, idu u daleki, tuđi, divlji svijet, da šire kršć. civilizaciju. Svoj apostolat na korist vjere i uljudbe ljube kao zjenicu svojeg oka, za nj se žrtvuju do krvi. Misionar je kadar da se ovako žrtvuje, jer kod divljih naroda jedina mu je bož. utjeha — Euharistija. Ona im je, što reče sv. Župnik iz Arsa, „raj na zemlji". Ove izabrane duše čuju tajne riječi iz Tabernakula, i idu gdje ih zove.

Sv. Vinko Paulski adorirajući Euharistiju začeo je sve one svoje divne i brojne karitativne ustanove. Imao sam prigode u Torinu da vidim čudesa COTTOLENGOVE: „La casa della Provvidenza" i institute bl. Don. Bosca. Oni su dnevno čudo božanske ljubavi, a i od goleme su socijalne važnosti, jer se žrtvuju za ponizne, nesretne i siročad. Euharistija je stvorila one karitativne

ustanove, gdje siromaštvo i bijeda nalaze svoju utjehu i sreću.

Danas vlada socijalna anarhija u svijetu. Pripovijeda se da je za jedne oluje sv. Toma Akvinski poletio do Tabernakula da se očuva od munja i gromova nebeskih. I protiv socijalne anarhije jedini je zaklon Euharistija. Isus je jednom rekao sv. Augustinu: „Ego sum cibus grandium". Euharistija će odgojiti i divove protiv komunističke socijalne oluje. Posijte tajno Rusiju Tabernakulima, i komunizma će brzo nestati. Sv. Bonaventura je sjajno rekao: „Tolle hoc Sacramentum ab Ecclesia, et quid erit in mundo nisi error et infidelitas". Bludnje i nevjera uključuju i socijalne nerede. Uklonivši iz svijeta Tabernakul, svijet bi se trošio u antisocijalnom egoizmu, sebeljublju, mržnji i osveti.

Protivnici kat. istina neće da se uvjere o ovoj moći Euharistije. Oni tvrde da je u socijalnom životu moguća požrtvovnost, ljubav i samozataja i bez Euharistije. Pozivlju se na gospođe Crvenoga Krsta i protestantske pastore u misijama. Nego, zar da stavimo na isti livel vanjsku i prividnu dobrotu sa nutarnjom i stvarnom? Zar da isto rečemo o pastorima misionarima, koji su dobro plaćeni dolarima i lirama sterlinama, koje prate žene, a nijesu ni bez drugih konforta, što i o gladnim i žednim kat. misionarima? Prizori čistog požrtvovnog heroizma na korist ljudi, društva i civilizacije nalaze se samo kod poklonika Euharistije. Herojska karitativna djela izvode samo euharistijske duše.

Utemeljitelj samostana na Velikom Sv. Bernardu, pokritu vječnim snijegom, tvrdi HUGUET,[10] ostavi napisano, da se u red prime samo oni koji su oduševljeni za Euharistiju. Kad kandidat prije svečanih zavjeta stupi pred starješinu, u čije će ruke položiti svoje zavjete, ovaj ga pita: „A na koju snagu možeš računati, dragi sinko, da ćeš se uvijek uzdržati velikodušan i vjeran?" — „Na Boga računam kojeg držite u rukama, a koji će brzo ući u moje srce". Na ponoći izgovara redovnik Velikog Sv. Bernarda ove lijepe riječi. On je dobrovoljac kršć. heroizma. Kolika socijalna vrijednost euharistijskih žrtava!

Tko nije slijep mora priznati da van Crkve, daleko od Tabernakula, nema prave, čiste i trajne ljubavi. Samo Euharistija rađa božansku ljubav. Neki je govornik klicao: „O kršć. ljubavi, koja težiš da od svih ljudi na zemlji učiniš samo jedno srce i samo jednu dušu, zar nije istina da se tvoj plam ražiže na ognju Euharistije?! Zar ti ne oplođuješ duše željom za jednakošću,

[10] Falletti: „Anime eucaristiche", Napoli, 1921, str. 27.

bratstvom, strpljivošću, opraštanjem, samilošću, žrtvom i heroizmom?" Filantropija nije kadra da učini ova čudesa ljubavi. Filantropija nije rodila ni sv. Kamila, ni Vinka Paulskog, ni Ludovika od Kasorije, ni bl. Don Bosca. Fridrik OZANAM bio je sveučilišni profesor trgovačkog prava u Lionu, a zatim svjetske literature u Parizu. Znanje mu nije smetalo da vjeruje i moli. Osobito je ljubio siromaha. Činilo mu se je da su suze, boli i glad siromaha ekspijacija za otkupljenje svijeta. Ljubav za siromaha postala je njegova strast, veli Falletti.[11] Sa svojih sedam drugova osnova glasovite Konferencije sv. Vinka. Danas su se Konferencije proširile po čitavu svijetu. One su, osim vjersko-moralne, i od neizmjerne čisto socijalne koristi. Ali gdje je Ozanam crpao snagu za taj karitativni apostolat? On to sam ispovijeda — iz Euharistije. Ljubav prema Euharistiji naučio je na koljenima svoje majke. Euharistija ga je tako preobrazila da je želio umrijeti mučeničkom smrću za Boga i za svoje sirotane. Divno veli veliki Ozanam: „Kad bi se i sva zemlja odrekla Boga, u jednoj je sv. Pričesti tolika neiskazana slast... da bih ponovno zagrlio Križ i suprostavio se bezvjerju čitave zemlje". I ova euharistijska duša učinila je toliko dobra trpećem čovječanstvu. Samo Euharistija može da odgoji ovako požrtvovne apostole koji otkupljuju sirotinju duhovno i materijalno.

Euharistijska orijentacija katoličke akcije

Pijo X. u svojoj prvoj enciklici navijestio je svoj program: Instaurare omnia in Christo. U enciklici: „Il fermo proposito" proglasio je taj papinski program devizom čitave Kat. Akcije. Za Pija XI. kat. Akcija skup je svih kulturnih akcija koje rade oko socijalne restauracije Kraljevstva Kristova da zavlada: „Pax Christi in Regno Christi". Veli Civardi[12] da je cilj Kat. Akcije: „La cristianizzazione sociale". Ona je socijalna akcija za produbljivanje i proširivanje Kristovih načela u javnom životu. I to pod direktnom odgovornošću Hijerarhije. Kat. Akcija surađuje sa klerom u njegovu svrhunaravnom apostolatu. Njezin je apostolat nuždan, jer, na žalost, Kristov duh ne vlada više u modernom društvu. Narodi više ne priznaju Krista javno za svojeg Učitelja. Kristovo Evanđelje nije više kodeks javnog i privatnog života. Lajicizam, ta kloaka svih antikršćanskih filozofskih struja, raskršćanio je jav-

[11] Ib. str. 234.

[12] „Manuale di Azione Cattolica", — Pavia, 1924, str. 121.

ni život. Zakoni se stvaraju bez Boga, i socijalni je auktoritet ostao bez solidne baze i apsolutne sankcije. Ženidbu su otrgli od Isusa, a obiteljski se život mrvi i truje, jer je ostao bez sakramentalne milosti. Isusa su istjerali iz škole; htjela se neutralna, lajička škola, koja bez Isusa postade protiv Isusa, ali zato se je, kako umno zapaža TOMMASEO, i pretvorila u logu zločinaca. Nuždan je apostolat Katoličke akcije da liječi ovu socijalnu rak-ranu.

Specifični je cilj Kat. akcije da osvoji svijet za Krista. U tom će uspjeti, ako njezini članovi budu puni Krista, ako sa Kristom budu obraćali svijet. Otud nužda euharistijskoga kulta u kat. organizacijama, tim duhovnim vojarnama, koje imaju pripraviti Kristove Križare za obnovu Njegova socijalnog Kraljevstva. Euharistija je izvor i škola socijalnih kreposti. Prava demokracija, duhovno bratstvo, veli Civadi,[13] dobiva svoju puninu na podnožju Tabernakula. Euharistija je zajedničko dobro. Pri sjaju euharistijskog Sunca blijede ljudske veličine i trnu se socijalne razlike. Pri Euharistiji se crpu duhovne energije, koje šire strujanje Mira Kristova u razvratne žile socijalnog života. Zato pravi članovi Kat. Akcije moraju manje deklamirati o Kristu, a više Mu se klanjati u Euharistiji. Vjerska anemija i tolike apostazije u kat. redovima imaju svoj uzrok u pomanjkanju vjere i ljubavi prema Euharistiji.

Pijo XI. u breveu na bolonjski euharistički kongres (5—VIII —1927) veli, da svak mora znati od kolike je privatne i javne, socijalne koristi, ako svi vjernici intimnije spoznaju Euharistiju i intezivnije je proživljuju, jer je ona izvor i centar života. Stoga euharistijski nauk ima da prožme srca i misli vjernika, da ne budu nijemi i ledeni, već puni inteligentne ljubavi i vatrenog oduševljenja, da sebe usavršavaju, sv. krepostima rese i porade u kršć. apostolatu. Tad će oni sve učiniti da nesamo pojedinac časti, ljubi i adorira Euharistiju u zatvorenim hramovima već da to čini i čitavo društvo, i to — javno. Zato je on svim članovima Katoličke Akcije još u koncistorijalnom govoru (23—V—1923) rekao da on hoće njihov apostolat: „Mercè una orientazione eucaristica ed ispirazione sempre più pia e profonda".[14] Euharistijska orijentacija Katoličke Akcije ispunja Pijevo srce nadom u socijalnu restauraciju Kristova Kraljevstva.

[13] Ib. str. 150.
[14] Cavagna: „Collaborazione apostolica", Milano, 1929, str. 30—31.

Chautard[15] tvrdi da je jedino Euharistija izvor plodnosti apostolata. Bio je cilj Kristove Inkarnacije, dosljedno je i svakog apostolata, da pobožanstveni čovjeka. „Christus incarnatus est, ut homo fieret Deus". Taj nauk sv. Augustina prihvaća i sv. Toma. U Euharistiji se asimilira božanski život. Euharistija je žarište svake akcije, svake žrtve, svakog apostolata. Ako sve Otkupljenje kulminira u Kalvariji, to sve milosti, plod Muke Spasiteljeve, teku iz Tabernakula. Samo oni koji nose Isusa u srcu mogu biti nosioci Isusa u društvu i u životu. Socijalna restauracija Kristova Kraljevstva jedino je moguća u savezu sa Euharistijom. Socijalnoj apostaziji od Krista treba suprostaviti euharistijski život sa Kristom. Inače se po putovima života, puna zasjeda, zapreka i napasti, pada i apostatira. Euharistija čuva um i srce apostola, Euharistija preporađa misli i ljubav masa. Silna je socijalna funkcija Euharistije. Katolička će Akcija uspjeti, bude li njezina polazna i povratna točka, srce i žarište — Euharistija.

Misija Hrvata i Euharistijski kongres u Zagrebu

Božja Mudrost ostvaruje „fortiter" svoj vječni plan i sve „suaviter" stavlja u svoje vrijeme na svoje mjesto. Nad prolaznim je i promjenljivim svijetom Gospod. „Ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia". Bog je stvorio svijet, i nije ga mogao ostaviti svojoj sudbini, jer je dobar i mudar, a i Otac je. Manjkavost je Aristotelove teodocije što nije vidio Božje Providnosti. Sv. Pavao, naprotiv, uči da je Bog ljudima „postavio određena vremena i međe njihova stanovanja. Već sam spomenuo da sv. Augustin uči da svaki narod ima posebno zvanje u povijesti svijeta. Stoga po naravnom pravu svaki narod ima pravo na slobodu, jer je to volja Božja. Providnost je često birala male narode za velike misije. I u kući je najmanje dijete — najdraže. Ovaj Augustinov nauk ostavio je i Bossuet zapisan na stranicama svojeg „Discours sur l'histoire universelle". Naš filozof Mahnić[16] junački je branio hrvatski narod protiv austrijske sile. On veli: „Kako ima narod Bogom određeno zvanje u povijesti ljudstva, zato mu se nameće dužnost da ovo zvanje spozna, eda uzmogne prema tome udesiti svoj rad i život u službi Promisla". Jedino narod koji spozna svoje providnosno zvanje i upravlja narodne sile da ostvari ciljeve od Boga mu postavljene, postizava slavu i veličinu. Narod

[15] „L' ame de tont apostolat", tal. prijevod. Torino, 1929, str. 28.
[16] Hrvatska Straža", 13—XI—1929. i 16—X—1929.

koji radi protiv svojeg providnosnog poslanja srće u propast, iz koje se više ne diže.

VELIKI Mahnić pročitao je misiju hrvatskog naroda u njegovoj povijesti. Pape su Hrvatsku nazvale „Antemurale Christianitatis". Trista godina Hrvati su se lavovski borili na fronti kršćanstva. Hrvatska je bila tvrđava kršćanstva sazidana od kostiju njezinih mučenika. Smičiklas iznosi da je Leon X. rekao da neće nikada dopustiti da nestane Hrvatske, štita i bedema kršćanstva. Naše je narodno poslanje bilo, da budemo branik kršćanstva. Hrvati su svoje poslanje kršćanski izvršili. U tom je naša slava i ponos.

Da li su danas Hrvati, poslije potisnuća Turaka do bosporskih vrata, ostali bez svojeg poslanja? Hrvati su sinovi Crkve: Crkvu braniti i širiti na vratima istoka — to je njihov povijesni zadatak. Pijo XI. veli da je EUHARISTIJA ZLATNI VEZ između zapadne i istočne Crkve. Božija je volja da čitav naš narod bude *Jedno stado pod Kristovim Namjesnikom.* Hrvata neće nestati, budu li se svojski zauzeli za ostvarenje ove volje Božje. U tom će uspjeti, ako razviju naveliko euharistijski pokret, ako zatalasaju hrvatske mase euharistijskim oduševljenjem, ako javno budu iskazivali poklon vjere Isusu u Euharistiji, *ako se pod zastavom Euharistije približe svojoj istočnoj braći. Vjersko sjedinjenje, — eto divne zadaće koju je Providnost namijenila Hrvatima na slavenskom jugu.* Ne ćemo biti potpuno slobodni dok ne budemo jedno. Manzoni je pjevao Talijancima: „Liberi non sarem se non siamo uni". I naše vjersko jedinstvo uključuje punu socijalnu slobodu, moralni napredak i nacionalnu veličinu. Dična je i velika misija Hrvata. To je *Ćirilo-metodijska misija, koja ima svoj centar u Euharistiji.* U tom smislu, od velike je važnosti EUHARISTIČKI KONGRES U ZAGREBU *za čitav naš narod.* On ne smije proći kao jedna parada ili sporadična pojava. On mora biti produbljenje naše socijalne svijesti o spoznanju našeg nacionalnog poslanja. *Zagrebački Euharistijski Kongres mora biti početak jedne sistematski provedene* EUHARISTIJSKE KRIŽARSKE VOJNE, *vojne čiste ljubavi za otkupljenje i* SJEDINJENJE NAŠE BRAĆE SA PRAVOM CRKVOM KRISTOVOM. Hrvati se ne smiju oglušiti glasu Božjemu, ne smiju prezreti volju Promisla. Novu zlatnu stranicu ispisat ćemo, ako ostanemo vojnici Crkve, *počasna straža Euharistije, propagatori crkvenog jedinstva u zajedničkom, javnom, socijalnom štovanju Euharistije.* Vjernost ovoj providnosnoj misiji dovest će Hrvate do zenita njihove kršć. slave i narodne veličine. Tu socijalnu funkciju ima Euharistija za današnji rod Hrvata.

——o——

Radić fr. Ignacije, Hercegnovi.

Crvena internacionala i Katolička Crkva.

(Boljševismus et Ecclesiae castra, duce Jesu Eucharistico.)

Između crvene Internacionale i katoličke Crkve zametnula se je ljuta borba za život i smrt. Prva ima svoj vojni tabor u Rusiji i odanle mačem i ognjem navaljuje na Kristove sljedbenike. Sa svog glavnog stana iz Moskve, šalje ona u Europu i u ostali svijet svoje javne i tajne emisare pozivajući kršćane na uzbunu protiv Krista i njegove Crkve. Framažunstvo, organizovano društvo tamnih sila nuđa joj savezničku pomoć. Suprot Antikrista i njegove vojske stoji Krist i njegova Crkva. I Crkva uzgaja i organizuje svoje vjernike, i poziv lje ih da se u obranu svoje vjere sakupe oko euharističkoga barjaka Isusova. Pregledajmo malo pobliže ta dva tabora, i biti će nam jasno gdje je naše mjesto.

Sukob radikalnih sila

Blagopokojni biskup Mahnić, svojom poznatom pronicavošću, napisao je u Svećeničkoj Zajednici (Krk, 1912, s. 177) dvije godine prije svjetskog rata članak pod gornjim naslovom, iz kojeg iznosimo ove značajne, potresne i u pravom smislu proročanske riječi:

„Svjetovna tragedija kao da se bliža svojem zadnjem aktu, koji se dade označiti kao sukob između Krista i Beliala. Dvije će se radikalne sile ogledati, koja je jača: crvena Internacionala i katolička Crkva. Crvena Internacionala navješta rat do istrage državnom i socijalnom poretku. Pod njezinim udarcima već kolebaju države, drmaju se monarhije u svojim temeljima, prijestolje se ruši za prijestoljem i socijalne se prilike sve više poremećuju.

No crvena Internacionala neće svoga cilja postignuti rasulom državnog i socijalnog poretka. Crvena Internacionala znade dobro da se državni i socialni poredak temelji na vjeri u Boga, a ove vjere učiteljica, te državnog i socialnog poretka uzdržavateljica jest katolička Crkva. Uzaludno će ostati sve nastojanje crv. Inter. dok stoji katolička Crkva.

Zato se oštrica crv. Inter. svuda i svagdje poglavito obraća proti Kat. Crkvi. U svakom političkom i socialnom prevratu, koji se je u novije doba zapodjeo inicijativom crv. Internacionale izbija na javu ljuta mržnja na Boga i njegovu Crkvu, te biva jasno da baš ova mržnja duhove potiče na rušenje postojećeg političkog i socijalnog poretka. (Pariska komuna, prevrati u Španjolskoj, Ferrer).

Ne varajmo se: crv. Inter. vjerna nauci svojih duševnih pokretača po kojoj je zlo Bog, netom skupi i jedinstveno organizira Bogu i Crkvi neprijateljske sile, te dođe čas odlučne bitke, sav će svoj bijes iskaliti na katoličkom svećenstvu i redovništvu i na Crkvi odanim vjernicima. Tada će za katolike svanuti dani kušnje i progonstva, no i dani herojske kreposti. I biti će u redovima katoličkim sva sila mučenika; ponoviti će se prizori velikog progonstva prvih vjekova kršćanstva a biti će kud i kamo užasniji". Dovde biskup Mahnić.

Pitamo: dali mi, koji doživjesmo i djelom doživljujemo sve grozote ratne i poratne, koji znamo za krvna progonstva u Rusiji i Meksiku, dali bi mi mogli jasnije opisati te savremene događaje?

Ima još. Dva mjeseca prije ratnog požara, u svibnju 1914 (S. Z. s. 85) pod naslovom *Uoči velikoga sukoba,* sveti biskup piše ovako: „Slijep je ko ne vidi da se za bližnju budućnost spremaju veliki događaji. Socijalne su prilike i međunarodni odnošaji sve zamršeniji i nesnošljiviji. Svaki nam se dan redaju nova pitanja, dok moderni diplomati i mudraci se pokazuju sve nesposobnijima, da ih riješe, pače rješavajući postojeća pitanja stvaraju nova. Čini se kako da ne preostaje drugo nego da se gordi gordijski čvor presječe mačem.

Sinteza se socialno političkih prevrata počevši od 1789 dade svesti na ove glavne točke: Svrći s vlasti zakonite vladare; obaliti postojeći državni i socialni poredak postavivši državu i društvo na socialističku osnovu; ukinuti pravo privatnog vlasništva proglasivši komunizam. Povijest nas modernih prevrata svuda vodi pred alternativu, kojoj se ne može niko ukloniti: Ili Bog ili

vrag, ili Krist ili Belial. Aut — aut. Tim smo označili predstojeću socialno političku katastrofu".

Tako je taj duboki filozof i poznavaoc svoga vremena, u revolucionarnim načelima Marksovog sustava, unaprijed vidio i jasno opisao sve njegove katastrofalne posljedice.

U sovjetskoj Rusiji.

Proročanstvo Mahnićevo, poslije 10—15 godina doslovno se je ispunilo. Gordijski čvor zamršenih i nesnošljivih međunarodnih odnosa presječen je ratom. Velike su monarhije oborene. Do onda postojeći državni i socijalni poredak postavljen je na socijalističku osnovu. U mnogim je državama nastalo anarhistično gibanje, koje se je djelomice sleglo, djelomice ugušilo diktaturom. U jednoj najvećoj evropskoj državi proglašena je diktatura proletarijata, koja je lišila prava glasa sve buržuje, sve bogatije i neodvisne seljade, sve svećenike i građane, koji se s njime ne slažu; lišila je individualne slobode svakoga čovjeka koji drukčije misli, te ovaj mora da postane, ne socijalno, već socijalističko ili komunističko biće. Sovjeti proglasili su i provađaju potpuni komunizam: oni razvlašćuju sve, sve: stanove, fabrike, seljačke posjede; hrana i odijelo se dobiva tekserom, košto je bilo za vrijeme rata. U Rusiji se ubijaju vjernici poradi vjere, crkve se ruše i zatvaraju, škole nijesu samo neutralne i lajičke, već i protuvjerske; ženidbe se sklapaju privremeno i na pokus; nastala je „prava socijalna i državna katastrofa", kakvu svijet još nije vidio.

Sam sv. Otac Pijo XI. u svom pismu na kardinala vikara od 2/II piše: „Strašno progonstvo i svetogrdno bezboštvo, kad su svećenici i redovnici pozatvarani, deportirani, osuđeni na javne radnje sa dvojicom svojih biskupa . . . ; zatvoreno više stotina crkava, spaljene svete ikone, obustavljene nedjelje, dapače su radnici, muškarci i žene prinuđeni, da potpišu deklaraciju formalne apostazije i mržnje na Boga, pod prijetnjom da će inače biti lišeni svoje krušne cedulje, bez koje, jadnici ove nesretne zemlje izloženi pogibelji da umru od gladi". Sveti Otac pozivlje zatim katolike za ovakve „zločinačke prezire božanskoga Srca Isusova" učine dužnu zadovoljštinu.

Tako zvana *Liga bezbožnika* odlučila je da u Rusiji uništi svaku vjeru u Boga. Na Božić „dan posvećen intezivnom radu u korist industrijalizacije zemlje" mora se cijeli dan raditi.

Ruše se i zatvaraju crkve, sa njih skidaju i razlupaju zvona, spaljuju sve svete ikone.

Od novembra 1929 do januara što zatvoreno, što porušeno je 980 crkava i 200 džamija. „Danas pala je u Gorlovki tvrđava mračnjavštva i nagrđivanje popova, crkva. Radnici su skupili 4000 ikona i spalili ih na trgu". (Brzojav Stanillov, Bednota 11/VI. 1930). Moskovska Pravda od 15/I, 1930, piše: „Ono što se je činilo nemoguće, to se eto već treći mjesec izvodi na cijelom teritoriju Sovjeta. Veliki broj varoši i sela izvršili su naredbu, koja je naređivala da se zvona sa crkava dignu... i to oni daruju svojevoljno (sic) fondu za potrebe industrijalizacije". (Kod Les Documents de la Vie Intellectuelle, 2. an. p. 393).

Na stotine hiljada vjernika ubijaju se bez suda; posao je to zloglasne Čeke.

U poznatom dnevniku Daily Mail, 4/II čita se izjava A. Wilsona anglikanskog biskupa u Clemmfordu: „Po jednom listu koji sam primio od predsjednika ruske episkopalne sinode, boljševici su bez suda ubili 31 biskupa, 15 popova, više od 7000 monaha i kaluđerica i to samo zato, jer su vjerovali u Boga. Sada je utamničeno 48 biskupa i više od 8000 kaluđera. Groznija je službena statistika što ju donosi Hrvatska Straža (1930, br. 119). „Od decembra 1917 do septembra 1921 poubijala je Čeka: 1243 svećenika, 365,250 intelektualaca, 6,775 učitelja, 6,800 liječnika, 260,000 vojnika, 192,350 seljaka, ukupno 1,639,769 osoba. Ovdje nijesu unešene žrtve, tajno ubivene".

Ludvik Berg u svojem djelu: Was sagt Sovjetenrussland spominje (strana 88) da je Čeka do sada tajno pobila oko tri milijuna ljudi. Negdje sam čitao, da su Sovjeti pobili preko 10, milijuna ljudi pa su u tom pogledu odnijeli pravi rekord, jer toliko ih nije palo ni u groznim progonstvima prvih triju vijekova, pa ni za francuske revolucije.

Ima ih koji su izginuli mučeničkom smrću. Biskup Nikolaj poglavica ortodoksne crkve u Londonu primio je ob ovom predmetu, od direktnog izvora groznih izvještaja. Evo nekojih:

„Otac Nektarij, promoviran u duhovnoj Akademiji u Moskvi, profesor sjemeništa u Veroneji bio je sav izleman, rastezan na nogama. noge i ruke su mu bile prekršene, bio je osakaćen, čavle su mu zarinuli u glavu i ispod nokata. Napokon, na sprdnju svetoj večeri ulili su mu u usta rastopljeno olovo, napokon ga baciše u kotao kipeće vode. Usred tih mučila žrtva bi tiho govorila ove riječi: Sada otpusti Gospode slugu tvojeg u miru po tvojem obećanju.

Andronika biskupa iz Perna vukli su po gradu, iskopali su

mu oči, izrezali lice i to na očigled svoga stada. Napokon ga ubiše istodobno kad i biskupa od Solikamska i drugih 40 osoba, monaha, svećenika i arhimandrita.

Arhimandrita Demetrija ubili su iza kako su mu ogulili kožu od glave. Teodoru svećeniku biskupije u Oremburgu su otpilili glavu. Jedan svećenik izginu ispod tiještila, drugi je bio razapet.

Hermogen, biskup iz Tobola, bio je živ privezan za vijak od parobroda. Biskup Ambroz bio je privezan za rep trćećeg konja". (Kod La Vie Intellectuelle, Les Documentes. T. II, N. 6, p. 395).

Tu se je dakle jasno ispunilo što je proročkim duhom biskup Mahnić pred 18. godina napisao: „Crvena će Internacionala, vjerna nauc isvojih duševnih pokreta, po kojoj je bog zlo. I netom skupi i jedinstveno organizira Bogu i Crkvi neprijateljske sile, te dođe čas odlučne bitke, sav svoj bijes iskaliti će na katoličkom svećenstvu., redovništvu i Crkvi odanim vjernicima".

I Boljševici neće prestati; oni to jasno kažu. „Vjera su i komunizam nespojivi i Sovjeti neće ni pod koju cijenu dopustiti da se u školama podučava vjeronauk, niti popustiti u svojoj protuvjerskoj propagandi"; to je kazala putniku Sommerwilliu gospođa Kammeny propagandistica i publicistica. (Život, Zagreb, g. XI, 146 ss.)

Crvena dakle Internacionala utire put Antikristu, ako već ona sama tako organizovana nije sama Antikrist. Nu prije nego na to pitanje odgovorimo, bacimo letimični pogled na Europu.

U ostaloj Europi.

Nedvojbeno da su nekoje tajne i zagonetne sile djelovale, da je Rusija 1917. g. izlučena iz evropskog koncerta i predana na milost i nemilost revolucionarnim silama u svrhu da ju oslabe i rastoče. Valjda su Vlade pobjednice htjele same podijeliti ratni plijen a Rusija će i nadalje, košto i Njemačka, ostati kontinentalna država, koja neće Engleskoj konkurirati u gospodstvu nad morima.

Možda su i u tomu uspjeli. Ali sada Sovjeti, svagdje gdje to mogu, osvećuju se Engleskoj, podžarujući plamen revolucije u Perziji, u Indiji i u dalekoj Kini. U Kini gdje će se nedvojbeno odigrati usudni događaji svjetske politike, možda i brzo.

Ali nije zato ni ostala Europa pošteđena. Spartakovci u Njemačkoj, Bela Kun u Mađarskoj, revolucionarno otimanje tvorni-

ca u Italiji, teška unutarnja komešanja po drugim zemljama, sve je to nadahnuto, vođeno i financirano od Moskve. „Komunizam, kako postoji u Rusiji, bitno je propagandistična vjera. On osjeća u sebi potrebu da se širi po svijetu i to kao teorija i kako praksa. Jedno od njegovih načela je uvjerenje da je revolucija sigurna i preko potrebna, koju valja samo požuriti" (Sommerwille, kod Život, g. XI, 152).

„Savez borbenih ateista ili bezbožnika", čija je pravila 1925. potvrdio Stallin, član je Internacionalnog Udruženja slobodoumnih proletera čije je središte u Beču. Tu se uzgajaju propagandisti za internacionalni ateizam. Za Europu, upravlja se tim pokretom iz Beča, i odatle se spremaju i organizuju razni „državni udari". Sjetimo se samo bečke revolucije pred dvije godine suđenje Beli Kuni. Vrhovna direkcija kao i novac dolazi iz Moskve. Boljševici znadu vješto iskoristiti političko nezadovoljstvo naroda, njegovu ekonomsku bijedu, nezaposlenost i tako zvanu poratnu psihozu; i žalibože uspijevaju. Europa minirana je komunizmom.

Vlade se doista policijskim mjerama brane protiv komunizma kao rušitelja državnog i socijalnog poretka; ali što rade te vlade protiv same ideje komunizma? Liberalna je Europa već kroz decenije pripravljala a i sada podržava pogodno tlo za krajne pokuse Marksizma. Razkršćavanje Europe, dalje se sustavno provađa. Božanstvo se Kristovo niječe i u školskim tekstovima. Deset Božjih zapovijedi se više ne uzima u obzir, a još manje govor Isusov na Gori. Djelovanje se Crkve sve to više suzuje; njezino uplitanje u školama se ne trpi, u njezine službenike se nema povjerenja. Kino i kazališne predstave ismjehavaju krepost, poštenje, bračnu vjernost, i čistoću. Brak gubi svoj božanski karakter sakramenta. Svetost ženidbe i kršćanski uzgoj ne uživaju zaštitu zakona. Zle se ideje nesmetano šire; a od ideje do djela nema no jedan korak. Duševna katastrofa je već tu. Europa, Europa, convertere ad Dominum Deum tuum; Evropa, Evropa obrati se Gospodinu Bogu tvome, ako hoćeš izmaći tminama koje se s istoka spram zapada valjaju. Ex oriente tenebrae.

A tko podržava, tko već davno širi tu tminu? Framažunstvo.

Framažunstvo. Antikrist.

Framažunstvo se je osobito iza rata, pa i u našoj domovini silno proširilo. Ono ne nastupa više onako tajno pa ni onako nasilno kao prije. Slobodno, pa i u školskim prostorijama drže se

o framažunstvu predavanja, o njemu se pišu i propagandistične knjige. Framažuni nam govore o bratstvu, o međusobnoj ljubavi i potpomaganju, o toleranciji, o slobodi, o čovječanstvu. Oni ne izgledaju više kao vuci, koji će nas iz zasjede napasti, već kao bezazleni janjci, koji neće drugo nego mir i ljubav. Taki su osobito Rotary clubovi, koji kao da ne traže drugo nego međusobno upoznavanje i zbliženje.

Mi se međutim u braću ne možemo pouzdati. Vuk može promijeniti svoju dlaku, ali nikako i svoju kožu; framažunstvo može mnijenjati svoju taktiku pa će ono — košto sam čitao — pozvati i kat. svećenstvo na suradnju protiv anarhizma; ali neće oni mijenjati svoj osnovni cilj; a njihov je cilj — kako piše Mahnić (Sv. Zaj., 1913, 165). „istisnuti iz svijeta Krista a nadomjestiti ga sa Belijalom. Sav je njihov stoljetni rad strogo upravljen prema tome cilju. Nijedna zapovijed ne silazi k prostim vojnicima iz gornjih.: redova, od raznih.: 33 i velikih Vijeća a da nije uperena protiv kršćanstva, ili tačnije protiv katoličanstva. Danas odalečuju groblja iz mjesta ili pale tjelesa mrtvaca u ime „higijene", a sutra se hvataju škole, iz koje tjeraju vjeronauk u ime slobode, prekosutra predlažu zakon o rastavi braka ili proglasuju slobodu ljubavi".

Nedvojbeno, da i u ruskom komunizmu, kojeg su Marksovi učenici iz Njemačke presadili u Rusiju, framažuni imaju svog udjela; a dokazom nam budi činjenica da u Rusiji kao i u Meksiku oštrica je crv. Internacionale uperena u prvom redu protiv Crkve i njezinih službenika. U Rusiji nastupaju oni radikalno a u Evropi čekaju zgodno vrijeme da obračunaju sa vjerom i školom, košto to već učiniše u Francuskoj. Glavni posao raskršćavanja Evrope je u framažunskim rukama. Značajno je i to, da u Rusiji od 150 milijuna stanovnika tek je jedan milijun pravih pripadnika komunizma.

A što je sva ta javna i tajna organizovana sila uperena proti Boga i njegove Crkve? To je pravi *Antikrist.*

Antikrist „taj čovjek bezakonja, sin propasti, koji se protivi i podiže nad sve što je Bog ili da se poštuje tako da će on sjesti u Crkvu Božju kao Bog pokazujući sebe, da je Bog" (II. Sol. 2). Izgleda da je Antikrist, kao organizovana vojska sila neprijateljskih Bogu, već doista došao na svijet. Mahnić je pred 17. godina u Svećeničkoj Zajednici (1913, 124) napisao ovo: „Antikrist se u svijetu pokazuje već sada, kao moralna ličnost, biva kao jedinstveno organizovana vojska sila neprijateljskih Bogu i Cr-

kvi. Konture ove vojske sve jasnije izbijaju u svjetovnoj organizaciji Internacionale. Jedan duh pokreće ovom organizacijom, jedan je duh oživljuje: duh negacije Bogom objavljene istine i negacija svega pozitivnoga. Marljivo se i ustrajno radi oko osviješćivanja pojedinih članova ove organizacije, poučavajući ih o biti i svrsi njezinoj, o sredstvima i taktici za polučenje određenih ciljeva. I tako se od pojedinačkih svijesti stvara općenita zajednička svijest: svi jedno misle i namjeravaju, svi jedno hoće, za jednim istim teže. *To je Antikrist, koji se u naše doba diže proti Boga i Crkve*". Tako Mahnić; a što bi on tek rekao danas kad je crv. Internacionala na istočnom krilu već započela borbu na cijeloj liniji, od granica Poljske do Pacifika, a na zapadnom frontu, može da se zametne svaki čas?

Antikrist je doista već na svijetu; il barem njegova vojska je već tu. Što da radimo? Protiv Antikrista valja katolicima izaći na mejdan. A kako? Antikristu suprotstavljajući Krista.

Proti crvene internacionale suprostavimo organizovanu vojsku svijesnih katolika.

„Košto Antikrist prestavlja personifikaciju osviješćenih jedinstveno organizovanih Bogu neprijateljskih elemenata, tako treba da se i katolici u Kristu osvijeste i jedinstveno organizuju" (Sv. Zaj. 1913. 124). To je bio neprestani refren Oca hrv. katoličkoga pokreta: organizovati katoličke sile u borbi protiv neprijatelja vjere naše.

Vojujuća Crkva je to uvijek činila. Uvijek je ona osviješćivala, uvijek je vježbala svoje sinove za rat protiv duhova tmine, protiv đavla i njegovih šegrta na ovome svijetu. To čini Crkva i danas uzgajajući i organizujući vjernike u Katoličkoj Akciji. To je katolički tabor. Katolička Akcija „je po svojoj prirodi koordinirana i subordinirana hierarhiji, i tako prima ona mandat i direktive, te sačinjava veliku vojsku vjernika, pokretanu željom da sudjeljuje u apostolatu hierarhije i da prema njezinim odredbama, kooperira s njome u širenju kraljevstva Isusa Krista među pojedincima, obiteljima, i u društvu". (Kard. Pacelli 30/III, 1930 u pismu Augustu Ciriaci, generalnom predsjedniku Kat. Akcije u Italiji). Eto dakle vojske u kojoj se moramo i mi upisati, da u danoj zgodi boreći se i umirući odbijemo napadaj crv. Internacionale.

A kakc je organizovana ta vojska?

Nevidljivi vojskovođa ove Kristove vojske je dakako sam

Isus Krist. U Kristu ucijepljeni po milosti, mi postanemo njegova uda, preko kojih se On bori. Prožeti njegovim duhom, ojačani njegovom moći i mi ćemo, košto su to činili prvi kršćani, istjerati zle duhove, sa ovoga svijeta; i mi ćemo se oduprijeti paklenskoj sili njegovih neprijatelja; i mi ćemo znati umirati; ali umirući i pobijediti. Ovu Božju silu upiti ćemo osobito iz presv. Euharistije; i tada će se obistiniti i za nas ono što je za sebe kazao sv. Pavao: „ne živim ja nego Krist živi u meni"; On živi, On vlada, On pobjeđuje.

Vidljivi naš vrhovni vojskovođa je crkvena hierarhija sa svetim Ocem na čelu. Vođeni od hierarhije jedinstvenim duhom, jedinstvenim sredstvima, k jedinstvenom cilju, jedinstvenom bojnom osnovom, mistično sjedinjeni i utjelovljeni u Kristu po milosti, napose po presvetoj Euharistiji mi ćemo postati prava vojujuća Crkva Kristova na zemlji, nesavladiva njegova vojska, terribilis acies ordinata, koja znade umirati, ali umirući i pobijediti.

Knez Obendorf na sastanku francuskih i njemačkih katolika obdržanom u Berlinu 20—21/XII, 1929, pozivajući Njemce na borbu protiv komunizma rekao je: „Ne mislim na kakvu križarnu vojnu, ili na kakav bojkot, nego na opravdanu obranu naših pravednih zahtijeva, osobito sada kad nikad, nikad neprekinuta propaganda komunizma prijeti našim zemljama i minira Europu. Neprijatelji Crkve se organizuju za internacionalna pustošenja, za internacionalne saveze... Koja čarobna slika: katolici Njemačke i Francuske u dvjema kršćanskim vojskama na obranu svoje vjere i Crkve; jedni i drugi pod svojim slavnim trobojnicama, a povrh svih da zalepršа zajednička zastava Križa Kristova.

Vexilla Christi prodeunt — barjaci kreću kraljevi".

Ali ne samo Francuzi i Njemci već i mi Hrvati katolici.

Sakupimo se oko euharističkog barjaka Isusovog.

Surge domine	Ustani gospode,
Ut dissipentur inimici tui,	Raspršali se neprijatelji tvoji,
Et fugiant adversarii tui.	Razbježali se protivnici tvoji.
	(Num. 10, 35).

Tako su pjevali Izraelci, kad krenući u boj podigli bi Kovčeg Zavjeta da ih on vodi u boj proti neprijatelja.

Kovčeg Zavjeta, koji će katolike objačati protiv unutarnjih neprijatelja: samoljublja, oholosti, neukroćenih strasti, i protiv vanjskih neprijatelja vjere naše, protiv opakog svijeta i crvene

Internacionale, kojoj na čelu stoji Antikrist, biti će presv. Euharistija; Krist naime Bog i čovjek. Sakupimo se dakle mi katolici oko Euharističkog barjaka Isusovog.

Po dno Svetohraništa, tog Kovčega Novoga Zavjeta, u kojem je pohranjena Mana života oboružajmo se oklopom vjere, štitom ufanja a osobito snažnim srcem ljubavi.

Vjera je puna i savršena kad se klanjamo sakrivenom Bogu u presvetoj Hostiji. Oko ne vidi no bijelu priliku, jezik ne kuša nego kruh; ali Isus nam kaže: ja sam tu i mi padamo na koljena. Tu prestaje djelovanje razuma, djelovanje osjetila a ostaje samo djelovanje čiste vjere. Slab čovjek napunja se tu duhom vjere i moću Božjom. Mučenici objačani „hljebom života", u svijetlu vjere gledali bi, kao sveti Stjepan otvorena nebesa; a umirali bi sa riječima: Isuse ja te ljubim, Isuse oprosti im.

Ufanje. Vjera otvoriti će vam Srce Isusovo. Uniđite u to Srce; tu ćete razumjeti da je Euharistija zalog vječne slave — pignus aeternae gloriae. Ako nam Isus daje svoje tijelo za hranu, dati će nam On i druge potrebite milosti da se sa uspjehom uzmognemo boriti protiv pohotnosti tijela, protiv nasrtaja đavla i njegovih šegrta na ovome svijetu. Boriocu treba nade u pobjedu; ta nada boriocu Kristovom najače piri iz tabernakula. U ozračju Svetohraništâ osvježimo se za bojeve Gospodnje.

Ljubav. Euharistija je proslijeđenje Utjelovljenja; Euharistija je neprestana žrtva, koju može nadahnuti i podržavati samo ljubav. Euharistija je dar nebeski, ona je Božja ljubav. I kršćanska duša, kao malo gdje drugdje kao podno Tabernakula, može proćutjeti svu ljubav Isusovu; osobito pak onda kad se u svetoj Pričesti združimo sa Isusom tim izvorom same ljubavi. Božja ljubav sila je najjača, sila je to Božja u slabim ljudima. Ljubeći Krista možemo sve, jer ljubav Kristova ne pozna granica. Ništa, ništa ni život ni smrt, govorio je sveti Pavao neće me odijeliti od ljubavi Kristove.

Vojnici Kristovi pođimo dakle k Srcu Isusovu u oltarskom Sakramentu; ondje ustrajmo u poklonstvu sve dok ne budemo potpuno od Njega osvojeni, njegovim duhom prožeti. Duh je to žive vjere, čvrstog ufanja, a nadasve duh je to žarke i požrtvovne ljubavi. Pristupimo svetoj Gozbi; jer „ova sveta gozba snaga je naše duše, vez našeg duha, razlog našega uzdanja, naš spas, naše svijetlo i ljubav" (Zlatoust). Život Euharistije to je za kršćanina život vjere, koji crpa svoju snagu iz izvora Spasiteljevih, de fontibus Salvatoris. Taj je izvor jednom protekao na Kalvariji, a taj

izvor i sada neprestano teče iz presv. Euharistije i najobilnije natapa sve moći naše duše: razum prosvijetljuje vjerom, volju objačuje ufanjem a srce proširuje ljubavlju; a ljubav, ta kraljica kreposti, ona ih sve omogućuje i sve podržava, sve do herojskog stepena, do svetosti, do mučeništva. Svi se dakle svrstajmo u bojne redove oko Euharističkog barjaka Isusova.

Euharistični kongres u Zagrebu.

Nije bez osobitog Božjeg promisla da su se u zadnje doba tako razvili euharistični svjetski i pokrajinski kongresi; izazivala ih je duboka potreba vojujuće Crkve. Crkva se organizira ne samo u Katoličkoj Akciji, već od vremena do vremena mobilizira ona svoje sile, te ovako javno manifestira svoju vjeru i svoju snagu. Braća Vrau, čiju stogodišnjicu rođenja netom proslavismo i čiji proces za beatifikaciju je već u teku, natrag 80. godina ustanoviše vojsku noćnih stražara Utamničeniku ljubavi. I od onda noćno klanjanje, osobito muškaraca uzelo je takav mah da sada nema ovećeg grada u Evropi gdje se ono nebi obavljalo. Ali Filibert Vrau je bio prvi koji je g. 1880 u Lilli organizovao *prvi svjetski internacionalni euharistički kongres.* Ima dakle tomu 50 godina. Kakav su plod takvi kongresi donijeli; kolike su paklenske osnove osujetili; koliko vjernika očeličili na borbu; koliko uspavanih vjerskih energija osvježili.

I doista Euharistični Kongresi prava su žarišta vjerskog života, javna afirmacija i manifestacija vjere naše. Svečane procesije gdje se na stotine hiljada vjernika slažu u jedan poklik: blagoslovi nas Gospode sa svoje Hostije, to je izlaženje vojske Kristove, sa Kovčegom Novoga Zavjeta, sa presv. Euharistijom, u boj protiv neprijatelja naših. I naše će molbe, košto su to činile molitve Izraelaca, kad bi sa Kovčegom Zavjeta otišli u rat izazvati srdžbu Božju nad neprijatelje vjere naše. *Intonuit de coelo Deus, et Altissimus dedit vocem suam ... et misit sagittas, et dissipavit eos, fulgura multiplicavit et conturbavit eos* (Ps. 17). Zagrmjeti će gromovi i neprijateljski će se redovi smesti i razbjeći na sve strane. I doista sjajne manifestacije Euharističkih Kongresa, gdje na stotine hiljada vjernika stupa pod barjakom Euharističkog Kralja, strah je i trepet neprijateljima Crkve i vjere naše. U tom duhu pohitajmo na naš Euharistični Kongres u Zagrebu, i tuj dajmo razumjeti svima, da mi hoćemo da ostanemo uvijek vjerni Euharističkom barjaku Isusa Krista.

„Ustani Gospode, Raspršali se neprijatelji tvoji,
Razbježali se protivnici tvoji" (Num. 10, 35).

Dr. fra Oton Knezović — Široki Brijeg:

Euharistija i inteligencija.

(Nostrorum hominum doctorum relatio ad congressum Zagrabiensem.)

Eto se po drugi put obdržava euharistijski kongres u Zagrebu, kulturnom, i vjerskom središtu Hrvata. Poslije veličanstvenoga kongresa u Kartagi, u gradu velikoga Augustina, eto nas u Zagrebu. Istina, ne će biti međunarodni kongres, ali ipak imat će neko međunarodno obilježje, jer je to kongres za cijelu Jugoslaviju, a dolaze na nj mnogi izaslanici iz Amerike, Francuske, Čehoslovačke i drugih katoličkih zemalja. Na tom će kongresu naša katolička crkva pokazati svu svoju moć i snagu, iznijet će sav svoj sjaj, da i vanjskim načinom oda Bogu i Spasitelju našemu dostojnu čast i slavu. Mi se nadamo, da će to biti kod nas još neviđen triumf vjere i molitve. Ovom prigodom želim i ja našoj inteligenciji da kažem nekoliko riječi.

Zdrava inteligencija — zdrav narod.

Po prirodi inteligencija je uzrok i duhovni vođa svoga naroda, ako nijesu na putu kakve abnormalne prilike. To je bilo uvijek i kod svih naroda. Je li inteligencija shvatila svoju veliku zadaću, je li savjesno vršila dužnost prema svome narodu — to će i narod biti na duševnoj visini; bit će moralno i materijalno jak. Ako je inteligencija bila duševno zdrava i plemenita, bio je bez sumnje i narod zdrav, čist, jak i prosvijetljen. Ako inteligencija živi duboko razvijenim duševnim životom, živjet će i narod, jer ga inteligencija kao prirodni učitelj i odgojitelj hrani plodovima svoga duha. Je li inteligencija naprotiv bila duševno bolesna i neoplemenjena, otrovala je i narod, te ga bacila u moralnu i materijalnu bijedu. Ne treba za to dokaza, jer je stvar jasna po sebi. Kolikom je narodnom nesrećom urodio ateizam i beskarakternost francuske inteligencije, njemačke, ruske, meksičke i t. d. !? Zar na ruskoj inteligenciji ne leži velika krivica za strahovitu propast ruskoga naroda? I te kako da leži. Svojim pozitivizmom, realizmom, materijalizmom i ateizmom odgojila je lažne učitelje i

nije mogla pripraviti ruski narod, da se odupre sotonskom uništenju i razaranju boljševizma.

Je li hrvatska inteligencija izvršila svoju dužnost prema hrvatskom narodu? Jedan dio jest, ali pretežni dio nije. Veliki biskup Štrosmajer stvorio je naučne zavode, dao mogućnost inteligenciji, da vrši visoku svoju dužnost i da narod odgaja moralno i intelektualno i da ga vodi k materijalnom blagostanju. Nažalost naša inteligencija nije poslušala Štrosmajera, nego je zapadnjačkim ateizmom i degenerisanjem trovala dušu našega naroda, koja ni onako nije bila zdrava radi primitivne zaostalosti i jer je bila zaražena otrovom istočnjačke razbludnosti i mekoputnosti. Rezultat je bio taj, da nijesmo stvorili zdravu i solidnu kršćansku kulturu, da su se naučni zavodi iznevjerili intencijama Štrosmajerovim, da narod nijesmo pripravili za veliki historijski čas svjetskoga rata, da je naša rasa donekle degenerisana u najbogatijim našim krajevima, da je u drugim opet krajevima moralno oboljela, da je ostala neprosvijetljena, jadna i kukavna. Inteligencija nije imala ništa plemenito i sveto u duši, pa nije mogla išta pozitivno da dadne našem narodu.

Euharistija je tome zlu jedini lijek.

Sjećam se dobro riječi jednoga našega uvaženog profesora na zagrebačkom sveučilištu, kad nam je god. 1920. držao predavanja o strujama u modernoj pedagogiji. Kazao je, da se ljudi ne mogu da slože, da li je naime religija odgojni faktor i ukoliko je odgojni faktor, ili nije. Kazao je lojalno: smiješno je od onih ljudi, da poriču kršćanskoj religiji odgojnu snagu, koji ne poznaju tu religiju. Mi moramo konstatirati žalosnu činjenicu, da je velik dio nas kršćanina samo po matici, to jest, kršteni smo, upisani u maticu krštenih, ali mi ne proživljujemo u svojoj duši život religije, ne poznamo je, zato ne možemo pravedno ustvrditi, da ona nije uzgojni faktor. Treba gospodo, povući paralelu između nas i onih, koji svijesno žive dubokim životom te religije, pa da se vidi velika razlika. Religija istinski provedena u život i te kako da je velik i moćan faktor u odgoju čovjeka.

Ovaj moj profesor kazao je veliku istinu pred đačkim forumom i vječna mu hvala zato. Ja želim, da i sva naša inteligencija u duši i javno prizna; ne poznamo svoje religije, jer ne živimo njezinim životom, zato ne možemo biti vođe ni odgojitelji svoga naroda. Zadnji je čas, da spoznamo svoju zabludu, da priznamo veliku istinu, da bez svijesnog proživljenja naše svete vjere nema spasa ni nama pojedincima ni našem narodu. Ni na-

cionalizam ni lažna kultura ni najače materijalno blagostanje ne može zaustaviti neminovnu propast našu, jer ništa od toga ne može odgojiti zdravu dušu i moralnu snagu, a bez nje nema života ni spasa.

Mi moramo biti najprije načistu sami sa sobom: jesmo li kršćani ili nijesmo. Djedovi su nam bili kršćani, narod je naš kršćanski, a i mi smo zapisani u maticu krštenih. Ako smo kršćani, onda moramo biti svijesni i potpuni kršćani. Biti kršćanin znači vjerovati u Krista kao Boga i Spasitelja svoga i biti njegov vjerni učenik. Biti vjerni Kristov učenik znači vjerovati svu njegovu nauku i po njoj živjeti; znači živjeti životom djece Božje, životom milosti, životom, koji nam je Krist donio.

Gdje je taj život božanski, kojim treba da živi svaki svijesni kršćanin? U presvetoj Euharistiji! Treba naime dobro znati, da je plan Božji: „sve obnoviti (učlaniti) u Kristu", kako veli sv. Pavao apostol. Vječni otac na nebu htio je da nam prepoljubljenoga Sina dadne ne samo za posrednika nego i za djelitelja svih milosti: „Otac ljubi Sina i sve mu je predao" (Iv. 3, 35) — „Niko ne dolazi k Ocu osim po meni" (Iv. 14, 6). Kao što nas je Krist otkupio svojom krvlju, tako je postao djeliteljem svih milosti. Šta su te milosti? Život Božanski. Taj život dalo je presveto Trojstvo samo sebi oduvijek, a milosti jesu taj božanski život, koji je uliven u duše pravednika. Taj život ima Krist u svoj punini i on ga dijeli: „Kao što Otac ima život sam u sebi, tako je i Sinu dao da život ima u sebi" (Iv. 5, 26). — „Ja sam život" (Iv. 14, 6). Ovaj bujni život svoj hoće Krist da nam dadne u najvećoj obilnosti: „Došao sam, da imadu život, da ga imadu u obilju" (Iv. 10, 10). Ako želimo živjeti, moramo „iz njegove punine svi crpsti" (Iv. 1, 16). Kako? Po svetim sakramentima i po Duhu svome, koji u nama djeluje, ulijeva Krist taj život u našu dušu.

Važna je istina: nema ni jedne milosti, koja nam je potrebita, a da se ne nalazi u Kristu kao u svome izvoru. Jer On je kazao: „Bez mene ne možete ništa učiniti" (Iv. 15, 5). Ali opet s druge strane „u njemu je skriveno sve blago mudrosti i znanja" (Kol. 2, 3), i to samo za nas. Krist nije samo naše otkupljenje, nego i naša mudrost i pravda i posvećenje (1 Kor. 1, 30). Sveti Pavao hoće da nam najplastičnije objasni vječnu istinu, kako je Krist postao glava svih izabranika, pa iz njega kao iz glave teku sve milosti u udove njegova otajstvenoga tijela prema mjeri, koju je Bog odredio: „A svakom je od nas dana milost po mjeri,

koju je Krist darovao" (Ef. 4, 7). I sam je Krist to zorno kazao, kad je sebe nazvao čokotom, a nas lozama. Zato i veli sv. Pavao: „Sve mogu po onomu, koji me jača" (Fil. 4, 3).

Ako dakle hoćemo da živimo božanskim životom, to možemo samo po milostima, koje su u Kristu Isusu. Bez njega i izvan njega, bez njegovih milosti nema spasenja. On je jedini put, koji nas čuva od zabluda i propasti. On je jedina nepogrješiva istina, koja nas štiti i čuva od tame i stramputice, On je jedini i samo On život, koji nas spasava od smrti: „Ja sam put, istina i život" (Iv. 14, 6).

Inteligencija i kongres.

Inteligencija naša mora biti svijesna, da je svojim ateizmom, indiferentizmom ili aktivnim napadajem na vjeru velike uvrede nanijela G. Bogu. I narod zaveden razornim radom i zlim primjerom naše inteligencije, također je mnogo nepravda nanio Spasitelju Isusu i još mu ih uvijek nanosi. Te se uvrede nanose javno, nanose ih pojedinci i cjelina. Te nepravde treba popraviti, te uvrede treba okajati i opozvati. Bogu moramo dati zadovoljštinu javnim ispovijedanjem vjere u Spasitelja svoga, a moramo tu vjeru proživljavati i u svojoj duši. Tu je inteligencija pozvana u prvom redu. Njezina je sveta dužnost, da pođe stopama svijetloga bana i sveučilišnoga profesora dra Josipa Šilovića, koji je nedavno na dočeku u Đakovu kazao značajne riječi: katoličku sam vjeru primio od svoje majke seljakinje, a nitko ne može tako živo vjerovati kao seljak. I uvijek sam klecao pred svojim Gospodinom i radi sebe i da pokažem našem narodu, kako gospodin i naobražen čovjek ne mora biti bezvjerac.

Živu vjeru u Gospodina treba da inteligencija javno posvjedoči pred Bogom i našim narodom baš prigodom ovoga kongresa. Moramo znati, da nema čina, kojim bismo mogli jače i intimnije posvjedočiti vjeru svoju, nego što je presveta Euharistija, t. j. sveta pričest. Nema uzvišenijega čina vjere nego pobožno vjerovati u Božanstvo i čovječanstvo Kristovo u presvetoj hostiji. Dužnost je inteligencije, da što više poradi za sjaj kongresa, da na njem sudjeluje u što većem broju, da bude na ruku prostom svijetu i da ga što više dovede na kongres.

Na kongresu treba da se pokaže sva naša snaga, kultura i katolička svijest. No ta će se svijest očitovati ne toliko vanjskim sjajem i blještavilom, koliko nutarnjim preporodom naše duše. Skrajni je čas, da odbacimo staroga tjelesnoga čovjeka sa svim

djelima grijeha i tmine i da obučemo novoga duhovnoga čovjeka, koji je stvoren u istini i pravdi, koji posvećen i preporođen u Kristu Isusu. Vjera naše inteligencije mora biti razvijena i živa, kako to odgovara njezinom intelektualnom razvitku. Židovi su vjerovali u Kristovo Božanstvo, kad su vidjeli velika čudesa, na pr. umnožanje kruha u pustinji, ali mnogi ga ostaviše, kad im je kazao: „Ja sam kruh života, kruh, koji je s neba sišao." Nijesu ga mogli shvatiti i ostaviše ga zauvijek. Kada nama Krist pokaže malu česticu kruha i malo vina i reče nam: „ovo je tijelo moje, ovo je krv moja", i naš razum to pobožno primi, bez obzira na naša sjetila, te je pripravan da stupimo na svetu gozbu i blagujemo Spasitelja, tada smo izvršili najveći i najsavršeniji čin vjere. Pobožna pričest nije samo akt razuma nego cijeloga našeg bića te nas dovodi u najsavršenije jedinstvo s našim Bogom i u zajednicu djece Božje. Aktivno, sudjelovanje u javnoj službi Božjoj, sv. misi, u primanju sv. sakramenata i crkvenih molitava usavršuje našu vjeru i sili nas na javno priznanje Božanstva Kristova.

Inteligencijo hrvatska! Ako priznaješ, da si inteligencija kršćanska, tada iz toga principa moraš povući sve logične posljedice. Nije kršćanin onaj, koji je kršten, nego koji aktivno živi životom kršćanskim, jer sv. Jakov kaže: vjera je mrtva bez dobrih djela. Zato, inteligencijo, ako želiš živjeti, ti i sav narod naš, tada upamti Kristove riječi: „Ja sam kruh života; tko k meni dolazi, ne će ogladnjeti, i tko vjeruje u mene, ne će ožednjeti nikada" (Iv. 6, 35) — „Zaista, zaista vam kažem: Tko vjeruje u mene, ima život vječni. Ja sam kruh života. Ovo je kuh, koji s neba silazi, da ne umre, tko od njega jede. Ja sam kruh živi, koji sam s neba sašao. Ako tko jede od ovoga kruha, živjet će uvijek; i kruh, koji ću ja dati, tijelo je moje za život svijeta.... Zaista, vam kažem: Ako ne budete jeli tijela Sina čovječjega i ne budete pili krvi njegove, ne ćete imati života u sebi. Tko jede tijelo moje i pije krv moju, ima život vječni, i ja ću ga uskrisiti na sudnji dan. Jer je tijelo moje doista jelo i krv je moja doista pilo. Tko jede tijelo moje i pije krv moju, ostaje u meni i ja u njemu". (Iv. 6, 47-57)

Kako bi to bio divan i edifikatoran prizor, kad bi naša inteligencija u velikom broju pred narodom primila sv. pričest, kad bi postala apostol Euharistije u našem narodu, kako bi se osjetio snažan preporod i bujan duševni život u pojedincu i cijelom društvu, kako bi divno oživjela vjera u narodu našem! To, je svrha euharistijskoga kongresa, to je dužnost inteligencije.

Cikojević fr. A. — Makarska.

Pjesma i Euharistija.

(Poesis et Eucharistia)

Vas život pjeva suncu.

Ljudi su vazda imali sunce u velikoj cijeni. Pošli su često puta i dalje pa su mu pripisivali božanska svojstva, ili barem ono je bilo mjesto pristojno za stan bogova. Ovo nam je jasno iz mitologije starih naroda koji su u suncu gledali više biće. I danas to biva kod naroda koji nisu imali sreće da budu djeca kršćanske kulture i napretka.

Nije tomu čuda. Kada crna noć padne na ovu zemlju, rekao bi neka tjeskoba pada na našu dušu. Istina, na nebu svjetlucaju biserne zvijezde, a među nje izšeta često puta blijedi mjesec, pa sve to pruža našemu duhu neki osobiti duševni užitak. Ali, sve to još nemože poništiti tugaljivoga utiska, koga na nami proizvađa tama noći, stvarajući na svakomu koraku našoj fantaziji utvare pune strave.

Dočim u sasvim drugomu duševnomu stanju nalazimo se o rumenoj zori, kada se iz njezina krila rađa sunce puno sjaja, topline i ljepote. Eno već njegove zrake titraju po nebotičnim gorama, pa se spuštaju dragama, proplancima, poljima, otočjem i morem. Na sjajnim zrakama trepere kapljice rose na lišću i cvijeću, rekao bi najsjajnija zraka bisera razasuta bogatom rukom. Zemlja, koja se okitila zelenim lišćem i cvijećem. Kroza nju vijugaju rijeke, potočići žubore, a nad ugodnim poljskim sagom dižu se u vis lakokrile ptičice, pozdravljaju sunce i bijeli dan, njegovo čedo. Pravom je Stjepan Ilijašević naš pjesnik o tomu pjevao:

Što vesla vodom, i u prahu gmiže,
Što pjeva čučeć na vrhuncu grane
Što leti mišlju nebu nad oblake
Sve ti se divi.

Ali, nije sunce samo da se divimo, jer na njegovim zrakama, poslije tamne noći, dolazi do izražaja sva ljepota svijeta i života na njemu. Nego još u njemu gledamo neposredni uzrok

toga života i ljepote. Ova cijela naša zemlja čini nam se jedan ogromni mekanizam, čiji dinamo razvija kolosalnu djelatnost u svakomu životnomu zrncu, stanici i u svakoj hemičnoj kombinaciji, pa izvađajući razne stvari, često puta oprečne, doprinose općoj veličini i ljepoti. Pogon ovomu silnomu dinamičnomu mekanizmu daju sunčani zraci i njihova toplina. Da nije sunca i njegove topline na svijetu bi vladala vječna zima, koja bi ubila klice života na njemu. Mjesto cvatnoga perivoja na njoj, gledali bi ukočenu vječnu santu.

Stoga je svakomu milo sunce. Stoga na njegovu uranku sve veseljem diše i sve, rekao bi, pjeva njemu veličajnu himnu, kojoj mu kažu: ti si sunce drago dobrotvor naš, jer nas zrake tvoje osvjetljuju probuđujući u nami život, koga nam je Bog dao. I ovaj glas diže se sa snježnih veličajnih brda, sa zelenih ubavih gora, sa prostranih polja i sinjeg mora, od svake stvari koju griju sunčani zraci, do onog malog ljubičinog cvijetka koji u šikari miri. I onaj njeni tihi, nenatkriljivi miris jest duboki uzdisaj zahvalnosti nevinog cvijetka, jest veličajna tajna pjesma svijetlomu suncu.

Nije onda nikakovo čudo da su se prevarili ljudi i gledajući onu usijanu zvijezdu našega neba i zamjerne pojave života, kojim je uvjet njegova toplina, da su pomislili u svojoj naivnosti, da je ono ili najsjajnije boštvo, ili sjedište najboljih bogova.

Krst je sunce na duševnom nebu.

Tamo u vječnosti nalaze se razlozi svakoga bitka. Bog je vječni graditelj, koji je zamislio veličajnu osnovu vasione i bitak svake stvari, koja bi ju iščinjala. Njegova djelotvorna, plodovita volja, htjela je da sve one vječne zamisli u vremenu izvrši. Znademo, da pametni ljudi najprije zamišljaju što je glavno — prvo. Zatim dolazi drugotno, što služi za ljepotu i ures glavnoga. Kod vječne mudrosti pogotovo morao je takav proces biti, jer naše stvari i naši radovi samo su sjenka puta Božjih i njegova rada. I ako u Bogu neima prvoga i posljednjega, jer je kod njega sve jedan čisti, vječni čin, koji nije mjeren vremenom, to ipak, gledajuć na prvenstvo naravi moramo reći: u njegovu vječnomu planu, koga je u vremenu imao ostvariti, prvo, glavno mjesto zauzimao je Krst kao utjelovljeni Bog. On je imao saći među ljude da njihovim životom žive, i ujedno da bude suncem njihovim dušama. Istina, život u Edenu bio je krasan, jer je istočna nevinost nadvisivala sve materijalne krasote onoga rajskoga, ubavoga kraja.

Ali sve te ljepote bile su radi Krsta, koji je imao doći, pa se je ona sreća imala upotpuniti njegovim upućenjem. Kad je onika sreća dolazila dušama prvih roditelja od onog vječnoga sunca, koje je imalo sinuti u zemaljskomu raju, kolika je morala sreća izliti se svrhu onih sretnih kraja i sretnih duša kad bi kralj Krst ustanovio svoje dvore u zemaljskom raju da s njizih svijetli, miluje i ljubi. Nad Edenske ravnice uzdizao bi se Krstov čisti, nedohitni duh. Sa njega letili najčistiji uzdisaji gori k nebesima, kao najviši čini kulta i adoracije Presv. Trojstvu. U tako uzvišenoga Krsta gledale bi bez prestana svete duše, a iz njih dizala bi se pobožna čuvstva, uzdisaji, želje, plameni ljubavi tamo k Isusu, k njegovoj duši. A On, kralj cijele vasione, sve one uzdisaje, želje i plamenove sjedinjivao bi sa svojim osjećajima, željama i ljubavi, iz kojih bi se porađala nedohitna, skupna himna u Krstu koju duše Krstu i preko Krsta Bogu daju. Pred ovom uzvišenom pjesmom gubili bi se žubori potočića, disaji cvijeća i sviju prekrasnih ljepota edenskoga svijeta. Ovaj nazor bogoslovaca, kojim prednjači tankoumni naučitelj, nami je ugodan jer je strogo logičan i jer samo stvaranja svih stvari u njemu stiče jači smisao, veli Faber.[1]

Kad je Krst preodređenik i prvi između sviju stvari kojim je Bog dao bitak, onda je posve logično, da je Njegova Majka poslije Njega prva preodređenica. Jer dok je on imao kao čovjek doći da bude životno sunce dušama, morao je imati i svoju tjelesnu majku. Tako je Marija poslije Krsta prvo stvorenje, pa je spoj njezine duše sa dušom Njezina Sina imao biti tako uzak, intiman, da od toga višega spoja nemožemo da zamislimo među dušama Svaki kucaj njezina srca, svaki plamen ljubavi, odgovarao bi kucaju i ljubavi Isusova srca, pa bi slava i hvala, koju bi duša Marijina davala Bogu, natkriljivala najviše duševne zanose cijele vasione i razumnih bića u njoj. Njezin čisti, nikad neokaljan uzdisaj bio bi virtuoz u onoj nepojmljivoj glazbi uzdisaja upravljenih Krstu, duhovnomu suncu, a preko njega Bogu stvoritelju kao dužni čin duboke religije.

Drukčija aplikacija.

Ova vječna odluka preodređenja Krstova imala je sasvim drukčiju aplikaciju, u pretpostavci istočnoga pada. Mjesto Krsta slavnoga u Edenu, punu sreće, došao je On na svijet pun trnja, suza prokletstva. Ljudi su bili u skrajnoj bijedi, a bijednika

[1] Il santo Sacramento str. 46—47.

tek onaj razumi, koji je i sam okušao bijedu. Stoga je on, kaže Pavao[2] uzeo oblik sluge, podloživši se siromaštvu i nevoljama. Špiljica betlemska dala mu je jaslice za zipku, a majčine čiste grudi štitile su ga od zimskoga leda. Tijekom cijeloga života oskudica i trpljenje bile su najvjernije pratilice njegove. Koliko je suza prolio? Koliko je bolnih uzdisaja k nebu podigao?

I Marija, uzvišena majka nedolazi sada kao sjajna gospoja raja zemaljskoga, nego kao dijete ove tužne zemlje i suzne doline. Sreća i sudbina njezina Sina i njojzi u dio pada. Stoga nam je Pismo pokaziva u Nazaretu punu siromaštva i bijede, poniznu i povučenu u svetište nazaretske kućice, gdje se u skromnosti moli Bogu, od koga ni časa svoga života nije bila odijeljena.

Ovo sve je Krst učinio radi duša koje su se našle u bijedi. On prvi preodređenik Božji hotio je pružiti ruku svojoj braći, hotio je postati u bijedi sjajno sunce, da ih svojim zrakama grije i oplođiva svojim Božanstvenim životom.

Koracao je najveći čovjek vjekova zemljom, koju je Bog obećao Abrahamu, Jakovu i njihovoj djeci u siromašnom odijelu, ali ispod onih siromašnih haljina kucalo je najveće srce puno samilosti i ljubavi prama bijednim dušama. U onomu, onda umrlomu tijelu prebivala je duša puna dobrote, blagosti i milosrđa. S njegovih prsiju sipale su zrake, koje, dajući božansko svijetlo, donosile su toplinu i ogrijev. I odmah su duše očutile ovo svijetlo i toplinu. Griješnici puni rana okupljali su se oko njega. Licumjerci i farizeji su mu to u grijeh upisivali govoreći: eno sa griješnicima blaguje.[3] Ali na njihove riječi nije se on osvrćao, a ni griješnici nisu marili za njihove uvrijede, nego su rastvarali latičice svoje duše ovomu novomu svrhunaravnomu suncu. A ono ih je milovalo zrakama svojim. Energija njegova u njima je probudivala novi život. To je zapravo Njegov život prenešen na njihove duše. Moderni ljudi kažu, da je u svakoj travki, cvijetku, stablu povezana sunčana energija. Da li je to dobro rečeno? Kako bi bile povezane energije sunca u onomu što sunce nije? Zar se ne bi bolje kazalo, da se je ono stablo, cvijetak, razvilo svojim nutarnjim životom na zrakama sunca i njihove topline? Nu ovo drugo sunce — Krst Gospodin, nadmašuje mnogo, neizmjerno naše materijalno sunce. Njegov nutarnji život salazi u duše, posvećiva ih, oživljava uzdižući na novi svrhunaravni život. Stoga je on svijetu

[2] Filip. 2, 7
[3] Mat. 9, 11

naglašivao veliku istinu: ja jesam život. Zato je on govorio: tko vjeruje u mene... rijeke će žive vode poteći iz njegova tijela.[4]

I sve duše koje su čistom namjerom došle u blizinu ovoga vječnoga sunca osjetile su oblakšanje boli, suza i križa. Sve ovo sada nije bilo tako gorko, niti je nosilo na sebi oznaku proklestva, nego je poprimilo cijenu uzvišenoga dobra, zasluga i blagoslova. Sretne su duše postale, jer u svojoj blizini imale su Krista, pa su ga blagosivljale, jer ih je učinio vrijednim svoga života i križa. Iz dubine njihova srca letili su uzdisaji puni pobožnosti, a oni nisu bili drugo, nego jedan estatični, mistični zanos, estatična mistična pjesma duše Isusu Bogo-čovjeku, suncu duša i vrhunaravnog života u njima.

Nutarnji zanos nužno traži vanjsku pjesmu.

Čovjek je sačinjen od dvaju elemenata: duše i tijela. Među njima je intimno jedinstvo, jer duša je forma tijelu, a to znači da bez nje ne bi bilo tijelo tijelom. Ona iščinja, oživljava njegove stanice, uda. Stoga sve što se u duši zbiva nalazi odjek u tijelu, a što u tijelu biva odgovara u duši. Tako tugu ili veselje duše čitamo u očima, na licu. Isto tako boli ili zdravlje tijela poništavaju polet duše, ili daju nove snage i elana za plodovitost duševnoga rada.

Duša u blizini Krstovoj ćuti uticaj njegova božanskoga života i ljubavi. Ovaj uticaj sabire njezine snage, pa se diže u mistični zanos, koji nije drugo nego ushit i pjesma duše Krstu, suncu vrhunaravnoga života.

Ali ovaj ushit ne ostaje samo u nutrini, nego se nužno ispoljava i na tijelu, na koje se prolijeva neka nevinost, milina. Mi na njemu čitamo blaženstvo, koje vlada u nutrini po Krstovoj milosti. A onaj zanos, uzdisaj, ona nutarnja pjesma Krstu Kralju nalazi reperkusiju u vanjskomu zanosu, koga zovemo pjesmom.

Kad je Marija začela Sina Božjega, njezina duša bila je opojena mističnom slašću videći se ujedinjena kao majka sa Sinom Božjim. Od onoga časa njezino stanje duše postalo je trajno estatično. Njezina čustva bila su najvelebnija pjesma, koju može da začme stvorena duša. Sve ovo nije moglo da ostane u nutrini i da ne prodre elementarnom snagom u vanjštinu. Stoga je Marija ispjevala svojim djevičanskim ustima najljepšu pjesmu, koju je

[4] Ivan 7, 38

ova zemlju nebu dala: Magnificat anima mea Dominum. Et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.

Dobri pastiri stupili su u Betlehemsku špiljicu. Duboko, pobožno čustvo obuzelo im je duše videći maleno Božansko djetešce u krilu majčinu. Anđeli su pjevali od njih dosad nečuvenu pjesmu I kod njih nutarnja čustva prodrla su vani, pa su i oni pjevali anđeosku pjesmu: Slava Bogu na visini, a mir ljudima dobre volje.

Starac Šimun boravio je u hramu zadubljen u misli o obećanom Mesiji i njegovu dolasku. Njegovu nutarnjost izjedale su želje neka već jednom dođe, neka bi ga ugledale njegove oči. Oh kakova i kolika bi to sreća bila! A kada ga unese Marija sa svojim zaručnikom u tempal, stavi ga na ruke njegove. U tili časak svijetlo djetića Krsta rasvijetli njegovu dušu i on ga poznade. Onoga časa nađe se u estatičnomu stanju mističnoga zanosa i bogoduhe pjesme. I ovaj zanos neodoljivo prodire vani i on izreče velike riječi zaljubljene duše, koje svećenici svagdano obnavljaju: Nunc dimittis servum tuum in pace.

Marta i Marija silno su voljele Isusa. Ova je k njegovim nogama padala da ih ljubi, da ih pere svojim suzama. Gutala je svaku riječ njegovu kao onoga koji život vječni ima u sebi. Stoga je rekao Isus da je Marija najbolji dio odabrala. Kako su njezina čustva bila velika prama Isusu jasno nam očituje njezina živa želja da ga nađe mrtva, da ga poljubi izkazujući mu religijsko poštovanje. Mi nismo živjeli sa Marijom Mandalinom, pa nismo mogli čuti niti njezina glasa. Ali da možemo zaći u ona davna vremena, da nam je dato da možemo faktično gledati u nje, zacijelo vidjeli bismo ovu svetu ženu u najuzvišenijem duševnomu zanosu. Čuli bismo kako njezina usta pjevaju najmiliju pjesmu Krstu njezinu zaručniku. To isto kažemo o Salomi i drugim pobožnim dušama, koje su nosile u srcu Isusa.

Tantum ergo Sacramentum.

Izaija gledao je proročkim duhom u budućnost pa je vidio sjajnu, veličajnu palaču, uzdignutu na vrhuncu brda. Ona je gospodarila vrhu sviju brežuljaka i kraja, a k njoj su grnuli svi narodi svijeta da nauče kako će koracati putima Gospodnjim.[5]

Ovo što je Izaija u davnini vidio prije nego je Krst došao na svijet, ispunilo se je njegovim dolaskom kada je osnovao svoju Crkvu.

Još za svoga života mislio je o njoj, jer joj je naumio po-

[5] Izaija 4

vjeriti svoju ljubav, sebe sama; jer je imala da ostane mjesto njega, u kojoj će on na krilu njezinu poraðati djecu, a ona će nositi na sebi sliku Krstove nevinosti, svetosti i dobrote. Stoga je Petra pripravljao za njezina vodića kad mu je kazao da će na njemu sagraditi svoju Crkvu, koju neće nadvladati vrata paklena.

Onda, kada je vojnik digao svoju ubojnu sulicu i probo srce Krsta visećega na križu, iz njega je sinula njegova zaručnica puna sjaja i miline, puna dobrote i čednosti. Nikada onakova zaručnica nije se pojavila na svijetu. Nikakva nije zavrijedila ljubavi svoga zaručnika kao što je ova zaručnica Krstova, jer nikakva nije učinak i čedo ljubavi zaručnikove, kao što je Krstova zaručnica. I on joj odmah predade sva svojstva svoja neka je uzvise i kite, a zatim i sama sebe da počiva u naručaju njezinu i s njom da preporađa svoju djecu na život vječni. To je ona uzvišena kuća Izaije proroka osnovana na brdu ovoga svijeta, koja dominira svim veličinama njegovim. Sa svih kraja svijeta ljudi gledaju u nju i vide kako tabernakul — svetište podignuto u njenoj sredini, koga ona brižno čuva po svojim svećenicima. Unutra u tabernakulu mala se ostija bijeli. Iz nje svijetle najsjajnije zrake i padaju na svijet A zrake su, uz sjajnost, blage, tople i vruće. Šta je sjajnost zraka sunčanih, šta je njihova toplina prama svijetlu i toplini ovih zraka? Nitko nemože takovih zraka dati nego vječno sunce, Riječ Božja, koja u onom tabernakulu i maloj ostiji ima trajno sjedišta.

Onim svijetlom i milinom zamamljene duše lete onomu svetohraništu, prstićima vjere dižu oni mali zastor krušnoga oblika, i vide kako ondje sjedi na svomu prijestolju Krst Sin Božji i sin Marijin. Tu je onaj Krst koji je hodao po Galileji i Samariji vršeći poslanstvo svoje; Krst, koji je učio i svjetovao; milovao i ljubio, ozdravljao i opraštao i koji je napokon bio žrtva na križu za sreću duša. Ono veliko srce koje je nekoć onako jako ljubavlju gorilo i bilo izvorom nebeske ljubavi u dušama i sada pod onim malim zastorom jednako miluje, ozdravlja, prašta, ljubi i u ljubavi užiže.

A radostne su one brojne duše okupljene oko njegova novoga prijestolja, jer ih svijetlo njegovo jače obuzimlje a vatra užiže. I one ljube, silno ljube onu malu ostiju. Na onoj ljubavi cvjetaju nebeski cvjetovi: poniznost, čednost, nevinost, djevičanstvo — svetost. Dà, to je uzvišena kuća posuta najkrasnijim cvijećem koje uzgaja ono uzvišeno sunce u maloj ostiji. A oni krasni cvjetići opojeni ljubavlju svoga zaručnika u zanosu pjevaju:

Pange lingua gloriosi
Corporis misterium.

Ona žarka zanosna pjesma odzvanja preko brda svijeta da raznosi slavu one bijele ostije. Ali pakao nemože podnijeti slave Krstove niti njegova sjaja. Već mu je jednom za života rekao: Što ja imam s tobom, Isuse sine Boga svevišnjega? Zaklinjem te Bogom ne muči me.[6] Ta ista protivnost u njemu je trajna. A pakao ima svoje djece, službenika među ljudima. Neki su to iz neznanja, uzgoja strasti predrasuda koje nisu mogli svladati, a neki su to iz pervezne duše. I pakao se je digao sa službenicima svojim, hoće da poruši onu uzvišenu kuću na brdu svijeta, poništivši u njoj tabernakul sa svetom ostijom. Što će to, svijetlo, kažu, što nam ne dade od sjaja gledati. Šišmiš voli tamu, bježi svijetlo. A oni mali cvjetići, ona nevina dječica čiste Krstove zaručnice svijaju se ručicama oko onoga tabernakula. Pakao sa sinovima svojim udara oštrim načem. Ispod njega puši se sveta nevina krv Krstovih mučenika i mučenica, a s njihovih usta u zadnjemu času života razliježe se bogoduha pjesma:

Pange lingua gloriosi
Corporis misterium.

A ona zadnja pjesma Krstove dječice blagoslovljena je bila, jer kršćanska kultura osvaja svijet. To je svijetlo one male ostije i Krsta kralja u njoj. Njegovim svijetlom i kulturom nužno dišu i oni, koji još njegove nisu ovčice. Zaručnica pako euharistijskog Krsta, poslije pretrpljenih muka, sličnih Krstovim, ostavlja katakombe, gdje se je za čas skrila, i jednako stoji na vrhuncu brdâ, koje dominira svijetu, a njezinim dvorim ori se gromorna pjesma euharističnom suncu:

Tantum ergo Sacramentum
Veneremur cernui.

Na glas ove bogoduhe pjesme tresu se stožeri, i ljudsko koljeno spontano se na poklon giblje.

Krst u ostiji novo sunce

Zadnja večera, koju je Krst blagovao sa svojim učenicima od presudne je važnosti za cijeli svijet. Navješćenje anđela Gabrijela, pristanak Marijin, spilica Betlehemska, u kojoj se je rodio Krst Sin Božji i Marijin, dali su pravac novi povijesti ljudstva i duša. Isto tako zadnja večera ostavila je takav utisak, proizvela takav čin oko koga će se okretati unapred koraci duša i njihova povijest.

[6] Marko 5, 7

Taj čas Isus je navješćivao prije pripravljajući svoje apostole za tako veliko otajstvo, koga nije bilo lako shvatiti još neuzgojenim ljudima, kod kojih je još kolebala vjera, tako da ih je Isus prekarao da su male vjere. Kad je silno mnoštvo naroda zamamljeno njegovom vanrednom riječi, slijedilo ga u pustinju, on ih je tamo čudesno sve nahranio pomnažanjem male jestbine, koju je imao na raspolaganje. Taj čudnovati učin bio je preteča zadnje večere i njegova sakramentalnoga tijela na njoj. Jer sutra dan, kaže nam sv. Ivan,[7] opet narod nagrnu u Kafarnaum, da bi opet dobili obilatu hranu od njega. Ali on im reče: „Starajte se ne za jelo, koje prolazi, nego za jelo, koje ostaje za život vječni, koje će vam dati Sin čovječji". A kada mu oni pohlepno rekoše: Gospodine, daj nam svagda ovaj kruh, Isus im reče: ja sam kruh života; tko dolazi k meni, neće ogladnjeti, i tko vjeruje u mene, neće nikad ožednjeti. Židovi nisu razumjeli njegovih riječi. Mrmljali su. A Isus im je opet kazao: Ja sam kruh života... Ovo je kruh, koji s neba salazi, da tko od njega jede ne umire. Ja sam kruh živi koji sam s neba sašao. Ako tko blaguje od ovoga kruha, živjet će do vijeka, i kruh, koji ću ja dati, tijelo je moje za život svijeta.[8]

Ove riječi nisu mnogi razumjeli. Taj govor bio im je previše težak pa su odstupili od Isusa. Ali Isus nije odstupio od svoje namjere, jer je on došao da dade život, a taj život morao je biti dušama sakramenat oltara. Ljudi su nužno trebali sunca. To je on bio u ljudskomu liku. Ispod onoga vanjskoga odijela tijela disala je velika duša puna plemenitosti i dobrote. U nju se salivala sva dobrota i svijetlo Božje, pa je Krst bio sunce dušama i cijeloj vasioni. Sada je trebalo da dođe drugo sunce, trajno do skrajnih vjekova, ali onako isto žarko, veliko i blagoslovno. Ili bolje trebalo je da ostane ono isto sunce, samo u drugom, poniznijem obliku, po komu će moći ne samo grijati i svijetliti onima, koji su u njegovoj blizini, nego koje će zaći u intimnost nutarnjosti duše, s njome se ujedinjivati i svoj život prenositi u nju da se ispune njegove riječi: tko blaguje mene, živjet će zaradi mene.[9]

Ovaj dan željno je očekivao Isus, jer je imao biti dan najviše njegove ljubavi. U dvorani vladala je skrajna tišina. Svi učenici nisu znali, ali kao da su slutili da se nešto velikoga, nepojmljivoga događa. Je li Marija bila prisutna? To mi neznamo. Mno-

[7] Iv. 6, 24
[8] Iv. 6 —
[9] Iv. l. c.

gi misle da jest. Kako mu drago bilo, mislimo da je njoj Krst barem očitovao svoju namjeru. Oh kako je Marijina duša trepetala od estatičnoga izhita pred tako velikom zamisli, koju je one noći izvađao Isus. A on je uzeo bijeli kruh i pretvorio ga u se. Uzeo je kupu sa vinom i pretvorio ga u svoju krv. Onoga časa pod bijelim oblikom kruha nađe se njegovo božanstvo, njegova duša sa svojom plemenitosti, dobrotom, milosrđem, sa svojim djelima, zaslugama, sa svijetlom i ljubavi, koja prosvijetljiva svijet i grije duše. Zatim daje učenicima neka blaguju presv. Tijelo Njegovo. I Apostolima bio je tvrd taj govor, ali ga nisu ostavili jer su imali pouzdanje u njega, pa su mu preko usta Petrovih rekli: Gospodine, kome ćemo ići? Ti imaš riječi života vječnoga.[10] Ali sada kada su vidili što Isus radi, kada su ga primili u svoje prsi razumili su njegovu riječ, jer je Isusovo božanstvo, Isusova duša puna ljepote i uzvišenih kreposti bila ujedinjena s njihovom. S nje su padale zrake svijetla, milosti i ljubavi, pa je vječni život strujao u njihovoj nutrini. Oh koja sveta čuvstva rojila su se u njihovu srcu, a oni su bili učinci onoga, do sada neokušanoga estatičnoga stanja njihova duha.

U tomu najsvetijemu času punu tajnosti i šutnje, čuju se riječi Krstove: Ovo činite na moje uspomenuće. A to će reći: Petre i moja draga djeco. Ja odlazim od vas. Ja sam život i sunce dušama. Taj život i sunce treba da ostanu trajni. Ja ga sad prenosim preko vaše riječi pod oblik kruha i vina. Kruh i vino posvećeno Vašom vlašću koju Vam dajem, biva život i sunce svijetu — bivam ja sam. I onog časa bješe podignuta sveta ostija da bude novo sunce svijetu.

Krst je veliko djelo ljubavi učinio kad je pod oblik umrloga čovjeka sakrio svoje božanstvo da njegova dobra dijeli preko njega. Tomu epohalnomu događaju pjevali su anđeli bogoduhu pjesmu. Još veće djelo ljubavi učinio je Gospodin kada je sakrio samoga sebe pod oblik kruha, da može postati životna hrana dušama. Kori anđeoski zapjevali su pjesmu onako žarku, poletnu i poniznu kakovu pjevaju Vječnoj Riječi u Boga.

[10] Iv. 6, 68

Fr. R. R. —

Euharistija središte teologije.

(Explicatio imaginis sic dictae „Disputa del Sacramento")

Rafael Santi (1483—1520) spada među najveće slikare svijeta. Kroz kratko vrijeme svoga života stvorio je mnogo umjetničkih djela, od kojih su, prema umjetničkim kriticima, najljepše slike na živome (affreschi) u tako zvanoj Camera della Segnatura. Camera della Segnatura spada među sobe u trećem katu vatikanske palače, prama dvorištu zvanom Belvedere. Ove su sobe poznate pod imenom „Stanze di Raffaello". Camera della Segnatura zove se tako, ili jer je bila određena za privatnu biblioteku pape Julija II., u kojoj bi on kao papa potpisivao akte, ili jer je bila određena da bude sjedište vrhovnog sudišta Svete Stolice.

Mladi Rafael Santi počeo je slikati svoje „Stanze" god. 1508, a dovršio ih je 1511. U Camera della Segnatura prikazao je četiri fakulteta sredovječne znanosti: poeziju (Parnas), jurisprudenciju, filozofiju (Atenska škola) i teologiju (Disputa del Sacramento). Nas posebno zanima slika teološke znanosti (Divinarum rerum notitia), koju danas zovu „Disputa del Sacramento", a mi je donosimo na pročelnoj stranici.

Glavna ideja.

Rafael je označio glavni sadržaj svoje slike sa riječima „Divinarum rerum notitia", pa bi neki rekli, da Disputa del Sacramento označuje teološku spoznaju, teologiju kao znanost (Boving R., St. Bonaventura und der Grundgedanke der Disputa Raphaels, Franziskanische Studien 1914. 1,2.).

Drugi misle da je glavna ideja silazak Duha Svetoga na Crkvu. Treći govore, da je Rafael htio umjetnički prikazati pisanje sv. Mise. Kad čujemo talijansku riječ „Disputa", onda nam odmah dolazi na pamet ideja prepirke, pravdanja, polemike, pa bismo rekli, da se na Rafaelovoj umotvorini crkveni naučenjaci pravdaju, prepiru o najvišoj tajni u Crkvi Krstovoj, o presv. Euharistiji. No ovdje se ne prepire, ovdje se ne pravda. Zato je riječ „Disputa" dosta nesretno izabrana. Naprotiv na Rafaelovoj slici vlada sveti mir, osnovan na jednoj misli, na jednom predmetu, na presv. Euharistiji. Ideja, koja izbija iz Rafaelove Dispute jest proslava presv. Sakramenta ili saobraćaj neba i zemlje preko Oltarskog Sakramenta. Nebo se i zemlja sastaju ,da slave, da se dive najvećem čudu Spasitelja svijeta. Onome, koji pomnjivo promatra ovu veliku umotvorinu, odzvanja jedan glas iz duša svih prikazanih lica, koji se ori nebom i zemljom: „Svetotajstvu dakle tome — Tantum ergo sacramentum".

Presveto Trojstvo.

Na Rafaelovoj Disputi razlikuju se dva dijela, nebeski i zemaljski. Pjesmom „Svetotajstvu dakle tome" koja kao da se ori nebom i zemljom na ovoj slici, daje se slava Bogu Trojedinome. U nebeskom dijelu kao centralna točka prikazano je Presv. Trojstvo. U nadnebeskim visinama pokazuje se Bog Otac, pun svemoći i veličanstva. Bezbroj anđela napunja ovo nadnebo (regio supracaelestis, kako bi rekao sv. Bonaventura), puno sjaja i svjetlosti. Bog Otac kao stvoritelj i uzdržatelj svemira drži u lijevoj ruci zemaljsku kruglju, a uzdignutom desnicom blagosivlje. Na zadnjim okrajcima svijetlih oblaka ovog nadnebesnog svijetlog kraja lebde po tri krasna anđela u vilovitim odijelima. Crte, koje sijeku nadnebeski kraj, pokazuju beskrajnu vječnost i svemogućnost figure, koja je postavljena u središte nadneba, to jest vječnog Oca.

Ispod vječnog Oca stoji kao pravo središte nebesa jedinorođeni Sin Božji — Rex gloriae. Može biti da je Rafael ovdje stvorio najljepšu Kristovu sliku na zemlji. Krist kao Kralj slave sjedi na prijestolju nebeskih oblaka. Iz kruga, koji okružuje Krstovu figuru, vire glavice njegove počasne anđeoske straže. Kralj slave, rastvorenih probodenih prsiju, naginje malko na desno glavu, raskriljuje ruke, svojoj Crkvi nudi samoga sebe za hranu. U Krstovu krugu stoji njegova majka bl. Djevica Marija i njegov preteča sv. Ivan Krstitelj. Ozbiljna figura sv. Ivana drži pruženu ruku prema Krstu te kao da govori nebeskoj, ali posebno zemaljskoj Crkvi: „Evo jaganjac Božji, koji uzimlje grijehe svijeta". Bl. Djevica stiska ruke na svoje prsi i ponizno se klanja svome božanskome Sinu.

Ispod Krstove figure lebdi u obliku golubice treća osoba presv. Trojstva, Duh Sveti. Oko kruga Duha Svetoga lebde četiri anđela sa četiri knjige evanđelja. Božanstvo Duha Svetoga označenc je krugom, u kome golubica leti, a milost njegova sa zlatnim zrakama koje se razilaze na sve strane. Zrake Duha Svetoga produljuju se najviše prema dolje i upućuju oko gledaocu na pokaznicu s malom hostijom, na Euharistijskog Krsta, pravi centrum čitave slike.

Pokaznica, u kojoj se nalazi Euharistični Krst, vrlo je prosta, stoji na prostome oltaru, koji nema nikakvih uresa, dapače nema ni svijeća. Julije II. htio je prikazati franjevačku priprostitost i siromaštvo! Uza svu ovu prostost, oko gledaočevo odmah pada na malu hostiju u pokaznici. Važnost male hostije pojačana je i time, što je iza oltara ostavljen prazan prostor, dok na obe strane ima pozadina. Prazni, bez pozadine prostor iza hostije, pokazuje neizmjernost i božanstvo Krsta pod oblikom kruha.

Nebeska Crkva.

Krstu u slavi i Krstu pod prilikama kruha sve ide: njegov nebeski Otac koji nad njim stoji i blagosivlje, crkva nebeska i

zemaljska i Duh Sveti koji spaja nebesku i zemaljsku Crkvu. Oko velike figure Krsta u slavi kupi se u polukrugu Crkva nebeska. Rafael je izabrao dvanaest figura iz Starog i Novog Zavjeta Kad gledamo sliku, s naše lijeve strane otvara red nebesnika sv. Petar. Kao od Krsta postavljeni učitelj i čuvar njegove Crkve, časni starac drži u jednoj ruci knjigu, a u drugoj ključeve. Pun tvrdog pouzdanja gleda u svog učitelja i Gospodina, koji ga je izabrao za svog namjesnika na zemlji. Prema prvaku Crkve Krstove okrenuo se je prvi čovjek na zemlji Adam koji kao da razmišlja o svome grijehu i o Krstovu otkupljenju. Uz snažnu bez odijela Adamovu figura stoji fina mladenačka figura sv. Ivana apostola, koji piše svoje evanđelje. Do sv. Ivana sjedi kralj David s krunom na glavi a sa harfom u ruci te gleda u Ivanovu evanđelju ono, što je on još davno o Krstu prorekao. Zatim dolazi sv. Lovre, đakon i heroj mučenik. On nosi na prsima zlatnu zvijezdu i upućuje rukom na Crkvu zemaljsku, koja se skuplja oko presv. Otajstva. Do sv. Lovre vidimo jednu figuru, koja je gotovo prekrita s Krstovim krugom. Neki misle, da je to prorok Jeremija, a drugi, da je sv. Martin Turski.

S desne strane otvara polukrug sv. Pavao. Energična Pavlova figura oslanja se na jaki mač, koji je simbol Pavlove smrti, a i Pavlova govorništva i njegove nauke (Hebr. 4, 12: „Živa je riječ Božja i djelotvarna, oštrija od svakog dvogubog mača"). Prema sv. Pavlu okrenuo se je Abram s nožem u ruci, kojim je htio žrtvovati svoga sina Izaka. Iza njega dolazi sv. Matej sa svojim evanđeljem u ruci, a odgovara Ivanu Evanđelisti s druge strane. Iza sv. Mateja sjedi Mojsije i drži u ruci ploče zakona. Do njega je prvi mučenik sv. Stjepan. On drži u ruci palmu, znak mučeništva a izgleda kao da opetuje riječi koje je izrekao prije smrti: „Ja vidim nebesa otvorena i Sina čovječanskog, gdje sjedi ob desnu Božju". I s ove strane sakrivena je Krstovim krugom jedna figura u punoj vojničkoj opremi. Bit će da je Juda Makabejac ili Jozua ili Ezdra, a možda i sv. Juraj. Umjetnički kritici se razilaze u oznaci ove figure.

Zemaljska Crkva.

Oko Krsta kralja slave kao svoga središta kupe se u polukrugu figure nebesnika. Prema Krstu pod oblikom kruha okreće se čitava Crkva zemaljska. Do oltara vode po tri stepenice sa tri strane. Tim je olakšano grupiranje figura zemaljske Crkve. Sve figure prožimlje jedna ideja — presv. Sakramenat. Prema njemu se sve kreće.

S naše lijeve strane vidimo gdje sjede dva zapadna velika naučitelja, sv. Grgur papa i sv. Jeronim. Ovaj je u kardinalskom odijelu, jer je sv. Jeronim bio tajnik pape Damaza (iako u to vrijeme nije bilo posebnog kardinalskog odijela.). Kod njega se vidi njegov prijevod sv. Pisma. Uza nj sjedi sv. Grgur Veliki na staroj stolici rimskih biskupa, gleda u nebesa i razmišlja o velikoj Tajni. Prema Grguru se okreće jedan stari, časni biskup u

pluvialu, možda sv. Ignacije antiohijski, i pruža ruke prema pokaznici. Uz ovog biskupa vidi se jedna figura, možda sv. Justin, apologeta i mučenik, koji je prvi očito govorio o kršćanskim tajnama. Do sv. Grgura s desne strane stoji puna figura u filozofskom odijelu i upućuje rukom na knjige sv. Otaca, koje leže na podu. Iza njega i sv. Grgura trojica mladih svjetovnjaka pali su na koljena i klanjaju se presv. Sakramentu. Njima s lijeve strane stoje dvije figure s mitrama na glavi, a iza njih četiri redovnika, jedan benediktinac, drugi eremita, treći franjevac i četvrti dominikanac. Oni među sobom izmjenjuju misli o presv. Sakramentu. Gledaocu slike najbliže stoji lijepi momak s rudastom kosom. On blago, ali živo upućuje rukom na trojicu koji se klanjaju i opominje tri čovjeka iza sebe, da slijede njihov primjer. Ova trojica, od kojih se dva naslanjaju na prsobran, gledaju u jednu knjigu. Nekima su to filozofi Julijeva doba, koji nisu mogli da vide složnost filozofije i teologije. U pozadini se vidi još mnogo glava, među kojima je dominikanac slikar Fiesole.

S desne strane stoji odmah uz oltar jaka staračka figura. To je Petar Lombardo, u neku ruku prvak skolastike, „Magister sententiarum", jer je napisao prvi sredovječni priručnik teologije (IV libri sententiarum). On, pun udivljenja diže ruku k nebu i okreće se prema sv. Ambroziju, milanskom biskupu, koji do njega sjedi s mitrom na glavi. Sv. Ambrozije diže oči k nebu, raskriljuje ruke kao da pjeva poznatu pjesmu, koja nosi njegovo ime „Tebe Boga hvalimo". S desne strane Ambroziju, a iza Petra Lombarda stoji Ivan Duns Scot, prvak franjevačke škole. S lijeve strane sv. Ambrozija sjedi četvrti veliki zapadni otac sv. Augustin, koji pruža svoju lijevu ruku prema jednom mladiću, koji sjedi i piše kao da mu diktira istinu koju je spoznao. Pred njim stoji veliko njegovo djelo De civitate Dei. Iza muževne figure sv. Augustina stoji sv. Toma, „Doctor Angelicus, a do njega s tijarom na glavi papa Inocent III, auktor klasičnog djela o sv. misi. Do Inocenta III. vidimo visoku figuru u franjevačkom odijelu s knjigom u ruci a s kardinalskim šeširom na glavi. To je sv. Bonaventura, „Doctor Seraphicus," omiljeli pisac Julijeva strica Siksta IV. S lijeve strane sv. Bonaventure na jednoj stepenici niže stoji snažna papinska figura. Knjiga, koju drži u ruci i ona što stoji pred njegovim nogama upućuju nas na njegovu književnu teološku djelatnost. To je stric i dobročinitelj Julija II., papa Siksto IV. Iza Siksta IV. vidi se Danteova glava okrunjena pjesničkim lovor-vijencem. Zatim dolazi više figura bez posebne stalne oznake. Do Siksta IV. stoji neki bradati čovjek. On se okreće svome drugu s lijeve strane, koji se je nagnuo na prsobran i gleda prema oltaru. Pokazuje mu rukom na Siksta IV. kao najboljeg tumača presv. Tajne.

Opći pogled.

Euharistija u sebi skuplja sve tajne kršćanske vjere. Oko nje se kupe velikani teolozi i naučenjaci, pjesnici i umjetnici. Ona

je život kršćanskoga života, čudotvorna hrana i duhovna okrepa duša. „Krst nije ovdje u uspomeni, nego osobno. Ono čemu se klanjamo nije samo jedna tajna njegova upućenja i njegova života, nego skup sviju tajna, sam Bog koji je postao čovjekom, kruna, punoća, zadnje djelo njegova bogočovječnog života, koje rasvjetljuje, posvećuje, otkupljuje. Euharistija nije samo Krstova milost nego izvor milosti i otkupljenja. Sve se rajske veličajnosti susreću u ovome sakramentu, središtu svemira. Odavle izviru rijeke, da natope Crkvu sa nebeskim silama sa istoka i zapada, sa sjevera i juga. Odavle izvire sedmerostruki izvor svetih sakramenata. Tu okolo ovog izvora milosti cvatu najuzvišenije kreposti. Tu svako stvorenje pije vodu spasenja. Ovdje je srce, gdje bije svaki uzvišeni život u Crkvi, gdje nebo dotiče zemlju, koja je postala prebivalište Božje" (Hettinger).

Jedan te isti je Krst, koji se pokazuje gore na nebesima kao Kralj slave i dolje na zemlji kao Otajstvo. Gore na nebu sve se vrti oko utjelovljenog Sina Božjeg, koji se je proslavio u svojoj muci. Dapače isti Otac i Duh Sveti tu su iz ljubavi prema proslavljenom Krstu. Ono što vidimo gore u nebu, vidimo dolje na zemlji. Jedina je razlika u tome, što je Krst dolje na zemlji predmetom vjere kao velika tajna sakriven pod vidljivim znakom, kruha. Ali u ovome vidljivome znaku nalazi se isto ono, što je gore na nebesima: Sin Božji, koji je postao čovjekom, a radi zajednice božanske naravi i čitavo presv. Trojstvo.

Samo u svijetlu ove nauke katoličke vjere može se razumjeti ova divna tvorevina Rafaela Santija. Tko apstrahira od ove nauke, ne može vidjeti estetsko jedinstvo u ovoj slici. Nekatolički kritici ne vide jedinstva između nebeske i zemaljske pole, jer da nije ni figura Krstova u nebeskoj sferi ni mala hostija u zemaljskom dijelu središte obiju pola, ni jedna ni druga sama za se ne dominira čitavom Rafaelovom tvorevinom. A upravo u ovome stoji velika estesko-religiozna vrijednost Rafaelove slike, jer se u njoj reproducira nauka katoličke Crkve na najdivniji način: realno jedinstvo Krsta u slavi i pod oblikom kruha na oltarima kat. Crkve. Tim je umjetničkim kistom najzornije izražena katolička nauka o realnoj prisutnosti Krstovoj u presv. Euharistiji.

Na ovoj slici Rafael je uspješno prikazao i Euharistiju kao žrtvu. To je on svojim kistom predočio na taj način, što je iznad hostije na oltaru postavio proslavljenu figuru Krsta Otkupitelja, ali sa znakovima njegove muke. Krstova milost preko Duha Svetoga dolazi samo u ovaj sakrament, koji daje Crkvi nutarnji duhovni život. Samo iznad Euharistije na oltaru probijeni su oblaci nebeski. Bez ovoga sakramenta kao trajne žrtve i teološka znanost izgubila bi svoju snagu i privlačivost. Zato pretstavnici teološke znanosti, ganuti i puni poštovanja, kupe se oko ove žive pomirbene žrtve, koja miri nebo i zemlju.

Slika nam Rafaelova naglasuje i kult presv. Euharistije. „A kad Rafael postavlja mali krug pokaznice i u nj još manju okruglu hostiju u neizmjerno veliku prazninu kruga zemaljskoga te-

govore i ujedno pretstavlja, kako se u višeglasnom a u isto vri-ostavlja otvorena nebesa povrh nje; i kad on predočuje, kako svi veliki teolozi o njoj ispituju, misle, razgovaraju se, oduševljeno jeme potpuno jedinstvenom „Tantum ergo" daje štovanje Sinu Božjemu na nedokučiv način prisutnome: tim je jasno označio, da misao dosljedno sa sobom vuče štovanje Euharistije" (Bopp Dr. L., Liturgische Erziehung, 1929 str. 18).

Franjevački elemenat u Rafaelovoj Disputi.

Papa Julije II. bio je franjevac i sinovac franjevca pape Siksta IV. Možemo reći, da Julije II. nije bio teolog, da je on bio više političar. Ali zato se je Siksto IV. odlikovao u teološkim znanostima. Kao franjevac posebno je volio sv. Bonaventuru, koga je i svecem proglasio. Inače je bio pomirljiv u sredovječnim borbama između franjevačke i dominikanske škole, te je i posebnu knjigu napisao, kojom je htio dokazati, kako se obe škole razilaze samo u nuzgrednim stvarima. Julije II, sve što je imao dobio je od svog strica. Zato je u vrijeme Julija II, recimo tako, bila moda, da se na papinskom dvoru hvali i veliča Siksto IV. Giovio (Jovius, Raphaelis Urbinatis vita) veli o Rafaelu: „Pinxit in Vaticano... cubicula duo ad praescriptum Julii Pontificis". Prema ovome Julije je zapovijedio Rafaelu da islika dvije sobe u Vatikanu, iz čega možemo zaključiti, da mu je dao i glavne teološke ideje, koje su sigurno bile ideje OSiksta IV. Neki kritici, i sam Pastor (Pastor-Benedetti, Storia dei papi, III, 715) prelaze preko ovih vanjskih okolnosti te drže, da je Rafaelu dala ideje tomistička škola. Ali i sami nutarnji sastav ove slike odaje franjevački pravac Siksta IV. Rafael razdjeljuje sferu nebesku na nadnebesku i nebesku, a to je omiljela dioba sv. Bonaventure (cf. Boving, l. c.). Tko samo pogleda na desnu stranu zemaljske Crkve, oko mu odmah pada na veliku kardinalsku figuru sv. Bonaventure. On je među dvojicom papa sa tijarom na glavi i svojom učenjačkom ozbiljnošću jednog i drugog nafkriljuje. Figura samoga Siksta IV. jest u posebnom papinskom sjaju, ali ne dominira kao figura sv. Bonaventure. Bonaventuru je učinio Rafael glavnom osobom na desnom kraju donje pole svoje slike. Takove dominantne figure nema na lijevoj poli, koja bi odgovarala sv. Bonaventuri. Dosljedno Julije je sam ili po svojoj subraći dao ovoj velikoj umjetničkoj tvorevini teološke ideje, koje su uglavnome ideje sv. Bonaventure.

Kulturni pogledi

Štovanje euharistijskoga Srca Isusova. — Benedikt XV. na 9 studenoga god. 1921 dozvolio je čitavoj Crkvi, da može posebnom *službom Božjom* u četvrtak iza osmine Tijelova svetkovati i častiti *Euharistijsko Srce Isusovo*. Nije mi poznato, da li koja biskupija u Jugoslaviji služi se tom blagodati. Ovi reci osvrću se na tu novu pobožnost, o kojoj na euharistijskome kongresu u Amsterdamu 23—27 kolovoza 1924. kazano je, da ju Magister vatikanske Palače nazvao „krunom pobožnosti prema Presv. Sakramentu", a kardinal Amette kazao je, da je ona „rascvjetanje pobožnosti Presv. Srcu".

Kako se rodila pobožnost i štovanje euharistijskoga Srca Isusova? Ona se pojavila polovicom prošloga vijeka kao nužna posljedica kulta Presv. Srca i Euharistije. Njezin daljnji zametak nalazimo u štovanju Presv. Srca.

U Srcu Isusovu štujemo čovječje srce Krista, Čovjeka-Boga, u koliko je ono ne samo veoma plemeniti dio čovječje naravi, već, što je glavnije: častimo Srce Isusovo zato, što je ono srce Božjega Sina i odraz, simbol one neizmjerne Božje ljubavi, što ju dokazao ljudima djelom našega otkupljenja. Dakle predmetom je štovanja božanstvenoga Srca ono neizmjerno sinje more Otkupiteljeve ljubavi spram čovjeku, koja se čovječjim načinom odrazivala u fizičnome, tjelesnome Srcu Krista-čovjeka. Zato Krist ističe izrično *svoje Srce* kao učitelja i školu čitavoga nadnaravnoga kršćanskoga života: *Učite se od mene, jer sam krotak i ponizan srcem* (Mat. 11, 29). Poniznost i krotkost srca pripremaju čovječji duh, razum i volju, da se otajstvenim načinom preobrazuje po milosti Kristovoj u Boga postajući nadnaravnom vjerom i ljubavi dionikom iste Božje naravi. Dosljedno tome Krist opaža i za ljude, da oni su dobri, kad iz dobra blaga svoga srca vade dobro, naprotiv zao je čovjek, kad iz zla blaga svoga srca iznosi zlo, budući iz punine srca duh se čovječji očituje zlo ili dobro na usta (Luk. 6, 45). Duh začinje, srce prima i prekuhaje da na usta vanka se dobro ili zlo rađa. Istina, ovo je sve metaforično kazano, ali pretstavlja istinu stvari. Preko sjetilnih opažanja doznajemo duhovno i nadnaravno. *Per visibilia ad invisibilia.* Plemenitost čovječjega Srca Isusova odraz je Njegove Božje ljubavi prema čovjeku. Ako ne vjerujete meni, vjerujte djelima — upozoruje Isus Židove (Iv. 14, 13). Naravno, kad jednom ljudi upoznadu Božju ljubav Sina čovječjega napram sebi, tad je štuju u onome, u čemu su je prepoznali, a to je čovječje Srce Kristovo.

Pobožnost Presv. Srcu počeli su u Crkvi probuđivati sveti Bernard, Bonaventura, Antun Padovanski, Bernardin Sijenski, Tauler, bl. Suzon... Privatne objave Srca Isusova sv. Margariti Alakok još više potakoše štovatelje Presv. Srca, da ta pobožnost u XVII. vijeku širi se u Crkvi novim poletom. Sv. Eudes uvađa pobožnost Presv. Srca u crkvenu liturgiju, kojoj Pijo XI. enciklikom „Miserentissimus Redemptor" daje današnji savršeni oblik, u kojoj sv. Otac zove pobožnost Presv. Srcu likom katoličke vjere, sadržajem čitave objavljene religije, pravilom savršenijega duhovno-

ga vježbanja, veoma prokušanim vjerskim oblikom, kršćanskom dužnosti, trećim znakom s neba i u novome izdanju objavljena ljubav i milosrđe Božje prema čovječanstvu. Ista enciklika hoće da naglasi novi momenat u ovoj pobožnosti, a to da štovanje Presv. Srca potakne vjernike, da *pokornom naknadom i nadnaravnom otštetom* odgovore i časte uvređenu Pravdu Božju.

Sami predmet pobožnosti Presv. Srca nužno vodi vjernike štovanju oltarskoga Sakramenta. Pobožnost Srca Isusova ide za tim, da nas sjeća Isusove ljubavi prema ljudima, koji nas je ljubio na Božju i onda, kad mu grijehom bijasmo neprijatelji. Krist je u oltarskome Sakramentu zapečatio svoju ljubav prema ljudima. U Euharistiji je vas Krist sa svima otajstvima našega otkupljenja. U Njoj se čitav Isus sa svim svojim djelima produžio i ovjekovječio na zemlji među ljudima. Koliko obzirom na vjerne toliko gledom i na nevjerne i svetogrdne kršćane Krist je u Euharistiji nesamo — govoreći na čovječju — prevršio i prekipio u ljubavi prema čovječjemu rodu, već nekako — sit venia verbo — skrenuo sa puta razumne i dostatne ljubavi, što se usudio Kristu napomenuti sv. Gerard Majella (1726—1755. Kanoniziran god. 1904.). Naime ovi moderni čudotvorac i po svetačku neobično je štovao euharistijskoga Isusa. Bio je tip svetaca, kakovi u poniznosti i svetoj jednostavnosti bijahu na pr. sv. Franjo asiski ili njegov redovnički sin sv. Josip kupertinski. Često bi Isus iz tabernakula toliko ušao u intimnosti sa svojim Gerardom, da bi ga često u razgovoru nazivao *Pazzarello — moj mali budaliću*. Jednom sveta i čudesna naivnost toliko se uzbudi u malome Budaliću, da je odgovorio sakramentalnom Isusu: „O Isuse, veći si ti Budalić nego ja, kad si se dao za mene zarobiti u Euharistiji". (mjesečnik *„La Vie spirituelle ascetique et mystique"*, decembre 1929. p. 297).

Prvovidencijalna je misija pobožnosti Srca Isusova, da vjernicima otvori put i odvede ih oltarskome Svetotajstvu. Savremeni prebogati kult Euharistije nije se ni mogao razviti u svemu današnjemu mnogostrukom opsegu, da mu nije utrla tlo prethodna pobožnost Presv. Srcu. Vlastitost štovanja Presv. Srca jest božanstvena Ljubav. Zadnja faza Kristove ljubavi prema čovjeku očitovala se u Kristu — Euharistiji. Povrh Sebe, to jest povrh Euharistije, nema ni Krist veće ljubavi napram ljudima. Neograničujemo mi grješni ljudi Božju ljubav prema čovječanstvu, već Hostija je Bogu i ljudima dokazom neograničenosti ljubavi, što je Otac, Sin i Duh Sveti iskazaše neharnim svojim stvorenjima.

Dakle sami redovni razvoj moderne pobožnosti Srcu Sina Božjega i još novije razmahanje štovanja oltarskoga Isusa logikom religiozne samosvijesti rodili su najnoviju pobožnost i štovanje Euharistijskoga Srca Isusova. Ova pobožnost s jednoga kraja naprijed potiče i uzdrži pobožnost prema Presv. Srca i štovanje oltarskoga Sakramenta, ali ih ujedno veže i sjedinjuje i dokazuje vjernicima, da Srce Isusa i Njegove zaručnice, Crkve, jest Euharistija, kao i to da u Hostiji Mise i Pričesti imamo i primamo isto Srce, stjecalište ljubavi Boga prema čovjeku. U pričesnoj Hostiji nesamo duh naš dionikom je Božjega duha da u Bogu misli hoće i ljubi, već u pričesti Srce Isusovo sjedinjuje se sa srcem čovječjim. Vlastiti plod Euharistije jest da umnožaje nadnaravnu ljubav prema Bogu. Dakle i pobožnost Kristovu Srcu i Kristovu Tijelu i Krvi rađaju plodom ljubavi Boga i bližnjega, e-

vanđeoske mržnje svijeta i samozataje sebe. Niti je potrebno niti je korisno, da miješamo i zamjenjujemo međusobno pobožnosti Presv. Srcu, oltarskom Sakramentu i euharistijskom Srcu. One su odjelite, ali se međusobno slažu i nadopunjuju. Praktično ih zajedno njegujemo. Traže to ljubav prema Bogu, prema sebi i napram iskrnjemu pogotovo dandanas, kad se u svakome pravcu, naravnom i nadnaravnom osjeća jača potreba Boga i njegove milosti. Katolička Akcija širi kraljevstvo Kristovo na zemlji onom mjerom u pojedinim narodima, koliko ona ima oslona i Božje pomoći u što religioznijim pobožnostima, kojima je vrhunac u kultu Srca Isusova, Hostije i euharistijskoga Srca.

F. L. Bajić.

Tragovi vjere u Euharistiju kod najstarijih krivovjeraca i otpadnika. — Vjera u Euharistiju u nekome smislu stavlja kršćaninu jači zahtjev veće umne poniznosti negoli isto otajstvo Presv. Trojstva. Objavljena vjera u Presv. Trojstvo traži ponizno pristajanje razuma bez obzira na sjetila, dok vlastito Otajstvo vjere — Mysterium fidei — Euharistija zahtijeva, da razum mori sjetila gledanja, kušanja i ticanja, da vas čovjek dušom i tijelom pristaje uz vjeru u Tijelo Kristovo skriveno pod likove kruha i vina. Židovi ili točnije njihovi vođi, književnici i farizeji, radi svojih zlih djela suprotivili su se svakoj Kristovoj objavljenoj nauci, zato ništa čudna, što su i o vjeri u Euharistiju tvrdokorno mrmljali i poricali: Kako može ovaj dati nama tijelo svoje da jedemo?, ali i mnogi Kristovi učenici otpali su od Njega, kad je od njih tražio baš vjeru u Euharistiju (Iv. 6, 52 i 66).

Današnja katolička vjera u Euharistiju istovjetna je vjeri prvih Kristovih vjernika. Vjera u Euharistiju dokazom je kršćanskoga i crkvenoga jedinstva. Zato katolicima nijedan nekatolik ne može prigovoriti, da u Euharistiji ne vjeruju isto što su vjerovali i prvi kršćani. Naprotiv katolici pravom sažaljuju sve nekatolike, što ili su kao protestanti odbacili Kristovu i apostolsku nauku u Tijelo Gospodnje ili su kao različite pravoslavne crkve u vjerskome životu praktično vrlo mnogo otuđile se od štovanja Euharistije malo razlikujući Tijelo Kristovo, budući je kod njih više manje mrtav ili obamrao kršćanski euharistijski život. Nigdje kršćanski život toliko ne pokazuje svoju bujnost koliko u štovanju i blagovanju Tijela Kristova. Potvrđuje to sva povijest Crkve i njezina duhovnoga života.

Evo navodim jedan primjer, kako ostanci vjere u Euharistiju kod jednoga veoma davno skizmatičnoga naroda dokazom su modernim nevjernicima i krivovjercima, da vjera u Euharistiju datira od Krista i Njegove objavljene nauke. Neka je taj narod ima petnaest stoljeća izgubio rimokatoličku vjeru, pače jedva da ju ikada imao čistu, i neka je živio okružen nekršćanima i idolopokloncima, ipak je sve do dandanas uščuvao vjeru u euharistijsko Tijelo Kristovo. Ali da stvar bude zanimljivom u vjerskom pogledu, iznijeću i druge vjerske vlastitosti, što ih uz Euharistiju baštini od kršćanske vjere.

Abisinija je država u istočnoj Africi. Imaće oko osam milijuna stanovnika, od kojih oko četiri milijuna rastavljenih kršćana. Evanđelje im je propovijedao u IV. vijeku sv. Frumencij aleksandrijski, ali su ih najvećma

pokrstili u V. vijeku devet monaha, „devet Svetih", koji bijahu krivovjerci (monofiziti) ne vjerujući da je Krist bio i pravi Bog i pravi čovjek. Abisinski kršćani nikad ne bijahu katolici i u zajednici sa sv. Crkvom, jer su u samome obraćenju primili vjeru iz mutnih i nezdravih izvora. Sad je tim zanimljivije čuti, šta je u sadašnjici ostalo od te nikada potpune vjere.

Dva lazarista, OO. Coubleaux i Baeteman, katolički su misionari u Abisiniji. U broju od 1. lipnja god. 1928. napisali su u „Revue d' Histoire des Missions" veoma dokumentovan članak o vjeri današnjih Abisinaca. Kratki njegov sadržaj prema L' Ami du Clergé 1930 .br. 11. iznosim našim čitaocima, gdje će vidjeti među ostalim, šta Abisinci drže o Euharistiji.

Abisinci imaju i kršćanskih vjerskih istina i pravih poganskih običaja. Svi vjeruju u sve, u znamenja let i pjev ptica, u moć zmija. Sve živčane bolesti pripisuju opsjednuću zlih duhova. Veoma rado obilaze svoja znamenita svetišta, tamo se kupaju na izvorima bez obzira na spolnu stidnoću. Ženske žrtvuju genijima i štetonosnim dusima.

Još jača im je u vjeri natruha židovskoga formalizma. Vjerski hramovi kod abisinskih „kršćana" odgovaraju diobi Salamunova hrama. Svagdano, izjutra iza službe, tambur i svirale udaraju u crkvama, zatim slijede plesovi i pleskanje rukama. Kler i školovani ljudi u velike su zaneseni za ove obrede, jer da ih sjećaju na Davidovo plesanje. Mise imadu svako jutro uz veoma svečano kađenje. Djeca se „obrežu" osmi dan iza rođenja. Svećenici postaju po nasljedstvu, pače i viši klerici nasljeđivaju svoje oceve.

Abisinci imaju više od dvijesto dana postova. U njemu nema nikome oprosta ni zdravu ni bolesnu. Jede se samo jednom na dan oko 2. ili 3. ure iza podne. Čitavi narod ništa ne jede na Veliki Petak i Subotu. Lonac od mrsnoga kuhanja niti opran vrelom vodom ne može služiti za posnu hranu. Ko se dotakao prstom maslaca, mesa, mlijeka pa je zatim krenuo rukom u kruh, neće ga se okusiti, jer da je iznečišćen. Ispovjedna pokora koji put traži post za više godina ili da pokornik izmoli na pr. stotinu puta čitav Davidov psaltir. Ispovijed je svakidanja, ali jednostavna: „Odriješi me" -- pita grješnik, a svećenik pristane: „Odrješujem te".

Abisinci ne drže grijehom umorstvo, otimačinu, krađu, laž, krivo svjedočanstvo, poligamiju, suložništvo, rastavu braka. Svaka je službenica ujedno konkubina. Život je na živinsku razuzdan i bestidan. Sud je blaži onome, koji bolje plati. Tako vjerske strogosti uvode Abisinca u svaku opačinu prema poslovici: ko čini na silu sveca, stvara životinju.

Ali očiti su kod Abisinaca i ostanci prvotne kršćanske vjere. Krizma je pomiješana sa krštenjem. Nemaju ni osjena vjere u Papu, poglavicu Crkve. Abisinci vjeruju, da krštenje utopljavanjem čisti istočni grijeh i otvara vrata u raj. *Na misi, u posvećenju, kruh i vino pretvaraju se u Tijelo i Krv Kristovu.* Svećenik ima vlast oprostiti grijehe. Svakom zgodom vjernici traže odriješenje. Svećenik je posvećen. Ženidbena je veza nerazrešljiva, kad supruzi bračno živu. *Misal ima 14 misa na čast Svetih.* Imaju molitve i *daju se mise za pokojne.* Toliko je na snazi štovanje mrtvih, da obitelji radije se ekonomski upropaste, nego će uzmanjkati žrtvovati za svoje umrle.

Kod Abisinaca uprav je izvanredna pobožnost prema Majci Božjoj. Njezino je ime u svakoj službi crkvenoj. Preko godine su Njoj u čast 33

blagdana. Petnaestdnevni je post pred Veliku Gospu. U ime Gospino učenici prose od kuće do kuće dnevnu hranu.

Ogroman je broj svećeničkih zvanja, jer su veoma unosna. Djeca primaju đakonat prije 15. godine, da se mogu ženiti prije ređenja za svećenike. Nema im nikakva ispita. Samo se prikažu. Zaređenici prinose „biskupu" posudu kamene soli. „Biskup sjedne na tron, a klerici na jedna vrata uniđu, a na druga izađu. Izmoli nad svakim od njih molitvu i ostriže im čuperak kose. Svećenici imaju glavu obrijanu. Iza nekih molitava, daje im biskup ključe da ih se dotaknu ,zatim svaki otvara i zatvara vrata. Na kraju im stavi ruku nad glavu moleći nekoju molitvu. Dozvoljavaju li prilike, biskup reče *misu,* na kojoj se bez ispovjedi *pričesti* svaki zaređenik. Koji put biskup ne pazeći na svetogrđe ili radi nemara ili jer nema vremena, jednostavno i samo stavi ruke na glavu zaređenika i reče: Budite đakoni", — i sve svršeno! Slično je ovome i ređenje za svećenika. Samo što svećeniku ima ispit, da li zna čitati.

Evo kako svećenici govore misu. Ona nije svakidanja. Govori se oko 3. ili 4. ure iza podne, u dane postova (dvije trećine godine), jer misna pričest prekršila bi post. Misa traje tri sata. Na njoj se muči sam svećenik, dok vojnici i ostali svijet vanka su crkve u razgovoru, smijanju i protežu se na suncu. Na posvećenju svi prisutni iza riječi posvećenja čelom na zemlji opetuju: *„Amen, amen! Vjerujem i ispovjedam, da je ovo Tijelo Kristovo".* Na misnoj pričesti posvećene čestice nose se pokrivene i dijele se onome, koji ih hoće. Ovi primaju i male zličice presvete Krvi. Redovito to je voda, u koju se stavi pet zrna suhoga stučenoga grožđa. Svaka kuća po redu nosi u crkvu nekoliko kruha i piva da se podijeli prisutnima.

*

Gornji reci htjeli su pokazati, kako bitnost vjere u Euharistiju uščuvala se kod Abisinaca, uza sve što nikad nisu poznavali čistu i potpunu katoličku vjeru i potpali su pod utjecaj morala bez vjere.

Samo vjersko jedinstvo pod upravom rimskoga Pape, Kristova namjesnika na zemlji, drži bujnom i naprednom vjeru u Euharistiju, koja je život Crkve i njezinih članova.

M. Martinović.

Sveučilišni profesor — Euharistijska duša. — Euharistija je izvor svih milosti. Muka Isusova otkupila je rod ljudski. Na Križu je provrela milost iz boka Spasiteljeva, koja je zlatan spoj između Boga i palog čovjeka. Euharistija je onaj zdenac na kojem se crpe milost Novog Zavjeta. Tabernakul je vječna Kalvarija. Jedino koji dolaze na vrelo Euharistije kadri su da ugase svoju žeđ za vječnim, božanskim i nadnaravnim. Ljudsko srce ne može imati pravoga, čistoga i vedroga mira daleko od Boga, Krista i Njegova Tabernakula. Pravo blaženstvo, rajsku sreću i anđeoski pokoj duša osjeća jedino kad je sa Isusom sjedinjena u Euharistiji. Ovaj duboki Augustinov nauk vječna je filozofija kršć. duše. Euharistijski život stvara svece. Uvijek i svugdje. Milost sa svojom božanskom snagom svakoga svladava. Jednako seljaka kao i građanina, prosti i gospodski svijet, neuka i učena. Euharistija je osvojila i sveuč. profesora KONTARDA FERRINIJA, koji je umr'o na glasu svetosti. Bio je prava euharistijska duša u vijeku ohole znanosti, koja je u ime svoje pozitivnosti i egzaktnosti navijestila bor-

bu svemu što je duhovno i nadosjetno. Molitve će svih katolika ubrzati dan da vidimo Ferrinija na oltarima. Milanska Universa Srca Isusova primila je na se veliku i svetu dužnost da uvede i brani proces beatifikacije ovog sveučilišnog profesora.

Ferrini je bio učenjak rimskog prava svjetskog glasa. Rođen Milanac. Kad je sa odlikom svršio sve svoje nauke, bi imenovan za profesora rimskog prava u Paviji. Napisao je mnogo u svojoj struci. Umr'o je mlad. Kad su mu bile tek 43 godine. Svoju je plemenitu dušu izdahnuo u Suni, na Lago Maggiore. Na njegov grob vjernici dolaze kao na grob — Sveca. Još 1909, reče sv. Otac Pijo X: „Bio bih vrlo veseo, da mi je uzdignuti na čast oltara ovog sveučilišnog profesora". Današnji Sv. Otac Pijo XI. koji je intimno drugovao sa Ferrinijem, naredi I.—VII — 1922. da se ispitaju život i djela, milosti i čudesa učinjena na njegov moćni zagovor. Ističem kao najvažniju godinu iz njegova života — godinu njegove prve sv. Pričesti. Bilo mu je 12 godina. Za ovaj svoj svečani dan pripravljao se je 15 dana sa duhovnim vježbama. Prva mu je sv. Pričest bila izvor sve buduće dobrote i poniznosti, ljubavi prema Isusu i Mariji, čitave njegove divne svetosti.

Prošlog vijeka Evropa je bila javna odmetnica od Boga. Sa sveučilišnih stolica javno se slavilo i veličalo bezvjerje. Sveučilišni su profesori slobodno izmišljali krive nauke. „Znanost" je imala da posluži kao dinamit za poništenje nauka Kristova. U njezino su ime bezbožni pozitivisti prodavali da nema ništa izvan ovoga svijeta koji vidimo svojim umrlim očima. Kontardo Ferrini borio se protiv ovog novog poganstva ispovjedivši vjeru u Isusa Krista i u nadnaravni život. Sa sveučilišne katedre pobijao je bezvjerje svojih bezbožnih drugova. Znanost nije ni prvo ni jedino pravilo života. Znanost nije kadra da riješi sve probleme u životu. Nužna je vjera. Nužna je za sve. I za ljude znanosti, jer su i njihove duše od Boga i za Boga. Ferrini je, iako učenik, ovako kršćanski mislio, jer je njegova euharistijska duša mirisala svetom poniznošću. Poniznost je snaga kršćanska. Ponizno srce lako nađe Boga. Svačiji um je kadar da se popne do zvijezda, ali samo ponizna duša vidi iza tog nebeskog zastora dragog Boga. U tom času ponizna duša klanja se i moli. Molitva sjedinjuje s Bogom. Ljubav jača volju da vrši Volju Božju. Ferrini je herojski činio što je Bog od njega tražio. Bio je čist. Euharistija je gojila njegovo djevičanstvo. Poput anđela je bdio i klanjao se pred Tabernakulom. I to u doba „znanosti", kad je javni život progonio čistoću. Anđeoski je živio usred pakla modernog života bez Krista. U srcu je čuvao Euharistiju, a na prsima Propetoga. Citiram samo neke izreke iz „Pravilnika" njegova života da bolje upoznamo ovu svetu dušu: „Dignut ću se sa direktnom mišlju na Boga misleći na milost ustrajnosti, na ljubav Kristovu, na svoje grijehe, na raj. Reći ću sa velikom pomnjom jutarnje molitve... Zatim ću u crkvu na sv. Misu, srca puna velikog blaga one neizrecive Žrtve. Nastojat ću da budem uzoran u blagosti ,slatkoći, ljubavi, poniznosti. Stavit ću se na rad: započet ću ga i završiti sa molitvom. Poučavat ću ustrpljivo i gorljivo nastojeći da koristim dušama... Kad jedem, uvijek ću učiniti koje mrtvenje... Osobito ću bdjeti na se u petak i u subotu da budem na utjehu Srcu Isusovu. Nastojat ću da budem čitav dan s Njim sjedinjen s pomoću uzdaha i čiste nakane. Jedan put na dan ću pohađati i Mariju, koje ću se često pre-

ko dana sjetiti. Ljubit ću sveto siromaštvo i nastojat ću ga prakticirati... Nada sve ću ljubiti čistoću preporučujući se Mariji. Svaki ću dan govoriti odnosni dio Ruzarija. U nedjelju ću obavljati Put Križa. Na podne ću govoriti pozdrav Gospi, svaki sat barem jednu Zdravo Mariju i često ću se duhovno pričešćivati... Prva će mi briga biti moralno dobro drugih: zato ću biti ponizan i prijazan"... Ovako je napisao, ovako je mislio, osjećao i živio Kontardo Ferrini. Živio je sveto usprkos zloglasnog proročanstva bezbožnog *Renana* da je u XX. vijeku znanost ubila klice svetosti. Ferrini je ljubio i gojio znanost, a ipak je vjerovao, ljubio i molio. U Italiji je tada širio materijalističko bezboštvo nesretni Robert *Ardigó*. Učio je da je vjera nesmisao i da sâm život rješava sve probleme u životu. Pa kako je svršio? Dosljedan u svojoj bezvjerskoj nauci da nema prekogrobnog života, jednog dana uze brijaću ustru i — zakla se. „Znanost" ga je ubila, jer nije bio ponizan, čist i pobožan. U to je vrijeme Ferrini bio gimnazijalac i na tekstu latinskoga klasika napisa: „Isuse, Gospodine!" Ispovjedi Božanstvo Isusovo. Sjedini se sa Isusom u Euharistiji, i posta — SVETAC.

Moderno doba vodi borbu protiv Tabernakula. To je uspjeh protestantske herezije. Pristaše Lutherove ne prestaju sa borbom protiv Isusove realne prisutnosti u Euharistiji: za njih samo plitke i kratke glave vjeruju da se Bog krije pod oblicima Kruha i Vina. I upotrebljavaju svako sredstvo protiv ovog temeljnog dogmata Crkve, jer znaju, kad bi im uspjelo porušiti Tabernakul, da bi nestalo i Crkve. Nego da li je istina da samo plitke glave vjeruju u Euharistiju? Zar je bio malen TOMMASEO? Zar je MANZONI bio plitka glava, koji je gotovo svaki dan slušao sv. Misu i često se pričešćivao? A gdje je Silvije PELLICO, koji je zanosno pjevao u slavu Euharistije? Cesare BALBO bio je veoma pobožan prema Isu-Csu u Presv. Sakramentu. Francuski kompozitor Gounod, pa filozof August CONTI,... svi su oni suvremenici i štovaoci Euharistije kao i Ferrini. Koliko je Kontardo držao do prve sv. Pričesti, razabire se iz pisma sestri: „Nije tako lako za onoga koji je okusio slasti Gospodnje povratiti se na lude svjetske ispraznosti. Nije tako lako da iznečisti odjeću nevinosti u blatu svijeta, koju je donio na ovu gozbu. „On je poslije svete prve Pričesti ostao čist i nevin kao anđeo. Piše nekom prijatelju: „Kad mislim na ljepotu, dobrotu i veličinu Njegovu, moje je srce zanešeno, moj je osjećaj ganut i čini mi se nešto naravno da mu se potpuno dam, čini mi se da je slatko zaručenje moje duše s Njim." Zato on kliče: „O, kolika čistoća u onim časovima u kojima se duša pušta u zagrljaj svojeg Zaručnika, koji je neizmjerne ljubavi i dobra srca. Što su sve slasti svijeta, zadoroljstva uma ili izdovoljenje zemaljskih sklonosti prema časovima u kojima kličemo sa Kempencem: Slijedeći svojega Dragoga u visine pjevat ću pjesmu ljubavi."

Čovjek ovako nježne i jake vjere, piše neki očevidac, išao je na pričest sklopljenih ruku, a tolike sabranosti da se je gotovo činilo da on vidi Isusa, kojem se klanja noseć ga u srcu. Drugi tvrde da je poslije pričesti bio čela užarena, promijenjen u licu — ekstatičan. Biskup Longhin kaže: „Bog se je morao odveć familijarno očitovati dobrom Kontardu apsorbirajući ga u slastima najuzvišenijih kontemplacija."

Ferrini je podnio svaku žrtvu da uživa slast ujedinjenja svoje duše sa Isusom. Jedan njegov prijatelj veli: „Ja se sjećam da bi usred ciče zime rano dolazio u crkvu da prisustvuje sv. Misi i da se pričesti." Ferrini-

ja su često službeno pozivali u Rim. I poslije nego bi se čitavu noć vozio, iskrcavši se odmah bi tražio crkvu, i tu bi obavio svoju pobožnost. Jednom reče svojim dragima: „Tko od vas nije žalostan onaj dan kad ne može biti dionik neizrecive Žrtve?" Kontardo je svaki dan bar jedan put posjetio ŽPresv. Olt. Sakramenat. I to od mladih svojih godina. Dok je bio sveučilištarac za vrijeme akademskog četvrt sata odmora odletio bi u bližnju crkvicu, i tu bi se klanjao euharistijskom Isusu. U svojoj euharistijskoj pobožnosti bio je tako sabran da ništa nije vidio ni znao što se oko njega događa. Jednom mu se u nekoj pavijskoj crkvi približe djeca i odnesu mu ispred njega šešir, a da se on nije ni spazio. Drugi put u isusovačkoj milanskoj crkvi približi mu se sestra i pozdravi ga, a on nije ništa čuo. Šetajući se sa prijateljem Mapellijem po Milanu zapazi na vratima neke crkve natpis o četrdesetsatnom izloženju Presvetog i reče prijatelju: „Uniđimo u crkvu, ako ti se mili". Kad bi prošao blizu crkava, čas bi uletio i poklonio se Isusu u Tabernakulu. Napisao je za svoju osobnu uporabu: „Meditazioni" i „Apparecchi alla comunione". Svaka riječ je živa vjera i žarka ljubav prema Isusu u Euharistiji i prema Njegovu Presv. Srcu.

Kontardo FERRINI bio je previše lijepa euharistijska duša da je nebo moglo dopustiti da za dulje ostane na zemlji. Uhvati tif., Pred. 28 godina podlegnu teškoj bolesti. Primio je sv. Pričest, koja ga je za života posvetila. Izdišući pjevao je stihove: „Quando l' estremo dì spunti, e il pallore — feral di morte imbianchi il viso — vieni, e con Te conducimi, o Signore — in Paradiso". I Isus je odveo ovu svetu dušu u raj. Kontardo Ferrini je bio sveučilišni profesor, učenjak svjetskog glasa. Njegova je svetost u vrijeme Ardigòova materijalizma i Renanove negacije vrhunaravnog duhovnog života živa apologija vjere i svetosti. Svojim je životom dokazao da se vjera i znanost ne isključuju. Bio je žarka euharistijska duša, i postao je — SVETAC. Molimo Boga da što prije zasja u aureoli svetosti na našim oltarima. O njemu reče apostolski Nuncij Orsenigo da se je po molitvi popeo do dnevnog euharistijskog sjedinjenja sa Isusom i po čistoći do anđeoskog djevičanstva. On je divan uzor katoličkoj inteligenciji.

Dr. fra Krsto Kržanić, Sinj.

Veliki katolički sociolog i Euharistija. — GIUSEPPE TONIOLO, idejni vođ tal. katolika u javnom životu za toliko decenija, bio je jedan od najvećih kat. sociologa prošlog vijeka uopće. Rodio se u Trevisu 1845. Sretno svršivši studije bi imenovan za asistenta pri juridičko-političkoj katedri na padovskoj univerzi. Kasnije je postao profesor filozofije prava. U Modeni i u Veneciji je predavao političku ekonomiju. 1870 stalno je zasjeo katedru političke ekonomije u Pizi. Tu je ostao sve do svoje smrti. Veli Filip *Meda* o njem da je čitav život posvetio istraživanju ekonomskih zakona u kršć. civilizaciji. Organski je obradio polje političke ekonomije sa čisto katoličkog gledišta. Napisao je čitavu biblioteku socijalnih djela. Pisao je mnogo i dobro. U čitavom svom ekonomskom znanstvenom radu tražio *je utjecaj morala i duhovnih faktora u ekonomskom životu svijeta* U tom smislu od kapitalne je važnosti njegov prvi ozbiljni rad: „Dell' elemento etico quale fattore intrinseco delle leggi economiche". On je u zakonima ekonomskim, koji promiču materijalnu korist, otkrio etičke ideje koje ih prožimlju, oprvši se historiskom materijalizmu, kojim je Marx trovao socijalističke mase. Na jednom mjestu on se krasno izrazuje o otkri-

vanju etičkih zakona u ekonomiji: „Sarà degna di Colui che coordina e stringe ir una potente unità tutte le forze dell' universo; è tanto più sublime, vorrei dire, questo: più lo spirito avanza sulla materia e sul mondo materiale il morale". Radi ovog moralskog apostolata u ekonomskoj znanosti talijanski su katolici Toniola zvali „Maestro" kršć. socijalne škole, koju je on volio zvati *etičko-kršćanskom.* On veli da je značajka ove škole: „La subordinazione della scienza economica all' etica cristiana". Za nj imaju zakoni o materijalnoj koristi znanstvenu i praktičnu vrijednost, ako se ne protive zakonima dužnosti i ako su u skladu sa moralnim ciljevima koji usavršuju pojedinca i društvo. Toniolo je ovako kršćanski učio, jer je: „Dio stesso autore e reggitore provvidente dell' ordine sociale".

Nastaje pitanje: gdje je Toniolo crpao svijetlo, vedrinu i čistoću katoličkih načela u socijalnom znanstvenom radu? On je bio euharistijska duša. Tu je tajna njegove čistoće života i načela. Čitav svoj život bio je gladan Kruha anđeoskoga. U „Pravilniku" ističe da se neće zadovoljiti sa jutarnjim i večernjim molitvama, sa čitanjem duhovnog štiva i sa sv. Krunicom, već odlučuje da će svaki dan slušati sv. Misu i da će po mogućnosti poslije sv. pričesti 20 časa meditirati. Pričest je povezivala čitav njegov dnevni rad. Još kao mladić našao je u njoj vrhunac nade za svoje usavršivanje. „Podlažem, veli on, svoje odluke ljubavi preslatkog Isusa u Euharistiji, kojeg žarko žudim i hoću da mu iskažem poklone duboke i postojane, vanjske i nutarnje nada sve pristupajući na sv. pričest sa najbržnijom pripravom i sa pomnjivim čuvanjem kad Ga primim u prsa".

Tko ne gleda na euharistijski žar Toniola, nije kadar da shvati duboku poniznost ovog velikog i uvaženog kat. sociologa. Bio je duboko ponizan, jer je htio do sitnica izvršiti volju Božju. Njegov je posluh bio spreman, velikodušan, slijep, veseo. Mrtvio je svoju volju. Nije vjerovao u svoju jakost i sposobnost. Svakog je štovao i ljubio. Zato on napisa ove riječi o Isusu u Euharistiji: „O Bože ljubavi, Oče moj, koji da mene naučiš ljubiti, sašao si u me da me nahraniš svojim Tijelom, — hrano moja, snago moja, svijetlo moje, moje sve: triumfiraj nada mnom, skrši uzgoritost moju, *svladaj um moj,* isprazni me iz mojeg srca, poništi moju volju, pretvori je u tvoju, zagospoduj mojom dušom i budi njezin vječni i apsolutni Gospodar". Divna je bila poniznost ovog učenjaka. Ništa nije sebi pripisivao, iako je toliko socijalnih djela napisao. Sve je pripisivao Bogu. Skrivao je svoju krepost i svoje sposobnosti. Za nj je bila tortura kad je pred zadivljenim slušateljstvom umno govorio. Tko je bio blizu njega, čuo je kako njegove usne šapću molitvu zahvalnicu Gospodu za dobro koje je učinio.

Euharistijska duša teži za potpunim sjedinjenjem, za potpunim poništenjem u Isusu. To je želio i Toniolo. Poslije uskrsne pričesti 1891. napisa: „O Gospode, poništi svaku stvar u meni, da se ja poništim u Tebi. Poništi (to Te molim, to želim, to se nadam) svaku cijenu o meni, svako pouzdanje u me, svaku osjetnost, svaku umnu izvjedljivost, svaku neurednu odanost mojim mislima, mojim htijenjima, da živim propet s Tobom u nepromjenljivoj ustrpljivosti, poništi svaku nestalnost u tvojoj službi, da živim vas sjedinjen s Tobom, neosjetan za svaku stvar koja nije Ti". Sv. Ivan Vianney bio je rekao: „Pričest nije ništa drugo već čitava, potpuna, smiona, neprestana žrtva samog sebe". Tako je mislio i prema tome se je vladao i Toniolo. Svaki je dan slušao sv. Misu i stupao na sv. Pričest. On

je Isusu u Žrtvi jednom rekao: „Reži, pali, kidaj, gazi, mrvi; ali na mojem poništenju izdigni se Ti, Kralj Pobjednik, sa svojim Križem. Ja se bacam u tvoje rane, o Bože Žrtvovani!"

Zar je onda čudo da je Toniolo bio jak u svim poteškoćama života? Euharistija mu je bila vrelo snage i heroizma. Morao je radi svojeg vjerskog uvjerenja i euharistijske prakse toliko trpjeti. Za vrijeme liberalno-radikalnog režima htjeli su ga toliko puta maknuti sa univerzitetske stolice radi njegove vjere!! On je, osnažen Kruhom jakih, i u tim kušnjama ostao vedar i veseo. U svim križevima života on je bio veseo. Tko ga je vidio, imao je utisak da je taj čovjek u intimnom kontaktu s Bogom. Zato je bio puno uplivan u životu. Euharistijske duše osvajaju, privlače i vode. U njegov se je dom svak navraćao. I stranci i duhovni dostojanstvenici. Davao je mudre i oprezne savjete. Na svim kat. kongresima sjala je njegova asketska figura. Kad su nastupale opreke, on je bio — *miritelj*. Jednom, piše markiz *Crispolti,* na kongresu u Genovi za školu, bio je velik broj prisutnih. Počele su se formirati konservativne i demokratske struje. Najednom se prijavilo 16 govornika. Bila je pogibeljna napetost. Predsjednik predviđajući najgore, hitro pametno povika: Ima riječ prof. Toniolo. On se iznenadi, jer nije pitao za riječ. Kad je došao na pretsjednički stol, pretsjednik mu šapnu: „Salvi lei la situazione!" I improvizirao je svoj govor u unitarističkom kat. duhu. Razoružao je konservativne i demokratske struje, i dnevni je red bio izglasam per acclamatinem. Taka čudesa su kadre da tvore samo euharistijske duše. Čovjek Euharistije utišava opreke, miri napete duhove, otkupljuje intrige i sukobe, jer je apostol Isusove želje: „Ut unum sint!" Zato je Toniolo bio velik i drag. On je uspio u svojoj pomirbenoj akciji, jer se je čas prije pričestio. On je svaki dan u svojem životu mirio, jer se je svaki dan pričešćivao.

Od euharistijskog života i kulta Toniolo je očekivao i preporod uljudbe u našem vijeku. On veli da se sve ljudske moći sublimiraju u razgovoru s Bogom „e l' incivilmento non è che la storia delle congiunzioni dell' umano col Divino". I u ovom smislu, rekao bih, on je sub specie Eucharistiae obradio i riješio i ekonomski problem u sklopu socijalnog pitanja. Njegov zamjerni teoretski i praktični socijalni rad živa je apologija vjere protiv destruktivnog marksističkog socijalizma. I nakon svoje smrti — defunctus adhuc loquitur. Kad je umirao htio je da mu njegovi dragi pjevaju „Magnificat". Za vrijeme sv. Mise, koju je za ispokoj njegove velike duše otslužio kard. Maffi, pričestilo se sila njegovih prijatelja, štovatelja i omladine da mu euharistijski zahvale, što ih je naučio da ljube i štuju Euharistiju. Toniolo je čitav svoj život bio i socijalni pisac i euharistijski apostol. Ostavic je napisano: „Nastojat ću da širim čestu sv. Pričest kod svojih sinova, rođaka i kod svih na koje ću imati bilo kakav upliv".

TONIOLO je bio euharistijski apostol, jer je bio uvjeren da: „L' anima dell' apostolato cattolico, anche per la elevazione degli umili, è nel TABERNACOLO". Ovako su mudre i vidovite samo euharistijske duše. Sv. Pismo veli: „Gdje je Tijelo, tamo će se orlovi sabirati". Egzegeti to apliciraju na Tijelo Isusovo i na euharistijske duše. Zlatousti zapaža: „Aquilarum non graculorum haec Mensa est". Oko Tabernakula kroz vjekove kršćanstva sabirali su se orlovi ljudske misli. Prvi i najjači umovi čovječanstva: Augustir i Krisostom, Toma i Bonaventura, Franjo Saleski i Alfonso Liguori, Dante i Manzoni, Ferrini i Toniolo... U školi su Euharistije naučili krepost i mudrost. Divan primjer euharistijskog života velikog Toniola, učitelja kršćanske socijalne misli, osvojio srca i naše kat. inteligencije za euharistijski život i apostolat!

Dr. fra Krsto Kržanić, Sinj.

Novi prijedlog o pričesti vjernika. — Euharistija je sunčano žarište nadnaravnoga svijeta, duhovna hrana života milosti u čovjeku. Crkva, bogoslovi i učitelji duhovnoga života uvijek su štovanju Euharistije posvećivali izvanrednu i neograničenu pažnju. Ne može se zanijekati, da u novije doba ne raste jačim zamahom kult Euharistije u mnogovrsnim oblicima. Ovo priznaje službeno i Tajnik *Svete Kongregacije za disciplinu o Sakramentima* u prvoj točki svojih Napomena nad *Uputom Ordinarijima o nekim stvarima gledom na Misu te dijeljenje i čuvanje Sv. Euharistije,* izdane 26: III. 1929.: Uprav radost je gledati ,kolikom brzinom u naše doba naraslo je štovanje prema Presv. Sakramentu Euharistije nakon svukuda održanih vrlo slavnih kongresa u počast koli spasonosne toli predivne ustanove, iz koje preodlično očituje se zamjerna Isusa Krista ljubav spram ljudima. A ništa doista nema uspješnijega — upelivaše Papa Leon XIII. — da pobudi katolike bilo da odvažno vjeru ispovjedaju bilo da se vježbaju u krepostima, što se dolikuju kršćanskome imenu, ili da rastu i jačaju pučke pobožnosti prema tome divnome zalogu ljubavi, koji je veza mira i jedinstva (iz Breve *Providentissimus Deus* diei 28 novembris 1897)".

Štovanju Euharistije između tolikih modernih vjerskih ustanova vrlo mnogo doprinose uvijek napredni kult Presv. Srca Isusova i savremeni razvitak katoličke liturgije. Presv. je Srce simbol ljubavi Boga-Čovjeka napram ljudima. Kristova ljubav ovjekovječila je čovječanstvu u Euharistiji i Blagovijest i Božić i Veliki Petak i Zadnju Večeru i Uskrs i Duhove. Liturgija kao vlastiti crkveni način štovanja Boga uvodi vjernika da bude aktivan u euharistijskome kultu, koliko je on Žrtva i Pričest. Gdje je razvijena pobožnost Presv. Srcu i prosvijetljenije sudjelovanje u crkvenoj liturgiji, tamo je uistinu naprednija bogoljubnost Euharistiji.

Da vjernici budu što aktivniji u kultu Tijela Kristova i tako da iz Euharistije crpu što obilnije duhovne milosti, P. *Lemonnyer* O. P. u članku *La Communion à la Messe* (La Vie spirituelle, god. 1929 N° 115) predlaže, da pričesnici svojom rukom prinesu na oltar hostiju, koja će se za nje na misi posvetiti, da se njome oni pričeste. Praktično će to izvesti, kad iz pripravljene posude vlastitom rukom uzmu „svoju" hostiju, stavu je u tu nazočan ciborij ,kojega svojedobno uzme svećenik da posveti svete čestice pa tima, a ne drugima, pričesti odnosne vjernike; ovo da je lako izvršljivo, pogotovc u zavodima i redovničkim zadrugama.

P. Lemonnyer iznosi bogoslovski razlog svome prijedlogu. On umuje ovako:

Žrtva sv. mise spremi sakramenat Pričesti. Tako je volja Kristova. Onda sva shodnost traži, da Pričest vjernika redovita bude pod Misom. Naše oltarske Mise jesu primjene kršćanima plodova kalvarijske Žrtve. U nakanama je Kristovim, da katolici u misnom blagovanju Tijela Kristova normalnim načinom savršeno se okoriste novozavjetnom žrtvom. Misa rek bi poput sakramentalnim načinom sama sobom plodonosno djeluje u prisutni-

cima. Pogotovo što vjernici po sakramentu krštenja i krizme dionici su vječnoga Kristova svećeništva. Radi toga u zajednici sa Crkvom i sa svećenkom posebnim svojim načinom na misi su vjernici i susvećenici i sužrtve (co-celebrantes et co-victimae). Istina, sami i jedini svećenik posvećuje i pretvara kruh u Tijelo Kristovo, ali prikazanje misno-euharistijske Žrtve Bogu ovisno i sa svećenikom prinose i vjernici. Dakle vjernici sa Crkvom i svećeničkom sudionici su i suradnici sv. Mise. Do kraja su vjernici svoje vrste misni suradnici, kad se sa svećenikom na njoj pričeste. Njihova pričest jest tada kao i poput svećenikove misne pričesti. Ne samo, što vjernici imaju se pod misom pričestiti, već da što većma upriliče se svećeniku, kao i on pričestiće se „svojom" Hostijom. Te Hostije baš njima pripadaju. Onda — zaključuje uvaženi bogoslov — ko god prisustvuje Misi, ima se spremiti na pričest. Ko god se pričešćuje, ima se pričestiti na misnoj pričesti Ko se pričešćuje na misnoj pričesti, ima se pričestiti sa hostijom posvećenom na toj, a ne na drugoj misi. Zato će svak „svoju" hostiju donijeti na oltar Gospodnji.

I meni se čini, da je prijedlog O. Lemounyera izredljiv i to lakše nego izgleda na prvi mah. Sve smjera na to, da vjernici budu što aktivniji suradnici sv. mise. O toj aktivnosti ovisi ubiranje misnih plodova za duhovni život i njegov napredak. Tu aktivnost promiču Pričest, Pričest pod Misom, Pričest sa hostijom posvećenom na toj misi, i da tu hostiju pričesnik lično spremi za misu.

Liturgijska povijest Euharistije — Mise i Euharistije — Pričesti što ju je napisao P. Batiffol (Leçons sur la Messe, Paris 1923) svjedoči nam da misao i osnova O. Lemounyera nisu u stvari nove. Sv. Augustin u svoje doba (354—430) našao je crkveno-euharistijsku praksu, da vjernici javno i lično na *Offertorium* mise prinose svoje krušne darove, da budu tvar oltarske Žrtve. Naučitelj Crkve žali kršćanske žene i djevice svoga vremena, što ih zarobio Alarik, pa ne mogu iz sužanjstva prinositi svoje darove na oltar Božji niti mogu naći svećenika, preko kojega mogle bi prinijeti žrtvu Bogu. On ih pretpostavlja, da su u pravom smislu u misi po svojim darovima, tvarima Euharistije, pravi i aktivni su-svećenici: *nec istae possunt vel* ferre oblationem ad altare Dei, vel invenire ibi sacerdotem per quem offerant *Deo (Epistul* 111, 8). Na drugome mjestu kaže Augustin: Krist je primio svoje Tijelo prije nego ga je prikazao za čovječje otkupljenje, kašto svećenik primi dar od vjernika da ga prinese Bogu, „quomodo accipit sacerdos a te quod pro te offerat, quando vis placare Deum pro peccatis tuis (Enarr. in ps. 129, 7).

Isti crkveni povjesnik tvrdi, da ti prijesni krusi imali su lik okruglasti sa urezanim križem. Zvali su ih *corona consecrata.* Sv. Grgur papa navodi, da je lično poznavao neku rimsku odličnu gospođu, koja je nedjeljom rado išla na papinu misu. Jednom se ona nasmije u času, kad je sveti Papa imao na misi pričestiti. Grgur joj odmah uskrati pričest, a nakon mise zovne je preda se, da mu kaže, čemu se je smijala i sa nepoštovanjem htjela blagovati Tijelo Božje. Matrona mu odgovori, da se tome nasmijala, što je u liku sv. Hostije poznala kruh, koga je ona vlastitim rukama umijesila: *Recognovi, inquit, portiunculam illam ex eadem oblatione fuisse quam ego manibus meis feci et tibi obtuli* (Paul. Diac. Gregor. vita, 23).

Naravno da ovih prijenosnih kruha bijaše u izobilju, više nego bi trebalo pričesnicima. Pretičci se davahu siromasima. Isti sv. Grgur priča, da neki svećenik iz Centumcella (Cività vecchia) nailazio je svagdano na putu siromaha i jednom mu prigodom ponese dva kruha, što ih je primio za za žrtvene prijenose *„duas secum oblationum coronas detulit."* Prosjak odbi dar, kaže se da je pokojni i zamoli svećenika neka s tim darom ljubavi prikaže Bogu misnu žrtvu za pokoj njegove duše: *„Si autem mihi praestare vis, omnipotenti Deo pro me offer hunc panem* (Dialog. 4. 55).

Pretičci ovih prijenosnih kruha (oblationes) blagosivahu se posebnim obredom, pa bi ih blagovali oni što se nijesu pričestili, pače bi ih slali i otsutnim vjernicima u znak crkveno-otajstvenoga jedinstva. *Eulogias* (blagoslovljen kruh) *post missas in diebus festis plebi distribuite* — piše Leon IV. u IX vijeku. P. Batiffol (l. c. p. 315—316) zna, da još u doba sv. Augustina i sv. Grgura nazianzenskoga blagoslivao se ovaj prijenosni kruh i slao se na dar. Bio je taj kruh simbol kršćanskoga jedinstva i ponukovanje sv .matere Crkve vjernicima, da gladuju euharistijskoga kruha, koji se za nje lomi na *mensa dominica.* Sv. Paulin, biskup Nole, šalje ovoga eulogijskoga blagoslova sv. Augustinu, hiponskome biskupu (Paulin, Epistul [inter Aug. epist.] 24, 6), a i Augustin njemu na uzvrat: *„Panis quem misimu. uberior benedictio fiet dilectione accipientis vestrae benignitatis"* (Epistul. 31. 9).

Sve je ovo sjećalo na kruh, što su ga vjernici prinosili („Offertorium") za tvar euharistijskoga Sakramenta. Zato je u ono doba odgovarala potpunoj istini svećenikov poziv na misi: *Molite, braćo* (Orate, fratres), *da mo-*

Slično su vjernici prinosili i vino u malim bocama ili posudama zvanim *amulae* česa spomen i ostatak viđamo dandanas na misama, na kojima se zareduje biskup gdje novoposvećeni biskup na Prikazanju biskupu, koji ga posvećuje, daje dvije svijeće, dva kruha i dvi posude pune vinom.

Dakle prijedlog O. Lemonnyera izim dogmatske i asketske ima podlogu i u povijesti katoličke liturgije.

O. Leonard Bajić

„Bon Père" i Euharistija. — U vijeku smo pobune radnog svijeta. Židov je Marx pozvao radni svijet na otpor protiv Boga i kapitala. I talasaju se radničke mase pod crvenim zastavama. Grde sve što je duhovno. Kipe od bijesa protiv socijalnog mira i poretka. Za se traže samo kruh zemaljski. A ipak je EUHARISTIJSKI ISUS uzor i utjeha radnika. Do tridesete se godine mučio i radio u Nazaretu. Sluša Josipa i Mariju — svoje stvorove. I ne buni se. A od Posljednje Večere do svrhe svijeta stoji u TABERNAKULU, rob ljubavi svoje. Ponizuje se do poništenja da bude vječna utjeha bijednog radnog svijeta. I nitko Ga ne može istjerati sa zemlje. Niti isti naši grijesi: ravnodušnost, nehaj, ledenost i svetogrđa. Radni je svijet nasjeo socijalističkim agitatorima, da Bog ne opstoji, jer se tobože za njih ne brine. I psuju Onoga koji ih jedini ljubi, Isusa koji ih jedini razumije i tješi Njegovi apostoli i danas uz njih prolaze i vele im u ime Isusovo: „Trpi, brate, i muči; ne proklinji, radi i ljubi! K TABERNAKULU: TJEŠITELJ je samo tu!"

LEON HARMEL, francuski veleindustrijalac, bio je priprost Isusov apostol među radništvom. Radi njegove uzorne dobrote radnici ga prozvaše *„Bon père"*. U svojim tvornicama u VAL DU BOIS obnovio je časove

prve epohe kršćanstva i one srednjeg vijeka kad su opstojale profesionalne organizacije radništva. Kad čovjek posjeti onaj mravinjak ljudi, ostaje zapanjen nad radom, redom i blagostanjem. Otkud onakav zanosni rad u ovo buntovno doba? Tajna je ova: Usred tvorničkih kuća diže se crkvica sa zvonikom, a u njoj oltar sa PRESVETIM. Pred njim gori vječno svijetlo. U Harmelovoj kapelici radnici se natječu sa vječnim svijetlom: naizmjence drže počasnu stražu u intimnom razgovoru s Bogom. Nesamo da mu drže počasnu stražu već se velik broj svake nedjelje i blagdane s Isusom euharistijski sjedinjuje. I gospodari i nadglednici i radnici uz Isusa osvježuju i krijepe svoju vjeru, ljubav i pobožnost. Zato u Val du Bois sve cvate.

U Harmelovim tvornicama vlada mir, red i blagostanje. Radnici su sretni i zadovoljni. Zašto u drugim tvornicama nema tog mira i sreće, nema blagostanja i zadovoljstva? Tà Isus je svugdje? U svim Tabernakulima? Ali na žalost, radnici ne lete u hramove poput svojih drugova, u Val du Bois, ne lete na izvore Euharistije da poput žednih jelena gase svoju žeđ i bol. Stoga i nijesu ni mirni, ni sretni ni blaženi. Bez Isusa nema mira ni utjehe u životu.

Nego bi bilo pogrešno u ovom socijalnom darmaru apelirati na samo radništvo. I gospodari u Isusu imaju svoj uzor. Radnici u Kristu moraju gledati Boga koji je postao čovjek, uzor u radu i posluhu; ali i gospodari moraju u Isusu priznati Boga Gospodara sviju, koji sve vodi, ravna i upravlja svojom neizmjernom mudrošću i očinskom dobrotom. Koliko gospodari imaju da nauče od vječnog Gospodara sviju! Leon Harmel tom je divan uzor za sve bogataše i gospodare. Nije imao mira dok od Pija X nije dobio dopust — Papa ga je vanredno ljubio — da u svojem privatnom, obiteljskom oratoriju može držati Presvetog. Kad je primio pismo od Papina državnog Tajnika, u kojemu to se dopušta, pisa nekom svojem prijatelju: „Imat ću veliku sreću da posjedujem našeg Gospodina blizu sebe. Moći ću ga nadugo da posjedujem. Kad mi god to budu dopuštali moji posli. Moći ću se s Njim zadržati po miloj volji. Imam toliko toga da Mu preporučim". Stoga se nije čuditi, da je Harmel izlazeći iz posjeta od božanskog Gospodara bio samo srce sa svojim radnicima. Njegove su tvornice bile kuće rada i molitve, reda, pobožnosti i kreposti.

Istaknut ću još jednu značajnu epizodu iz euharistijske baštine velikoga Leona Harmela. „Jednom, piše on, pozvaše me u veliki grad. Tu je neki industrijalac bio organizovao za svojih 12000 radnika gostinjac uz niske cijene On mi govoraše: — Hoću da činim dobra mojim radnicima. Kad budem gospodar njihova srca, tad ću nastojati da se brinem nešto više i za njihovu vjeru. — Pa dobro, činite što činite, odgovorih mu ja, ali mislite li obratiti svoje radnike? — Da, reče on; da to postignem, počinjem il na ovaj način privlačiti. — Ali, gospodine, odgovorih ja, vaši radnici imaju potrebu duhovnoga kruha, što nije onaj što im ga vi dajete jeftino imaju potrebu Kruha euharistijskoga, Tijela i Krvi našeg Gospodina Isusa Pustite vaš gostinjac, a podignite jednu kapelu, — to je u vašem interesu'. Onaj tako i učini. Za vrijeme Velike sedmice prijavilo se 350 radnika za duhovne vježbe. Slijedeće sedmice isto učiniše i radnice. Zašto? Tabernakul je bio usred tvornice onog industrijalca.

Važan je ovaj euharistijski nauk Leona HARMELA za riješenje socijalnog pitanja. Dati KRUH s NEBA gospodarima i radnicima, — i socijalno je pitanje riješeno. Harmel je među svojim tvornicama podigao kapelu i u kapeli pred Presvetim je zapalio vječno svijetlo vjere i ljubavi svoje i svojih radnika. I u Val du Bois vlada mir, sreća i veselje. Jedini Tabernakul pravedno i potpuno zadovoljuje ljudsko srce. Isus je rekao svojim priprostim učenicima: „S vama želim blagovati Vazam"... ON i danas priprostom svijetu i radnom narodu dovikuje iz Tabernakula: „Dodite k Meni svi... Ja ću vas okrijepiti". Harmelov primjer je više nego primjer: put je to koji stalno vodi do duhovne sreće i socijalnog mira i blagostanja.

Dr. fra Krsto Kržanić, Sinj.

Legitimnost euharističkoga kulta. — Sva je kršćanska starina od apoštolskih vremena pa sve do naših dana bila čvrsto uvjerena u stvarnu prisutnost Krista — Gospodina, Boga-Čovjeka u Svetotajstvu Kruha i Vina. Opća Vjera uređala je praktičnim štovanjem Otajstva i to takovim, koje se dolikuje samome Bogu. (Cultus latreuticus Euharistiae). U prvim vjekovima kršćanstva vjernici su se pričešćivali samo za vrijeme sv. Mise. Kršćanski je zapad razvio pričešćivanje i izvan sv. Mise, pače i svagdanje. U XI i XII vijeku razvija se štovanje pres. Otajstva nesamo za vrijeme Službe Božj nego i inače preko dana. U XIII vijeku uvađaju se teoforične procesije a Urban IV. godine 1264 uvađa i svetkovinu Tijela Gospodinova u Pokaznici. Ovo su tako zvani blagoslovi sa Presvetim Sakramentom. U euharističkoj pobožnosti znamenit je sv. Alfonz Ligvori. On je glavni apoštol pobožnosti posebnih pohoda presv. Sakramentu, koja je danas postala neodoljiva nužda svih pobožnih duša, koje teže na veće kršćansko savršenstvo.

Mi smo sretni, što imamo pobožnost vječnog klanjanja, euharistička udruženja redovnika i svećenika pa i istih laika. Manifestacioni vrhunac euharističkog štovanja čine međunarodni i narodni euharistički kongresi, kakav se ove godine drži i kod nas u gradu Zagrebu.

Kojim štovanjem treba da štujemo euharističkoga Isusa? U katoličkoj liturgiji poznate su tri vrsti štovanja. Prvo je štovanje, koje iskazujemo Božjim slugama, Svecima i taj kult nazivljemo kultom dulije. Druga je vrst, kojom častimo Majku Božju i to štovanje nazivljemo većim kultom nego li je dulije t. j. kultom hiperdulije. Treći najveći kult jest kult latrije, kojim mi razumni ljudski stvorovi štujemo samo jednoga i jedinoga Gospodina Boga.

U pres. Euharistiji Isus je pravi i živi Bog, Sin Božji, pravi i živi Čovjek u Osobi Božanskoj. Tu je On stvarno i bitno onako jednako, kao što je i na nebesima. Budući, da je On Bog i po Božanskoj naravi i po Božanskoj Osobi; budući da je Čovjek, ali u Božanskoj Osobi, Njemu je u pravu a nama u dužnosti iskazivanje onake časti, kakva se mora samo Bogu da iskazuje. Neopravdano — a donekle i glupo — nevjera nam predbacuje idolopoklonstvo, kada se mi vjernici smjerno klanjamo Svetotajstvu. Tada bi bilo idolopoklonstvo, kada bi se mi klanjali stvorovima mjesto Stvoritelju, ali to je baš u našem slučaju isključeno. Ne klanjamo se mi ni kruhu ni vinu, jer u Euharistiji poslije posvećenja, ne ostaje kruh i vino nego mjesto kruha i vina tu imamo Tijelo i Krv Boga-Čovjeka. Klanjanje Bogu-Čovjeku nije nikakvo idolopoklonstvo nego dužni čin kulta, koji svaki čovjek-vjernik treba svome Stvoritelju da iskaže. Mi katolici posebnim kultom ne štujemo prilike kruha i vina, pod kojima se nalazi Krist-Go-

spodin, nego jednim kultom, koji se Bogu dolikuje obuhvaćamo sve ono što Otajstvo sobom nosi. Ono sobom nosi i osjetne prilike kruha i vina i realnu prisutnost Boga-Čovjeka i mi sve ovo, jer je tako Bog Ljubavi htio, ujedinjujemo u jednoj latreutičnoj adoraciji; Bogu na slavu, nama na spas!

Dakako ,da se mi ne nalazimo u neprilici ni pred cjepidlačarima, koji znatiželjno propitkuju, kako to, da se ipak prilike kruha i vina mogu štovati tako uzvišenim kultom, kao što je latreutički!? Mi i Isusovo Srce štujemo ovakim kultom radi hipostatičke Unije, jer je ono Srce Sina Božjega; slično, ako ne jednako, mi i sakramentalne prilike štujemo, jer je tu pravi Bog i pravi Čovjek; iako one po sebi ovoga kulta ne bi zaslužívale, kao ni česti Tijela Krista Gospodina, kad bi se odijeljeno promatrala; ali, zahvaleć Bogu, ovaku diobu ne traži ni Vjera ni Crkva ni zdrava svijest vjernika.

Iznešeni nauk u savjesti veže svakoga katolika, jer je Tridentinski Sabor svečano kazao: Ako bi ko kazao, da ne treba u Otajstvu Euharistije štovati latreutičkim štovanjem Krista, Jedinorođenoga Sina Božjega ... neka je izopćen iz Crkve. (Sjed. XIII, kanon 6, Denz. 888). Sravni: J. Pohle, Lehrbuch der Dogmatik, 7 izd., 1922, str. 214—216.

P. G.

Sv. Paškal Baylon zaštitnik euharističnih kongresa i društava. Sveci su se u svom življenju odlikovali u svim krepostima. Ipak malone svaki od njih imao je po koju značajnu krepost i odliku. Tako na primjer sv. Frane Asiski jest ljubitelj Isusa propetoga i križa, sv. Frano Saleski isticao se je svojom blagošću, sv. Petar Alkantarski najstrožijom pokorom, sveti Alojzije čistoćom i t. d. Sve je svete i blažene zanosila Presv. Euharistija. Ali ipak ima i tu razlike. Jer neki su u puno većoj mjeri ljubili Isusa u presv olt. Sakramentu. Na prvo mjesto treba postaviti i među glavne štovatelje Euharistije ubrojiti sv. Paškala Baylona. Ovaj ugodnik Božji, koji se je rodio na 17. V. 1540 u gradiću Torre Hermosa u Španjolskoj od siromašnih roditelja, već od djetinjstva jako zavoli Isusa u Euharistiji. Pobožnost prema Presv. olt. Sakramentu brzo je i vidno rasla u njegovoj duši A kad je stupio u Red sv. Frane asiškoga, tako se razvi silna ljubav u njemu i ona živa vjera, da je o tome Otajstvu znao raspravljati kao kakav od naučenijih teologa. Euharistija bila mu je glavna dnevna misao, nada života, snaga duševna, utjeha u trpnji i glavni pokretač svih misli, želja i njegovih djela.

Najveći auktoritet Crkve Krstove sv. Otac Papa nam svjedoči, da je Paškal Baylon veliki i vatreni apoštol Euharistije. Zato ga je i imenovao zaštitnikom svih euharističnih kongresa i društava. Evo pismo kojim je Lav XIII. proglasio sv. Paškala za patrona euharističkih kongresa i društava.

„PAPA LEON XIII. NA VJEČNU USPOMENU.

Providni Bog raspolažući krepko i blago sa svime, nekom osobitom pažnjom tako se je za Crkvu svoju pobrinuo, da, kada nastane najveća pogibao, iz te iste gorčine vremena, pruži joj nenadanu i sigurnu utjehu. Ovo se, kao što i prije često puta, tako i u ova vremena, može jasno opaziti. Budući naime da mrzitelji općega mira s dana u dan sve to bežočnije se uzdižu i nastoje svagdanom navalom i to najžešćom iskorijenuti vjeru Kristovu i gotovo svako društvo, svidjelo se božanskoj dobroti da suprotstavi ovoj sili valova prekrasna nastojanja oko pobožnosti. Ovu činjenicu uistinu

jasno osvijetljuju i štovanje presvetoga Srca Isusova na sve strane svijeta rašireno, i onaj pravi zanos za rasprostranjenje po svemu svijetu bogoljupstva prema Majci Božjoj i ono povećano štovanje preslavnoga zaručnika iste Bogorodice i raznovrsna udruženja katolika koja su spremna za svaku obranu vjere i mnoge druge stvari bilo povećane bilo već prije uvedene za proširenje božanske časti i međusobne ljubavi. I ako nas ovo sve najvećom radošću napunja, ipak mislimo, da je vrhunac svih Božjih darova to, što se je među narodima iza održanih u tu svrhu veoma slavnih kongresa u ova vremena povećalo štovanje Euharistije. Nama se čini, da nema ništa uspješnijega, a to smo već jednom označili, da se ljudska srca probude bilo da neustrašivo vjeru ispovijedaju bilo da se vježbaju u krepostima koje su dostojne kršćanskog imena, nego da se hrane Euharistijom i probude se težnje naroda prema onom divnom zalogu ljubavi, što no je vez mira i jedinstva. Budući da nam je tako znamenita stvar veoma na srcu, kao što smo Euharistične kongrese često pohvalili, tako isto sada napunjeni nadom u obilne plodove, smatramo svojom dužnošću da im se označi nebeski zaštitnik između onih svetih, koji su osobitom ljubavlju gorjeli prema preslavnom Tijelu Kristovu. Među ovima, čiji je žar pobožnosti prema ovom slavnom otajstvu vjere najvećma užgan bio, bez ikakve sumnje zauzimlje najčasnije mjesto sv. Paškal Baylon. On primi od Boga dušu veoma odanu promatranju nebeskih tajnâ. Poslije nego li je svoju mladost nevino proveo u čuvanju stada, zagrli red sv. Frane strožijeg opsluženja. Promatrajući on ovu otajstvenu božansku gozbu takovo je znanje iz toga zacrpao, da je, i ako je bio neškolovan i bez ikakvih nauka, ipak i o najtežim stvarima vjere mogao raspravljati i pobožne knjige pisati. Isti je istinitost Euharistije javno ispovijedao, i stoga od krivovjeraca mnogo pretrpio, pače su ga kao drugog Tarsicija više puta htjeli pogubiti. Onaj osobiti osjećaj ljubavi prema Euharistiji i kao mrtav zadržao je. Kaže se naime da je, dok je mrtav ležao na nosilima, dva puta oči otvorio za vrijeme svete mise u crkvi u času podizanja Tijela i Krvi Gospodnje.

Iz rečenoga je jasno, da katolički kongresi, o kojima govorimo, ne mogu biti pod boljom zaštitom, nijednoga drugog sveca do njegovom. Stoga kao što smo razložno stavili pod zaštitu sv .Tome Akvinskoga mladost željnu nauka; pod zaštitu Vincencija Paulskoga udruženja karitativnoga smjera; Kamila Lelija i Ivana od Boga bolesnike i sve one, koji iste dvore i pomažu: isto tako, a to neka bude korisno i sretno po vjeru kršćansku, vrhovnom našom vlašću, krepošću ovoga pisma oglašujemo i određujemo svetoga Paškala Baylona za osobitoga nebeskog zaštitnika kongresa euharističnih i svih udruženja Presv. Oltarskog Sakramenta, koja su dosada ustanovljena, ili koja će u budućnosti nastati. Pa iz primjera i zagovora istoga Sveca pouzdano ištemo ovaj plod da svi kršćani svagdano svraćaju svoje duše, namisli i ljubav prema Isusu Spasitelju, najvećem i najslavnijem počelu svakoga dobra. Ovo odredba neka vrijedi za sva vremena. I što je god protivna ovomu neka bude ništetno. Hoćemo pak, da se prijevodu ovoga pisma ili pače štampanima primjercima, koja su potpisana rukom javnoga bilježnika, i pečatom potvrđena od osobe u crkvenom dostojanstvu, uprav ista vjerodostojnost iskaže, koja bi se iskazala ovome istomu pismu kad bi se iznijelo ili pokazalo.

Dato u Rimu kod Sv. Petra pod prstenom Ribarovim dne 28. novem-

bra 1897, Našega Vladanja Godine Dvadesete

A. O. Kard. Macchi".

Sveti nam je Otac ovim razlaganjem i odlukom jasno pokazao, da je sv. Paškal osobiti svetac Euharistije. U isti mah ovime je crkva bistro pokazala, komu se imamo moliti, da se sve to više umnože euharistični kongresi, euharistična društva, i da se čim prije raširi euharistično Isusovo kraljevstvo i po tom da se podigne čovječanstvo i oživi životom posvetne milosti i hljebom nebeskim.

O. Bernardin Topić.

Sv. Augustin o presv. Euharistiji. — Ove godine po svemu svijetu slavi se hiljadupetstota godišnjica smrti sv. Augustina, hiponskog biskupa († 430). On se broji među velikane opće svjetske povijesti a u crkvenoj znanosti sigurno zauzimlje prvo mjesto. Možemo reći, da je sv. Jeronim bio najučeniji među crkvenim piscima kršćanske starine, ali je Augustin bio najveći, najoriginalniji i najsvestraniji crkveni pisac onoga doba, a i kasnijih vremena. On u sebi spaja Platonov idealizam i oštru Aristotelovu logiku, stvarajući snagu Tertulijanovu i crkveni duh Ciprijanov, rimski praktični smisao i grčku duhovnu okretnost. On je tisućama probijao prolaze u crkvenoj znanosti i pokazivao puteve. Ne možemo pravo ocijeniti upliv ovog velikana na tok svjetske povijesti, a pogotovo na razvoj teološke znanosti. Svakako može se reći, da ranija skolastika gotovo samo o njemu živi, a vrhunac skolastike uglavnome kod njega uči. Sv. Bonaventura, jedan od prvaka skolastičnih teologa dobio je časno ime „drugi Augustin", jer je iz Augustina mnogo crpao i s njime duševno bio srodan. I novi vijek ne može se oteti uplivu sv. Augustina. Svaka novost, dapače i socijalizam naših vremena, traži Augustina za se, hoće da nađe u hiponskom učenjaku svoga učitelja, branioca ili osnivača.

Stariji protestanti gotovo jednodušno su tvrdili, da je afrički velikan njihov, da je veliki crkveni Otac učio jednako o presv. Euharistiji kao Wiclef ili Kalvin. Već a priori možemo zaključiti, da je hiponski biskup naučavao onako, kako je vjerovala ondašnja afrička crkva, kako je učio Tertulijan i Ciprijan i ostali afrički crkveni pisci. U njegovim spisima čitali su i prerađivali katoličku nauku o Euharistiji svi veliki skolastici. Ipak da vidimo koju izreku ovog velikana u filozofiji o sv. Hostiji, o toj najvećoj kršćanskoj tajni.

Gledom na ustanovljenje Euharistije zanimivo je, kako se je hiponski biskup plastično izražavao. U svojem tumači Davidovih psalama (Enav. in ps. 33, I, 10) veli: „A tko se je u svojim rukama nosio? Čovjek može biti nošen rukama drugih, a rukama svojim nitko ne može biti nošen. Kako se to može razumjeti o Davidu, doslovce ne nalazim, ali to o Krstu nalazim. Jer Krst je samoga sebe nosio u svojim rukama, kad je preporučio Tijelo svoje i rekao: Ovo je Tijelo moje. To je Tijelo nosio u rukama svojim".

O realnoj prisutnosti Krsta pod prilikama kruha i vina nije se mogao sv. Augustin jasnije izraziti nego se je izrazio. Kad je držao govor o sakramentima, on među ostalim kaže: „Obećavao sam vama, koji ste kršteni, držati govor, u kojem bi izložio tajnu gozbe Gospodinove (mensae Dominicae sacramentum), koju sad vidite i koje ste postali sudionici prošle noći. Morate znati, što ste primili, što ćete primiti, što imate svaki dan primati. Onaj kruh, koji vidite na oltaru, posvećen riječju Božjom, Tijelo je Krstovo. Ona čaša, bolje što sadrži čaša, posvećena riječju Božjom, Krv je Krstova. Tim je Gospodin htio preporučiti svoje Tijelo i svoju Krv, koju je prolio za otpuštenje grijeha". (Sermo 227). „Ono dakle što vidite, kruh je i čaša, a to vam vaše oči kažu. Ali što traži vaša vjera, u kojoj treba da budete poučeni, kruh je Tijelo Krstovo, čaša je Krv Krstova ... To se zato zove tajna, jer se drugo vidi, a drugo treba razumjeti" (Sermo 272).

Ovdje vidimo, da Augustin zove Euharistiju „tajnom gozbe Gospodinove" (mensae Dominicae sacramentum). Krštenici vide svojim očima na oltaru kruh i vino, što je materija iz koje biva sakramenat. Kad svećenik izgovori riječi Gospodinove, ta se materija pretvara u drugo, što treba vjerovati, u Tijelo i Krv Gospodinovu. Tim je postalo otajstvo „sakramenat". (Batiffol, Etudes d' histoire et de theologie positive. 2 s. L' Eucharistie, la présence réelle et la transubstantiation. 7 izd. Paris 1920. str. 430).

Rogošić

Euharistija i crkveno jedinstvo. — Euharistijska žrtva je božanski spoj neba i zemlje, ona ih ujedinjuje. Euharistija je središte Krstove vjere na ovoj zemlji. Ona vjernike Krstove na čitavoj zemlji ujedinjuje u jedno. Crkveni naučitelji su posebno naglasivali tu unifikatornu zadaću presvete Euharistije i nalazili oslona u sastavini euharistijske materije: mnogo zrna — jedan kruh, mnogo kapi ili zrna grožđa — jedna čaša itd. Sam Spasitelj prije svoje smrti u zadnjoj svojoj oporuci dao je svome Tijelu i svojoj Krvi ujedinjujuću svrhu, kad je molio u svojoj velikosvećeničkoj molitvi, „da svi budu jedno." „da budu jedan pastir i jedno stado."

Da i odijeljene istočne crkve imadu euharistijsku žrtvu, dosljedno da se jedan te isti Euharistijski Krst nalazi i u katoličkoj Crkvi i u pravoslavnim crkvama, to danas uče svi katolički teolozi. Tako Euharistijski Krst ujedinjuje Istok i Zapad. Nego kad dođemo na plodove euharistijske žrtve, kad mi te plodove, recimo tako, počnemo dijeliti, što nas katolička nauka uči o diobi ovih plodova?

Ako govorimo pravno i dogmatski, euharistijsku žrtvu može prikazivati samo mistično tijelo Krstovo. Krst je dao pravo na svoje Tijelo i na svoju Krv samo svojoj pravoj i jedinoj zaručnici katoličkoj Crkvi. To je Tridentinski koncil izjavio, kad je rekao, da je sv. misa žrtva koju prikazuje Crkva po svojim svećenicima — ab ecclesia per sacerdotes immolandum. Euharistijsku dakle žrtvu žrtvuje samo Crkva, i to neposredno svećenici, a posredno preko njih oblatores, služitelji, prisutni vjernici i svi članovi Crkve raspršene po cijelom svijetu. Dosljedno tko nije u Crkvi, tko nije njezin vidljivi član ne može da bude posredni vidljivi oblator — žrtvovalac euharistijske žrtve. Pravoslavni, koji su u dobroj vjeri, mogu da budu oblatores communes, jer i oni spadaju na mistično tijelo Krstovo. Dosljedno oni su sudionici općih plodova sv. mise u katoličkoj Crkvi. Ali ne mogu da budu oblatores speciales, ne mogu da naređuju euharistijsku žrtvu, jer juridično na vanjski način nisu članovi Crkve, a svećenik u misi radi kao javni službenik Crkve. Dosljedno katolički svećenici ne mogu primati od pravoslavnih stipendije za sv. mise. Pravoslavni ne mogu biti sudionici specijalnih plodova sv. Cmise (De la Taile, L' Oecumenicité du fruit de la messe, Roma 1926, str. 10).

Ali može i katolik dati izreći sv. misu za jednog odijeljenog od Crkve? — Sv. Augustin je na jednom mjestu rekao: „Quis offerat Corpus Christi nisi pro eis qui membra sunt Christi. — Tko žrtvuje Tijelo Krstovo ako ne za one koji su uda Krstova?" Ovdje sv. Augustin govori o mrtvima. I zaista, za mrtve, koji nisu više uda Krstova to jest koji su osuđeni, nitko ne može prikazivati žrtve. Novi crkveni Zakonik jasno određuje: „Integrum est Missam applicare pro quibus vis tum vivis tum etiam defunctis purgatorio igne admissa expiantibus — slobodno je odlučiti misu za sve žive, pa i mrtve, koji ispaštaju svoje grijehe u vatri čistilišta" (cn. 809).

Nego svećenik žrtvuje kao javni službenik Crkve. Prema tome, tako se može odrediti misa uopće za sve mrtve, koji su u čistilištu, svećenik, jer je javni službenik, ne može poimence odrediti misu za određenog pokojnika, koji nije katolik. Sv. Augustin veli: „Katolička nauka zabranjuje euharistijsku žrtvu za one, koji su umrli bez krštenja". U ovome smislu izašle su neke odredbe rimskih kongregacija. U novije vrijeme, jer novi Zakonik općenito određuje „za bilo koje mrtve", neki misle, da se može sv. misa prikazati za determinirane osobe, koje nisu pripadale Crkvi.

Rekosmo, da se kod pravoslavnih nalazi prava euharistijska žrtva. Jer je katolička nauka, da Crkva žrtvuje, to su mnogi teolozi učili, da izvan Crkve nema žrtve. Prosper, učenik sv. Augustina, kaže: „Nema prave žrtve izvan katoličke Crkve". I papa Pelagije piše: „Ono što čini odvojeni od Crkve (skizmatik) nije Tijelo Krstovo". Duns Skot i skotiste skreću pitanje u pravu kolotečinu (cf. De la Taile, 2. c. 29). Suarez je to ovako formulirao: „Heretik ili koji drugi svećenik izvan Crkve, iako žrtvuje izvan Crkve, ipak žrtvuje žrtvu Crkve radi svećeničkog karaktera koji ima i koji ga još veže s Crkvom". Zato žrtve svećenika izvan crkve su valjane.

No jer je stalan princip, da izvan Crkve nema žrtve to ako bi koji odijeljeni svećenik formalno i bezuvjetno isključio svako sudioništvo s katoličkom Crkvom, onda ne bi žrtvovao, njegova euharistijska žrtva bila bi nevaljana. Malo će odijeljenih svećenika imati takovu namjeru. I zato kod njih ima žrtva, koja je ista sa katoličkom žrtvom i tim veže odijeljene sa centrumom kršćanstva, sa Petrovom Stolicom, lije nebeske milosti, te je najuspješnije sredstvo, da se dođe do vanjskog, formalnog jedinstva Krstova stada (vidi o svemu ovomu opširno kod De la Taille l. c.). Rr.

Književni pregled

SPAČIL TH. S. I., *Doctrina Theologiae Orientis separati de ss. Eucharistia. I. Bibliographia — Doctrina Theologiae Orientis separati in genere. II. Quaestiones de forma Eucharistiae — De pane Eucharistico — De communione sub utraque specie et de communione parvulorum.* 8° I str. 96, II str. 174. Roma 1928—1929. „Orientalia Christiana". Cij. 9 i 17 lira.

Pod jakim impulsom Sv. Stolice, posebno Pija XI., poznavanje istočne teologije kroči naprijed brzim korakom. Središte ovog intelektualnog pokreta za poznavanje Istoka jest Papinski Zavod za istočne nauke u Rimu, koji je osnovao papa Benedikt XV. Ovaj institut u svojoj zbirci „Orientalia Christiana" neprestano bogati zapadnu teologiju sa novim podacima iz teologije odijeljenog kršćanskog Istoka. Između šezdesetak svezaka, koje je Papin zavod za orientalnu teologiju kroz ovo sedam godina izdao, sigurno zauzimlje prvo mjesto djelo profesora Bohumila Spačila „Doctrina Theologiae Orientis separati de ss. Eucharistia".

Profesor Spačil, rođeni Čeh, bivši vojnički časnik, a sad redovnik Isusovac, bivši profesor apologetike na universi u Innsbrucku, a sad profesor komparativne teologije na Orientalnom Institutu poznat je našoj jugoslavenskoj javnosti sa Ljubljanskog kongresa za proučavanje orientalnih nauka. On ima svojih učenika u Jugoslaviji i sa universe u Innsbrucku i sa Papinskog Instituta u Rimu. Svakome učeniku Spačil je sigurno ostao u uspomeni sa svojom jasnoćom, a i dubinom, u predavanju i sa svojom posebnom ljubeznošću prema Slavenima.

Dosadanja njegova djela iz područja istočne teologije („Conceptus et doctrina de Ecclesia juxta Theologiam Orientis separati: I. Photii — II. Librorum symbolicorum — III. Theologorum recentiorum" i „Doctrina Theologiae Orientis separati de Sacramento Baptismi") odaju marljivog sabirača, dobrog sistematičara i vrsnog dogmatičara — apologetu. Iste odlike nalaze se i u ovome djelu. Spačil nam s velikom erudicijom izlaže nauku pravoslavne crkve o presvetoj Euharistiji, kritičkim duhom tu nauku s katoličkom uspoređuje i katoličku nauku brani. Knjigu je razdijelio u 2 sveska. U prvomu svesku izlaže uopće nauku istočne crkve o presv. Euharistiji. Istočna crkva ima euharistijsku žrtvu. U temeljnim pitanjima potpuno se slaže s katoličkom Crkvom. Na primjer istočna se teologija slaže s katoličkom teologijom, da je Euharistija sakramenat, koji je Spasitelj ustanovio; da je Krst uistinu, realno, supstancijalno sav i čitav prisutan u ovome sakramentu, i to pod jednom i drugom prilikom; da to biva transupstancijacijom ili promjenom kruha u Tijelo i vina u Krv; da je materija ovoga sakramenta pšenični kruh i vino od loze; da su službenici Euharistije samo biskupi i svećenici i t. d.

Ali se istočna teologija u mnogim pitanjima ne slaže s katoličkom. Tako ona uči, da se u Euharistiji mora, barem ex gravi praecepto, upotrebljavati samo kvasni kruh. Riječi, kojim je Krst ustanovio presv. Euharistiju. „Ovo je Tijelo moje", Ovo je Krv moja" nisu jedina forma Euharisti-

je. Treba još posebna molitva Duhu Svetomu, koja se zove epikleza. Pričest treba davati i maloj djeci, koja još nisu došla na doba razuma. Vjernici se moraju pričešćivati pod obe prilike. Osim ovih ima još nekih nuzgrednih pitanja o Euharistiji, u kojima se istočna crkva ne slaže sa zapadnom.

Ova četiri pitanja: forma Euharistije, materija Euharistije, pričest pod obe prilike i pričešćivanje male djece čine sadržaj drugog dijela Spačilove knjige. Dogmatsko je pitanje jedino o formi Euharistije. Ali ako se epikleza dobro shvati, može se ustvrditi, kaže prof. Spačil, da ona neće biti razlog rastave Istoka i Zapada, nego rađe razlog ujedinjenja. Ostala su pitanja čisto disciplinarna, iako ih istočni teolozi takovim ne smatraju. Ali bi ih morali takovim smatrati, kad bi ih bolje proučili. Prema tome nauka o Euharistiji neće smetati, kad se bude radilo o uniji istočne i zapadne Crkve.

Kad gledamo obilnost literature, koju je prof. Spačil proučio, kad gledamo jasnoću, konciznost i sistematičnost u njegovoj knjizi, moramo reći, da je ovo najbolji putokaz zapadnim teolozima, da spoznadu istočnu teologiju o presv. Euharistiji, a istočnim da spoznadu zapadnu. Od naših jugoslavenskih teologa posebno citira fra Ivana Markovića „O Euharistiji s osobitim obzirom na epiklezu". Spačilovu knjigu preporučujemo svim onima, koji se zanimaju teologijom i pitanjem ujedinjenja crkava.

Rogošić

1. SCHOTT A. O. S. B., *Das vollständige Römische Messbuch* lateinisch und deutsch mit allgemeinen und besonderen Einführungen im Anschluss an das Messbuch von Anselm Schott O. S. B. herausgegeben von Pius Bihlmeyer O. S. B. 3. Auflage. Mit einem Titelbild in Farbendruck und mehreren Textbilden. (Schott Nr. 1) Mala 12⁰ (XII—14*—1324—[28б]. Freiburg im Breisgau 1930. Herder: 10 M; u platnu 12 M, za 10 komada svaki po 11.50 M, za 25 svaki po 11.25 M. Može se dobiti i u finijim uvezima.

2. KNIEWALD Dr. DR., *Sveta Misa.* Drugo izdanje. Naklada Knjiga katoličkog života. Izdao Dr. Stjepan Markulin. Cijena broširanom primjerku (48 str.) Din. 3. — Tko naruči 10 kom. i više, dobiva ih po Din. 2.50; 50 komada i više po 2 dinara — uključivši poštarinu. Narudžbe prima izdavač Zagreb, Kurelčeva ul. 3.

1. Kod Njemaca ima više rimskih misala prevedenih na njemački jezik. Ali od svih tih prijevoda najbolji je Schottov. Posebno je zanimivo i poučno latinsko-njemačko izdanje potpunog misala u Schottovu prijevodu. U ovome Schott — Bihlmeyerovu izdanju nalaze se svi misni obrasci opće Crkve to jest vas rimski misal i to latinski i njemački u usporednim stupcima. Katolik svjetovnjak, koji ima ovo izdanje u rukama, može pratiti sve svećenikove molitve na žrtveniku. Posebni misni obrasci, koji imaju pojedine dijeceze i pojedini redovi, mogu se zasebice dobiti u posebnim svescima kod Herdera.

Uz čisti crkveni tekst latinski i njemački u ovome Schott-Bihlmeyerovu izdanju rimskog misala ima najprije posebni uvod, gdje se kratko i jasno tumači, što je misna žrtva, njezini plodovi, ceremonije privatne i svečane mise i t. d. Suviše prije svake mise de tempore ima kratak uvod, gdje se pokazuju glavne ideje dotičnog misnog obrasca. Ovo dobro služi za asketako — mistično razumijevanje obrasca dotičnog dana. Prije svakog misnog obrasca de sanctis stoje kratki podaci o životu dnevnog sveca i onih, koji se spominju. Prije svakog kalendarskog ciklusa na pr. Božića ili Uskrsa dolaze opći uvodi, o ovome kalendarskom ciklusu. Na nekim mjestima nađe se i po koja bilješka, koja tumači kakvo nejasno mjesto u misnim obrascima. Na koncu ima dodatak, u kojem se nalaze obične molitve javnih pobožnosti, a i privatnih tako, da može ovaj misal poslužiti i za obični molitvenik.

Ovakav misal svakomu dobro dolazi. Dolazi dobro svećenicima, jer će dobro učiniti, ako prije sv. Mise kod svoje kuće pročitaju misni obrazac i uvod u nj. To će biti najbolja priprava za sv. misu, materijal za razmišljanje, a i za propovijedanje. Kako je misal potpun i na latinskom i na njemačkom, a mali je džepni format, koji se može lako sa sobom nositi, može poslužiti u kakvoj nuždi, kad manjka misal u zabitnim seoskim crkvama ili koji novi formular u njemu. Lajicima, koji znadu njemački, a žele da žive sa crkvenom liturgijom, ovo je najbolji liturgijski molitvenik.

2. Kako svjedoči prije spomenuta knjiga, kod drugih je kulturnih naroda u punom jeku liturgijski pokret, koji teži da i svjetovnjaci žive duhovnim životom liturgijskih knjiga katoličke Crkve. Taj liturgijski pokret počeo se je i kod nas razvijati. Promicatelji su bili pokojni dr. Ivan Merz i Dr. Dragutin Kniewald. Ovaj je preveo svetu misu na hrvatski. Prvo je izdanje već razgrabljeno, pa su se izdavač Dr. Stjepan Markulin i auktor odlučili, da prirede novo izdanje.

Ova mala knjižica ne može se ni usporediti sa Schott-Bihlmeyerovim potpunim izdanjem rimskoga misala. Ali ipak za naše sićušne prilike dobro dolazi. Kniewaldova Misa sadržaje samo čin i red svete mise na hrvatskom i na latinskome. Ima samo 48 stranica, dočim Schottov misal ima oko 1700 stranica. Hrvatski tekst djelova, koji se mogu glasno moliti, razdijeljen je tako, da se može recitirati u dva kora. Osim običajnog reda rimske mise u ovoj se knjižici nalazi kratka liturgična jutarnja i večernja molitva, te ispovjedne i pričesne pobožnosti. Sretna je misao, da je uz hrvatski prijevod metnut i latinski original. Tako se gaji kršćanska universalnost u srcima vjernika.

BAJIĆ O. L., *Svjetska svećenička zajednica prijatelja Srca Isusova.* 8⁰ str. 64. Zagreb 1930. Izdala Knjižnica počasne straže presv. Srca Isusova (OO. Trećoreci — Sv. Ksaver — Zagreb). Cij. Din. 5.

Pijo XI. svojim „Breve"-om od 8. veljače 1928. predao je vrhovno vodstvo nadbratovštine Počasne straže presv. Srca Isusova za našu državu Provinciji OO. Trećoredaca. Ta nadbratovština sa svim svojim granama i bratovštinama, Posebnim središtima, članstvom duhovno je pripojena sa svjetskom centralom ove svećeničke organizacije dne 14. svibnja 1930. Naši Trećoreci bili su najbolji pomagači pokojnog biskupa Mahnića u njegovim duhovnim poduzećima te su bili urednici i saradnici listova „Euharistija" i „Svećenička Zajednica". Njihov provincijal prečasni fra Bone Zec, vrhovni upravitelj nadbratovštine Počasne straže presv. Srca Isusova nastoji kod našeg svećenstva ovu pobožnost prema euharistijskom Srcu Isusovu što više raširiti. U tu svrhu obratio se je na učitelja franjevačkih novaka na ubavom otočiću Visovcu, poznatog asketsko-mističnog pisca fra Leonarda Bajića, bi

li on napisao za hrvatsko svećenstvo kakvo manje djelo o organizaciji ove pobožne nadbratovštine, koje bi onda izdali OO. trećoreci. Visovački učitelj novaka rado se je odazvao ovome misijskome i duhovnome pozivu. U mističnome zatišju otočića Visovca kroz kratko vrijeme nastade zlatna knjižica čije sam ime gore spomenuo.

U knjižici najprije dolazi „Pismo Preuzv. hrvatskog metropolite Dr. A. Bauera", koji preporučuje organizaciju i Bajićevu knjigu. Zatim dolazi „Riječ izdavača", pa „Predgovor, Kratki životopis Alojzije Margarite; Duhovno savršenstvo pobožne Alojzije Margarite, Što Isus objavljuje preko pobožne Alojzije Margarite, Svjetska svećenička zajednica prijatelja Srca Isusova, Bogoslovska podloga ove objave, Posljednja riječ i Dodatak: Djelo poklona i preodanosti beskrajnoj ljubavi, Večernji ispit savjesti, Molitva Isusu vječnome svećeniku i napokon kratka pravila Počasne straže presv. Srca Isusova".

Organizaciju Svjetske svećeničke zajednice prijatelja Srca Isusova osnovala je Alojzija Margarita Claret de la Touche (1868—1915). Rodom Francuskinja ušla je u red Redovnica od Pohođenja. Kad je bezbožna francuska vlada istjerala redovnike i redovnice, nađe Alojzija Margarita prvi zaklon u Italiji, nedaleko Turina. G. 1913 dođe u Rim, gdje je visokim crkvenim krugovima iskazala svoje privatne objave i izjasnila im poruku s neba, da pokrene stalešku organizaciju pod imenom „Svjetska zajednica prijatelja presv. Srca". U Rimu je sklonuše, da osnuje novu kongregaciju redovnica pod imenom „Sestre iz Betanije presv. Srca", koja će pomagati prvu organizaciju.

Alojzija Margarita izdala je dvije knjige: „Presv. Srce i svećenstvo" te „Poziv svećenicima". Time je pripravila svećenike, da se odazovu i pristupe ovoj organizaciji. Onda je u siječnju 1914 napisala pravila Svjetske svećeničke zajednice prijatelja presv. Srca. Svrha je organizaciji, da okupi sve svećenike cijeloga svijeta oko presv. Srca i da obnovi osjećaj međusobne svećeničke solidarnosti i napokon da promiče osobnu svetost. Dužnosti su članova da šire vjeru i poznavanje Boga-čovjeka, što živi u Euharistiji, da će jednom godišnje reći sv. misu za pokojne članove i još neke druge pobožnosti.

Bajić je u ovoj knjizi, kako veli preuzv. nadbiskup Dr. A. Bauer, „tako lijepim i laganim jezikom orisao život svete redovnice A. M. Claret de la Touche, iznio njezine objave i pravila „Svjetske svećeničke zajednice prijatelja Srca Isusova", da se knjiga čita s obilnim užitkom i zanimanjem". Preporučno pismo hrvatskog metropolite za onu Bajićevu knjigu i organizaciju, o kojoj on piše — to je najbolji znak, od kolike je važnosti za naše hrvatsko svećenstvo ono, što Visovački učitelj novaka propagira. Asketsko-mistični pisac nije propustio, da nam razjasni i bogoslovsku podlogu privatnih objava, na kakvoj je osnovana i ova svećenička organizacija. Ovu zlatnu, solidnu asketsko-mističnu i organizatornu knjižicu svesrdno preporučujem.

Rogošić

BOPP Dr. LINUS, *Liturgische Erziehung.* Gegebenes und Aufgegebenes. Mit 3 Bildertafeln. 8° (XII—124). Freiburg im Breisgau 1929. Herder. Kartonirano 3 M.

Auktor ove knjige poznat je sa svojih pedagoških djela. Dosad je objelodanio „Das Jugendalter und sein Sinn" i „Die erzicherischen Eigenwerte der katolischen Kirche." Zadnjeg djela nastavak je knjiga o kojoj govorimo. U njoj hoće da dublje produbi problem: uzgojna vrijednost katoličke Crkve. Auktor raspravlja velikom spretnošću pitanja kao što su: bit i bitni zakoni liturgije, zakon prostora i vremena itd. Lijepo su obrađena pitanja: prva sv. pričest, pričest pod obe prilike itd., koja je auktor upleo na zgodna mjesta. U vrijeme, kad se razvija liturgijski pokret, ova knjiga dobro dolazi uzgojiteljima, da preko liturgije vrše svoju uzgojnu zadaću.

JURKIĆ ŠTEFA, *Blažena Imelda Lambertini Dominikanka,* 1321—1333. Ilustrirao Gabriel Jurkić. Zagreb 1929. Izdanje „Duhovnog života". Dominikanci — Maksimir. Cij. D. 8 s poštom D. 9, kod knjižara D. 10, uvezana u bijelo platno D. 20.

Kad čitaš ovu ukusno opremljenu knjižicu, rekao bi, da je ovo pjesma, plod mašte. I zbilja Š. Jurkić je opisala bl. Imeldu u obliku romana. No osoba je historijska. Samo što je spisateljica tu historiju prikazala umjetničkim načinom, uživjevši se u vrijeme u koje je bl. Imelda živjela. Bl. Imelda živjela je za Euharistiju i s euharistijom kao posljednjom hranom na čudnovat način prešla s ovog svijeta, da vječno gleda Boga. Radi njezine ljubavi prema presv. Sakramentu Crkva ju je proglasila pokroviteljicom prvopričesnika. Sad se radi, da se proglasi svetom ova štovateljica Isusa u svetohraništu. Djeci, koja pristupaju na prvu svetu pričest ova fino opremljena knjižica bit će ugodno štivo.

SIEBERT CLARA, *Heilige Zeit der Kindheit.* Ein Begleitbüchlein für Erstkommunionkinder. Mit Bildern von Lore Gronau. 12° (VIII—168). Freiburg im Breisgau 1929. Herder. M. 1.50, u platno M. 2.80.

Psihologija je jasno dokazala, da su utisci, koje čovjek u djetinstvu primi, najjači u duši čovječjoj i u kasnijem životu. Prva sv. pričest morala bi biti najodlučniji doživljaj u djetinjem životu. Ako bude to, onda onaj sveti djetinjski zanos neće se nikada potpuno ugasiti, a u zgodnim prilikama razvijat će se u sve to jači duševni život. Ova knjiga hoće da zgodnim načinom pripravi dijete na prvu sv. pričest. Nije to molitvenik. Možemo reći, da je to religiozno-zabavna dječja knjiga, koja vodi dijete u svijetlu crkvene godine do dana prve pričesti, najsretnijega za svako katoličko dijete. Roditelji, katehete i ostali koji se za djecu brinu naći će u ovoj knjižici mnogo što će im pomoći, da uspiju u svome uzgojnom radu.

Vjesnik

Međunarodni euharistični kongres u Kartagi. — Od 7 do 11 svibnja o. g. održan je 30. međunarodni euh. kongres u Kartagi. Prvi međunarodni euharistični kongres održan je u Lille-u g. 1881. Kongresi kasnije održani znameniti su ili po broju i sudjelovanju učesnika (Beč 1912, Rim 1922) ili po daljini mjesta (Jerusalem Montreal u Kanadi, Chicago, Sidney u Australiji). Kongres u Kartagi nadvisuje sve dosadanje time, jer je održan na ruševinama grada Tertulijanova i Ciprijanova, u mjestu punu uspomena na sjajni vijek kršćanskih mučenika, na doba sv. Augustina, čiju petnaestotu godišnjicu smrti ove godine slavimo. Inače broj stranaca nije bio velik: 4000 Francuza, nešto manje Talijana te po koja skupina Malteżana, Belgijanaca, Poljaka, Čehoslovenaca, Holandeza, Amerikanaca, Španjolaca, Engleza, Jugoslavena, Austrijanaca i Madžara. Od kardinala bili su prisutni uz papinog Legata A. Lépiciera Ascalesi, Charost, Van Roey, Mac-Rory, Hlond, Lavitrano i Verdier.

Papin Legat sa svojom pratnjom pošao je iz Rima i ukrcao se je u Napulju u parobrod „Città di Napoli", koji je dat na raspolaganje Papi kao suverenu. Legat je prispio u Afriku 6 maja i bio je dočekan od kardinala, civilnih francuskih vlasti, više biskupa i mnoštva naroda. Kao pozdrav odsvirana je himna papinska, francuska i beydikalna. Kad je papin poslanik stupio na francusko zemljište u Tunisu, iskazane su mu vojničke počasti. Zatim je pošao u katedralku, gdje je izrekao kratak govor i zahvalio na počastima koje su iskazane u njegovoj osobi Namjesniku Krstovu na zemlji. Istoga dana službeno je pohodio francuskog Generalnog Residenta Mancherona, koji im je uzvratio pohod u pratnji svog civilnog i vojničkog načelnika. Francuski Generalni Resident učinio je finu gestu, kad je u čast Namjesnika Krstova pustio iz tamnice deset osuđenika. Time je obnovio stari običaj srednjevjekovnih gradova. Predsjednik Francuske republike nalazio se je u ovo vrijeme u Algiru te su između njega i Papinog Legata izmijenjene čestitke. Dne 7. svibnja Papin Legat u pratnji francuskog Generalnog Residenta sa njegovim civilnim i vojnim načelnikom i prvim tumačem pošao je u palaču Marsa, da pohodi Ahmeda Pašu Bey-a, nominalnog vladara u Tunisu, inače uplivna kod onamošnjeg naroda. Ovaj je vrlo rado primio čast počasnog predsjednika euharističnog kongresa. Ahmed Paša Bey zaželio je Papi svako dobro, na čemu mu je zahvalio kardinal Lépicier kazavši mu, da Sveti Otac vrlo cijeni Bey-a i njegov upliv koji ima kod tuniskog naroda, posebno kod biskupa, svećenika i vjernika katoličke Crkve. Na koncu je Bey dekorirao

kardinala Legata Kordonom Reda Niham. Osim toga dekorirao je francuske kardinale Charosta i Verdiera te Mgr. Lemaitre, kartaškog nadbiskupa i pratioce Papinog Legata Mariani-a i Hertzoga. Papinu Legatu uzvratio je posjet sin Ahmeda Paše Bey-a.

Kongres je otvoren 7. maja poslije podne. Radi ogromne mase naroda, koja u katedralku ne bi mogla stati, kongres je održavan ispred crkve. Bilo je napravljeno dvanaest megafona, da može čuti dvadeset hiljada prisutnih glas govornika. Počeo je kartaški nadbiskup Mgr. Lemaitre, koji je nazvao dobrodošlicu kardinalu Legatu i zahvalio Sv. Ocu, što je izabrao njegovu dijecezu za sjedište 30. euharističnog međunarodnog kongresa. Zatim je pročitano na latinskom originalu i francuskom prijevodu Papino pismo, kojim je naimenovao svoga Legata. Namurski biskup Heylen kao predsjednik stalnog odbora za internacionalne euharističke kongrese pozdravio je učesnike ovoga kongresa, strane i stanovnike Tunisa i zahvalio vlastima i narodu na srdačnom dočeku. Nato je kardinal Legat u svomu govoru veličao Euharistiju kao centar jedinstva i vjere, vezu narodâ međusobom i s nebom. To jedinstvo dolazi nevidljivo od Krsta a vidljivo se ispoljava u Papi, pod čijom se vlasti Crkva ujedinjuje. Spomenuo je afrikanske mučenike, pa sv. Ciprijana i sv. Augustina i zazvao je blagoslov s neba na sve vlasti i narod u Tunisu i na sve ostale narode. Zatim je slijedio blagoslov s Presvetim. Pred večer je Generalni Resident u počast kardinala Legata priredio banket.

Dne 8. svibnja nadbiskup u Reims-u kard. Charost održao je pontifikal u primacijalnoj kartaškoj crkvi. Divno je bilo vidjeti 5.000 euharistijskih mladih križara koji su u bjelini pristupili na sv. pričest u veličajnom javnom parku u Tunisu. Mlade križare je pričestio poljski primas kard. Hlond. Istoga dana euharistijski križari donijeli su u kartaški amfiteatar palme mučenicima, koji su tute poginuli. Ovaj divni prizor gledan je od silne mase svijeta (oko 50.000). Mladi euharistijski križari u potpunom redu, pjevajući poput starih mučenika „je suis chrétien", nosili su palme na dar mučenicima koji su mučenički pali u kartaškom amfiteatru. Naprijed je išla Papina zastava, a iza nje zastave pojedinih naroda. Kad su stupili u amfiteatar muška su djeca pošla na desno a ženska na lijevo. Na govorničku tribinu pristupio je generalni direktor euharistijskih križara i održao govor o ovome simboličkom ophodu. — Poslije toga održao je prof. teologije u Liègeu Gerard Philips govor o prisutnosti realnoj Krsta u presvetoj Euharistiji prema nauci sv. Augustina i afričke crkve. Na ponoći je bila svečana misa.

Dne 9. svibnja održao je pontifikal nadbiskup u Cagliari Mgr. Piovella nad ruševinama crkve posvećene svetoj Perpetui i Feliciti u Kartagi. Kardinal Legat izrekao je homiliju. Kroz to vrijeme bile su razne pobožnosti u raznim crkvama u Tunisu. Poslije podne održao je Di Lorenzo svećenstvu na latinskome govor „Euharistijski apostolat svećenika kod puka". Ovo svećeničko zborovanje proslijeđeno je i sutradan, a traktiralo se je o temi

„Individualno posvećenje svećenikovo preko presv. Euharistije". Kroz ovo vrijeme održana su posebna nacionalna zborovanja. Bilo ih je 11: francusko, belgijsko, talijansko, poljsko, španjolsko, češkoslovensko itd.

Poslije podne na generalnom zborovanju održao je poznati govornik Mgr. Tissier govor o „Euharistiji, koja stvara mučenike i svece i kršćanskom miru, koji može Euharistija dati svijetu." Kartaški nadbiskup je govorio o Euharisttiji i misijama. U večer je priređen opet jedan simboličan prizor. Preko deset hiljada ljudi držalo je svijetlo u rukama, da počasti heroizam kartaških mučenika u amfiteatru. Nadbiskup u Chalons-u održao je govor o Euharistiji kao izvoru kršćanskog života i snage, a kard. Verdier podijelio je blagoslov sa Presvetim.

Dne 10. maja opet se je pružio simbol pobjede kršćanskih mučenika. Procesionalno stupalo je preko amfiteatra oko četrdeset biskupa, više kardinala i mnogo naroda te je na areni u amfiteatru održan svečani pontifikal. Poslije podne održao je francuski akademik Louis Bertrand predavanje o veličinama afričke crkve.

Dne 11. svibnja održao je pontifikal na ruševinama crkve sv. Ciprijana kardinal Legat u prisutnosti od preko pedeset hiljada duša. Uz oltar je bilo sedam kardinala u grimizu, Generalni Resident i osamdeset nadbiskupa i biskupa. Kardinal Legat održao je završnu homiliju, Zatim je podijelio papinski blagoslov. Kruna ovoga kongresa bila je teoforička procesija u prisutnosti i uz učestvovanje do osamdeset hiljada buša. Papin Legat kad je ostavljao Tunis, kako je bio svečano dočekan tako je svečano ispraćen.

Ovaj kratki prikaz tridesetog euharističkog internacionalnog kongresa koji je održan na ruševinama stare Kartage pokazuje nam, da se katolički život Ciprijanovih i Augustinovih vremena ponovno budi na afričkome tlu.

Euharistični kongres u Sevilli. — Polovicom maja održan je regionalni euharistički kongres u Sevilli u Španjolskoj. Bilo je veliko učešće vjernika. Otvorio je u crkvi Spasitelja kongres kardinal Ilundain. Prisustvovali su ovome kongresu biskupi iz Kordobe, Malage, Cadisa i Tenerife. Važnije praktične teme koje su održane na ovome kongresu bile su: uskrsna zapovijed, Crkva i Euharistija, sadanje poteškoće euharističnog života, viaticum, Euharistija i socijalni život. Na zadnjoj sjednici ovoga regionalnoga kongresa čitan je brzojav kojim je sv. Otac Papa pozdravio ovo euharističko slavlje u Španjolskoj. Kardinal Ilundain izjavio je svoje puno zadovoljstvo sa uspjehom kongresa.

Euharistički kongres u Speieru. — Prigodom 900. godišnjice ustanovljenja katedralke u Speieru održan je euharistični kongres za proslavu euharističkoga Kralja. Skupili su se Nijemci iz sviju krajeva u carsku katedralku u Speieru. Kongres je svršio sa veličajnom teoforičkom procesijom 15. jula o. g.

Regionalni euharistički kongres u Ravenni. — Od 6—14 maja

ove godine bila je priprava za regionalni kongres u Ravenni. Pripravne je propovijedi održao O. Galileo Venturini S. J. Dne 14. svibnja došao je Papin Legat kardinal Mihajlo Lega, prefekt kongregacije za sakramente. Od 14—19. razvijao se je kongres sa velikim učestvovanjem naroda.

Euharistične misije u Częstohowi. — Biskup u Częstohowi Mgr. Kulina priredio je specijalne euharistične misije u svim župama biskupskoga grada. Misije su vodili OO. Isusovci. Uspjeh je bio velik. K misama je dolazilo preko 95.000 osoba, od kojih 25.000 muškaraca. Zadnji dan bila je euharistička procesija, a biskup Kulina održao je govor pred masom od preko 80.000 duša.

Talijanski nacionalni euharistički kongres u Loretu. — Od 10—14 rujna o. g. Talijanci će održati svoj nacionalni euharistički kongres u Gospinu gradu Loretu. Velike se pripreme čine u Italiji, da ovaj kongres bude što velebniji. Glavna će tema biti Euharistija i kršćanska obitelj. Ona će davati karakter svemu ovomu kongresu. Prvi generalni govornik Mgr. De Sanctis, biskup u Segni govorit će o temi „Euharistija posvetni pečat sakramenta ženidbe." Na posebnom zborovanju svećenika referirat će generalni prokurator karaćolinaca O. V. Marineli: „Svećenik čuvar kršćanske ženidbe." Za sekciju muževa govorit će g. Ciriaci, a za sekciju žena g.đa Patrizi. Njihova će tema biti „Misa i pričest pri sklapanju ženidbe." Na zborovanju muške mladeži govorit će prof. Zanotti: „Euharistijska priprava za sklapanje kršć. ženidbe." Konventualac P. O. Gilardi držat će govor „Euharistija veza i čuvar jedinstva u kršćanskoj obitelji." Na ovoj temi referirat će za svećenike Mgr. Fer. Roveda „Svećenik koeficient jedinstva u kršćanskoj obitelji." O istoj stvari referirat će za odrasle muške grof Dalla Torre, a za ženske gospođa Crelia Scaccianoce: „Euharistija rađa slogu među zaručnicima." Za mušku i žensku mladež govorit će advokat Tozzi i g.đa Marija Tereza Giachini: „Euharistija rađa slogu među djecom."

Treći glavni govornik biti će kanonik Crocetti. On će govorit o temi „Euharistija škola uzgoja u kršćanskoj obitelji". Za svećenike će govoriti Mgr. Cavagna: „Svećenik uzgojitelj obitelji po Euharistiji". Za odrasle muške će o istoj temi referirati g. Valerij, a za ženske g.đa Camilla Galbusera: „Roditelji uzgojitelji djece po Euharistiji". Ženskoj i muškoj mladeži govorit će advokat Bovelli i profesorica Anna Siarra: „Euharistija uzgojiteljica mladeži".

Četvrti generalni govornik Mgr. Nancini govorit će o temi: „Euharistija najviša utjeha kršćanske obitelji". Svećenicima će govoriti o toj stvari Mgr. Giovanni Pepe: „Svećenik tješitelj obitelji preko Euharistije". Odraslim muškim i ženskim govorit će g. Panighi i grofica Caterina Faina: „Euharistija utjeha". Za mušku i žensku mladež govorit će Dr. De Michele i gđica Irma Corsaro: „Euharistija izvor veselja".

Peti generalni govornik O. Galileo Venturini S. J. govorit će

„Euharistija izvor svrhunaravnog života u obiteljima". Za svećenike referira Mgr. Giacinto Rasciona: „Svećenici buditelji svrhunaravnoga života po Euharistiji". Za odrasle muške i ženske govore prof. Rodolfo Bettazzi i g.đa Vilde Ubaldi: „Svrhunaravna vrijednost života i Euharistija". Za mladež mušku i žensku govorit će ing. Guariento i gđica Giannina Blandini: „Svrhunaravni život mladeži po Euharistiji".

Šesti generalni govornik bit će O. Balestrieri O. F. M. koji će govorit o temi: „Euharistija plamen apostolata u obitelji za misije i za Katoličku Akciju". O istoj stvari govorit će za svećenike specijalno Mgr. Sosio d' Angelo: „Svećenik stvaratelj apostola po Euharistiji." Za muževe i za žene govorit će advokat Giuseppe Rossi i Maria Ricci Curbastro: „Roditelji kao rađači apostola i sami kao apostoli." Muškoj mladeži govorit će advokat Jervolino a ženskoj Maria Tereza Palavicino: „Putevi apostolata kod mladeži.

Češkoslovenski odio na međunarodnom euharističnom kongresu u Kartagi. — Kako veći drugi narodi tako su i Čehoslovenci imali svoja zasebna zborovanja. Predsjednik je ovih zborovanja bio premostrateški opat na Strahovu u Pragu dr. I. Zavoral, član permanentnog internacionalnog odbora za euharistične kongrese. Direktorom je izabran dr. A. Kolisek. Od biskupa učestvovao je nitranski biskup dr. K. Kmetko. Na ovim zasebnim zborovanjima Česi su imali ove govore: sv. Augustin i euharistična liturgija uopće, sv. Augustin i sveta Misa te sv. Augustin i ljubav kršćanska. Govorili su dr. Kolisek, mgr. Melka i kanonik dr. Opatrny. Prisustvovalo je ovim češkoslovenskim zborovanjima oko 60 osoba.

Euharistični kongres u Atripaldi. — Regionalni kongres u Atripaldi (Italija) počeo je 9 srpnja. Prvi dan kongresa bila je opća pričest djece. Misu je rekao biskup mgr. Petronelli. O. Di Lorenzo protumačio je djeci na lak način svetu liturgiju. U 4 sata poslije podne pošla su djeca u bijelo obučena s palmama u rukama zajedno s narodom na vrata grada da prime nadbiskupe Beneventa i Campagne te biskupe Nusco-a i Sansevero-a i biskupa Avellina. Na vratima grada pozdravio je biskupe kraljevski komisar Mattucci. Velika povorka došla je do glavne crkve. Djeca su položila svoje palme na grob mučenika čije se kosti ondje čuvaju. Govorili su mgr. Cesareno o svrsi kongresa, a Don Melanconico "Euharistija svijetlo naše mladeži."

Drugi dan bila je pontifikalna Misa. Obavljena je četrdesetsatna pobožnost klanjanja. O. Bellucci, oratorijanac održao je govor „Euharistija u kršćanskoj umjetnosti od katakomba do danas." Poslije podne govorile su dvije ženske. Profesorica Montella govorila je o temi „Euharistija i kršćanska obitelj", a profesorica Della Rovere o temi „Moderna apostazija od Krsta".

Treći dan bila je opća pričest za misije preko mise nadbiskupa mgr. Piazza. Predsjednik apelacionoga suda u svome predavanju dokazivao je iz historije, filozofije i umjetnosti temu: „Triumf kraljestva Krstova u Euharistiji štit veličine kraljevine Italije." Iza njega je govorio prof. Ludovico de Simone „Euharistijski apostolat." Poslije podne došao je nadbiskup u Napulju kardinal Ascalesi. Svi prisutni biskupi, sve civilne vlasti s narodom bile su na dočeku napuljskog kardinala. Pred kardinalom u crkvi održan je posljedni govor.

Kongres je završen s pontifikalom uz asistenciju kardinala Ascalesi. Poslije toga slijedila je teoforička procesija u kojoj je učestvovao čitavi grad i okolica. Prije nego je dao zadnji blagoslov kardinal Ascalesi kraljevski je komisar Mattucci pročitao u ime građana posvetu grada Atripalda Euharistijskomu Srcu Isusovu. Ovaj akt sve je duboko ganuo.

Prvi poljski nacionalni euharistički kongres. — Poznanj je kolijevka poljskog katolicizma. Poslije dugog robovanja slobodna se Poljska prvi put sastaje da u Poznanju iskaže kraljevske počasti Euharističkome Kralju. To je bilo velebno slavlje za katoličku Poljsku! Kongres je bio izvrsno organiziran. Preko 100.000 učesnika iz cijele Poljske dohrlilo je u ovaj grad, gdje se je nazad 12 godina čula poljska riječ samo u crkvama.

Zastupnik Sv. Oca na ovome kongresu bio je apostolski nuncij u Poljskoj Mgr. Franjo Marmaggi. Kad je došao Papin Legat u Poznanj, dočekao ga je vas kler i sve vojne i civilne vlasti te silna masa svijeta. Vojna je glazba odsvirala papinsku i poljsku himnu. U kočiji sa šest konja prošao je predstavnik Sv. Oca kroz gradske ulice pune svijeta, neprestano aklamiran od vjernih Poljaka. Grad je bio vas iskićen papinskim i državnim zastavama.

Kongres je otvoren 26 lipnja t. g. u zgradi, gdje je lanjske godine održan veliki sajam. Svi poljski biskupi, na broj njih 34, ruski izagnani nadbiskup Ropp, dva poljska biskupa iz Amerike, jedan iz Češkoslovenske bijahu prisutni. Predsjednika Poljske republike zastupao je ministar poljoprivrede g. Janta Polczynsky. Uz gradskog načelnika našle su se sve vojne i civilne vlasti. Prof. Gantkowski, predsjednik Katoličke Lige otvara kongres. Nato uzimlje mjesto generalnog predsjednika kongresa grof Adolf Bninski. Ustaje poljski primas kardinal Hlond, pozdravlja predstavnike Sv. Oca, predsjednika Poljske republike i poljske vlade: „danas Poljska kleči i klanja se Krstu!" Zatim moli apostolskog nuncija, da on formalno otvori prvi poljski nacionalni euharistički kongres.

Mgr. Marmaggi u svome govoru veliča „euharistijsku Poljsku". Spominje iz poljske religiozne historije ljubitelje Euharistije — svece i njihove kraljeve: Ivan Sobjecki sam je služio sv. misu i pričestio se onoga dana, kad je dobio veliku bitku pod Bečom. Poslije ovoga slijedili su drugi službeni govori. U ime vlade govorio je Zongollawicz, zatim gradski načelnik, pa rektor univerze i t. d.

Kongres je radio u generalnim zborovanjima i u sekcijama. Od govornika, koji su govorili na plenarnim sjednicama, možemo spomenuti ove: O. Rostiworowski („Euharistija u životu Crkve"), prof. Halban iz Lavova („Euharistija izvor života u individuu-

mu"), prof. Jedrzejowski iz Plocka („Euharistija temelj obitelji"), prelat Choromanski („Obnova Poljske u Euharistiji"), prof. Halecki („Euharistija i obnova svijeta"), Mgr. Adamski („Euharistija izvor Katoličke Akcije") i t. d.

Još su zanimiviji govori održani na specijalnim zborovanjima. Bilo je 16 sekcija: za Katoličku Akciju, misijska, za svećenike, za laičku inteligenciju, za apostolat molitve, za trećoredce, za karitativno djelovanje, unionistička, pedagoška, za katoličku literaturu i štampu, za katoličke žene, za sveučilištarce, za mušku i žensku mladež i za poljske emigrante. Specijalnim zborovanjima za Katoličku Akciju predsjedao je Mgr. Adamski. Dr. Bros je govorio o sadanjem stanju Katoličke Akcije u Poljskoj. Profesor univerze u Vilni Glaser govorio je o Euharistiji kao bazi apostolskog duha. Vrlo su zanimiva zborovanja poljskih kat. intelektualaca. Ovim zborovanjima je predsjedao Rector Magnificus univerze u Poznanju. Među ostalima je govorio Dr. Silnicki o temi „Euharistija u životu kulturnog čovjeka". Poslije ovog predavanja razvila se je diskusija i stvoren je zaključak, da se osnuje društvo poljskih katoličkih intelektualaca sa svrhom da produbе katoličku misao i religiozno življenje među kulturnim klasama poljskog društva i da doprinese većoj penetraciji katoličkog duha na svim poljima nacionalne kulture. Zato je najglavnije sredstvo znanstveno proučavanje sviju problema savremenog života.

I rad drugih sekcija je znamenit. Na ženskom zborovanju održala je predavanje g.đica I. Puzynianka o temi „Duševna kriza savremene žene" naglasujući, da je tome jedini lijek u euharistijskom sjedinjenju s našim Gospodinom. Misionskoj sekciji predsjedao je tarnowski pomoćni biskup Mgr. Komar, a predavanje je održao O. Krzyszkowski o životnosti misije preko Euharistije. Zaključeno je, da se odgovori željama Pija XI. i da se više pomažu katoličke misije.

Najviše je interesa pobudila sekcija za štampu. Govorio je nadbiskup armenskog obreda iz Lavova Mgr. Teodorowicz: „Istina i kultura duha". Dr. Kazimir Morawski govorio je o problemima i hitnim potrebama katoličke štampe, a književnik Stanislav Milassewski o literarnoj kritici.

Na unionističkom zborovanju govorio je pomoćni biskup u Siedlicama Mgr. Sokolowski: „Česta pričest na nekatoličkom Istoku". O. Vladimir Piatkiewicz govorio je o značenju euharističkog kulta u radu za ujedinjenje.

Na pedagoškoj sekciji među ostalima je referirao prof. Michalski o temi „Euharistijski odgoj kao vrhunac kršćanskog odgoja".

Kao na svim euharističkim kongresima tako i na poljskom euharističkom kongresu najveći vanjski sjaj pokazao se je u teoforičnoj procesiji, koja se je razvijala putem od osam kilometara. Staru umjetničku pokaznicu, veliku metar i po nosila su četiri kanonika. Zadnji blagoslov podijelio je Papin Legat Mgr. Marmaggi.

Chronica

Triumphus Jesu Eucharistici in oppido Supetar. — Diebus 14 et 15 Junii huius anni in oppido Sancti Petri (Supetar) in Dioecesi Bracensi fuit celebratus Congressus Eucharisticus sub nomine „Publica reparatio insulae Brač (Brattia) Ss. Cordi Jesu in Sacramento altaris." Praeparabatur quidem congressus eucharisticus regionalis pro insula Brač mense septembri huius anni habendus. Sed ratione congressus Zagrebiensis mutatio facta est ut supra.

Die festo s. Antonii Patavini post meridiem pervenit in oppidum episcopus dioecesanus Mgr. Michael Pušić, ante episcopatum parochus loci. Die 14 post meridiem habuit Vesperas Pontificales, assistentibus canonico Dulčić, P. Vrbanek S. J., A. Radić, G. Dorotić, A. Vranković et caeremoniario episcopali S. Kovačić. In insulis Dalmatiae adhuc viget apud populum vetus consuetudo dicendi Vesperas, in aliquibus locis etiam totum officium, saltem diebus festis. In his occasionibus Officium Divinum a populo dicitur in lingua croatica. Post solemnes Vesperas expositum est Sanctissimum pro adoratione nocturna.

Per totam noctem ecclesia parochialis erat plena populo. Omnes sacerdotes confessiones populi fidelis excipiebant. Tres sermones eucharistici sunt habiti. Parochus vicini loci Postire G. Dorotić locutus est de cultu Ss. Cordis Jesu Eucharistici in genere et in Dioecesi Pharensi-Brazensi. Hora 22 episcopus una cum omnibus sacerdotibus praesentibus horam adorationis agebant. Postea P. Vrbanek sermonem habuit „Vita christiana non datur sine Eucharistia." Media nocte missam solemnem celebravit canonicus G. Dulčić, qui post Evangelium concionem de Eucharistia habuit. Deinde missae privatae celebrabantur et fideles sanctassimo Pane reficiebantur. Occasione huius congressus eucharistici sacra communione refecti sunt circa 4000 fidelium.

Circa horam 8 die 15 junii processionaliter concurrebant peregrini ex omnibus paroeciis vicinis. Fideles ex paroeciis remotis multae naves decore ornatae portabant. Hora 10 cum dimidio Episcopus, processionaliter cum 37 sacerdotibus, accedebat ad ecclesiam paroecialem, ubi altare ante portam ecclesiae sub divo praeparatum erat. Hic ab episcopo est celebrata idiomate palaeoslavico Missa solemnis pontificalis. 250 cantores ex omnibus paroeciis insulae Brač canebant idiomate palaeoslavico, dirigente P. Dr. V. Kunčić O. P. Post Evangelium Illustrissimus episcopus habuit sermonem coram 6000 fidelium. Episcopus loquebatur de hodierno bello contra religionem in Russia, de hodierna schola laica aliisque consequentiis laicismi liberalis. Vocat omnes fideles

ut sese associent Actioni Catholicae et fiant milites et apostoli Christi.

Hora 14 puellae oppidi „Filiae Mariae" optime perficiebant spectaculum „Lurdsko čudo" (miraculum Lourdes). Eodem tempore sacerdotes praesentes praesidente Episcopo Dioecesano, conferentias de re pastorali et sacerdotali habebant.

Hora 16 congressum specialem habebant societates puellarum, ad quas loquebatur Episcopus Dioecesanus de vita puellarum spirituali, can. Dulčić de actione puellarum sociali, P. Vrbanek de puellarum cooperatione in apostolatu pro propagando Regno Christi.

Hora 17. praesente Episcopo et clero, publicus conventus incipiebatur. Primus locutus est Dr. V. Perić, medicus loci et praeses consilii localis ad congressum praeparandum. Magna laetitia afficitur hodierno triumpho Ss. Cordis Jesu Eucharistici, qui est via, veritas et vita, realiter praesens ut Deus et homo sub speciebus panis. Post bellum mundanum societas facta est infirma et reficienda est Pane illo vitae.

Deinde sermonem habuit Carolus Bartulica, negotiator Spalatensis de Eucharistia et familia. Jesus Eucharisticus est vinculum vitae familiaris, unicum remedium hodiernae crisis in familia moderna. — I. Derado magno impetu loquebatur de vitiis maxime hodie divulgatis: de blasphemia, de indecoro sese investiendi feminarum modo et de pravis libris et diariis. Puella Aviani habuit sermonem „Eucharistia et iuventus feminilis." Hodie puellae sunt in magno periculo. Unica fortitudo et optimus magister atque amicus iuventutis est in Ss. Sacramento.

Postremo contionem habuit stud. juris Mostovac: „Eucharistia et iuventus masculina." Hodierna iuventus masculina corruptionis accusatur, cuius causa invenitur magis in hodierna societate et schola liberali quam in ipsis iuvenibus. Remedium efficax invenitur in sacra communione et in associationibus catholicis.

Deinde post solemnes Vesperas peracta est magna processio theoforica. Viginti et sex parochiae dioecesis Bracensis repraesebantur per suos parochos et delectos viros ac feminas. Assistabantur per suos parochos et delectos viros ac feminas. Assisermone gratias egit omnibus qui aliquam partem hodierno triumpho Jesu Eucharistici contulerint. Tunc peracta est consecratio Ss. Cordi Jesu et benedictio cum Sanctissimo data. Et sic festa eucharistica in insula Bracensi sunt finita.

NOVA REVIJA izlazi 6 puta na god. — Cijena D. 60. Za đake D 30. Za inozemstvo D 75. — Uredništvo i uprava: **Franjevački samostan Makarska.** — **Nova Revija** paraît six fois par an. Les questions de vie religieuse et intellectuelle dont elle s'occupe, y sont traitées en croate ou en slovène; les résumés et les titres de tous les articles ainsi que la chronique religieuse en Yougoslavie sont français ou latin. — Prix d' abonnement: Yougoslavie, 60 D, Entranger 75 D. — Direction-Redaction: Makarska, Couvent des Franciscain- Dalmatie, Yougoslavie.

— Cijena ovoga dvobroja napose iznosi 20 D. —

OPOMENA DUŽNICIMA! Molimo sve naše dužnike, da nam čim prije podmire svoj dug. Posebno molimo one koji nisu poslali još pretplatu za god. 1929 da to čim prije učine, a po mogućnosti pošalju i kakav darak za papinski broj koji nas je stao silnih žrtava i troškova.

Gospodarska Štedionica u Splitu

Središnjica: S P L I T

Podružnice: Dubrovnik i Makarska

NAJVEĆI DALMATINSKI NOVČANI ZAVOD na ZADRUŽNOM TEMELJU

GLAVNICA Din. **2,714.000** — sa jamčevinom D.**8,142,000** = ULOŠCI preko D.**31,000.000**

Prima uloške na štednju

Daje zajmove na mjenice i u tekućem računu

Kupuje i prodaje devize i valute

Obavlja sve bankovne poslove najkulantnije

Izdaje Konsorcij „Nove Revije", Makarska (O. A. Cikojević).
Tiskara „K a č i ć", Šibenik (O. B. Buljević)